

LUK

Luk a anjam endi nengrenyosiq Tiofilus aqaq qarinyej

1 ¹⁻²O Tamo Koba Tiofilus, nami kumbra kalil Qotei a gago ambleq di yoqnej qaji di aqa wau tamo nangi unoqnsib iga saigoqneb. Deqa tamo gargekoba nangi qusib nengrenyeleneb. ³Deqa e dego anjam di nengrenyosiy ni qa qarinyqa are qalem. Are qalsimqa anjam aqa utru geregere qalieqajqa deqa nenemosim laqnem. Nenemosim laqnsimqa anjam aqa utru geregere qalieosim nengrenyosim agi ni qa qarinyonum. ⁴Deqa ni sisiyosim poimim endegsi marqam, “Bole, anjam iga nami mergoqneb qaji di bole kalil.”

Laŋ angro bei na Sekaraia minjej. “Ino ŋauŋ Elisabet a gumaŋosim angro mel oqas. Yim ni aqa ñam Jon waiyqam.”

⁵Herot a Judia sawa nango mandor koba sonaqa bati deqa atra tamo bei aqa ñam Sekaraia a soqnej. A atra tamo Abiya nami soqnej leŋ nango deqaji. Sekaraia aqa ŋauqali a atra tamo gate Aron aqa leŋ. Aqa ñam Elisabet. ⁶Sekaraia aqa ŋauqali wo nango so tulaŋ boledamu. Nangi Qotei aqa dal anjam kalil geregere dauryosib soqneb. Nangi Tamo Koba Qotei aqa ŋamdamuq di une saiqoji. ⁷Elisabet aqa miligi ugeeŋ deqa aqa gumbulu qali wo angro saiqoji sosibqa qelieb.

⁸Bati bei atra tamo Abiya aqa leŋ deqaji nangi Sekaraia ombla Qotei atraiyqa marsibqa Jerusalem gileb. ⁹Nangi tamo bei giltibqa a Tamo Koba Qotei aqa atra tal miligiq gilsim ŋam qaq koitim quleqamqa Qotei atraiyqajqa deqa Jerusalem gileb. Gilsib nangi tamo yai giltqab di qalieqajqa deqa nangi meniŋ alaŋo bubuŋeb. Meniŋ alaŋonabqa Sekaraia aqa meniŋ na buŋyeŋ. Deqa nangi Sekaraia giltonabqa a atra tal miligiq gilsika Qotei atraiyeŋ. ¹⁰Qotei atraiyeqnaqa tamo uŋgasari tulaŋ gargekoba nangi atra tal oqeq di koroosib Qotei pailyosib soqneb. ¹¹⁻¹²Onaqa Tamo Koba Qotei aqa laŋ angro bei aisiq Sekaraia aqa ulatamuq di brantosika atra bijal ŋam qaq koitoqnej qaji baŋ woq di tigelonaq unsika tulaŋ ulaugeteŋ. ¹³Onaqa laŋ angro na minjeŋ, “Sekaraia, ni ulaaim. Qotei a ino pail quqwo. Deqa ino ŋauŋ Elisabet a gumaŋosim

angro mel oqas. Yim ni aqa ñam Jon waiyqam. ¹⁴Angro di ñambabimqa ni tulan areboleboleimqas. Tamo ungasari gargekoba dego a unsibqa tulan areboleboleinjrqas. ¹⁵Angro di a ñam kobaquja osimqa Tamo Koba Qotei aqa ñamdamuq di tamo bolequja sqas. A wain ti ya singila ti uyoqnqasai. A aqa ai miligiq di soqnimqa Qotei aqa Mondor Bole na a geregere taqatesqas. ¹⁶Bunuqna a na qujai Israel tamo ungasari gargekoba nanqi anjam minjroqnimqa nanqi qusib are bulyosib nango Tamo Koba Qotei areiyoqnsib sqab. ¹⁷Tamo Koba Kristus a bqa laqnimqa Jon a Kristus qa namoosimqa Qotei aqa medabu o qaji tamo Elaija aqa kumbra ti singila ti osim Kristus aqa gam gereiyetqas. A Kristus aqa gam endegsi gereiyqas. Tamo nanqi nango angro ti jeu jeu soqnebqa a na nanqi anjam minjroqnimqa nanqi are bulyosib koba na are qujaitosib sqab. Tamo nanqi Qotei aqa anjam gotranjeqnub qaji a na powo ti singila ti enjroqnimqa nanqi are bulyosib kumbra uge uratosib tamo nanqi kumbra bole bole yeqnub qaji nango kumbra dauryosib sqab. A na degsim tamo ungasari nango areqalo gereiyetnjrim soqnebqa Tamo Koba a bqas.”

¹⁸Onaqa Sekaraia a na kamba lan angro di minjej, “E kiersiy angrotqai? Deqa e kiersiy qalieqai, ino anjam di bole? E tulan qelionum. Ijo ñauñ a dego qeliqo. Deqa aqo aiyel kiersim angro ñambabtqom?”

¹⁹Onaqa lan angro na Sekaraia minjej, “Ijo ñam Gebriel. E Qotei aqa ulatamuq di tigelejunum qaji. Qotei a segi na e qarinqboqa bosim anjam bole endi ni mermonum. ²⁰Deqa ni que. Ni ijo anjam poimosai deqa bini medabu getenmimqa sqam. Bunuqna anjam mermonum qaji aqa damu kalil brantimqa ino medabu olo waqtosim anjam maroqnqam. Bati Qotei na giltqo qaji batiamqa ijo anjam aqa damu kalil brantim ni unqam.” Lan angro na degsiqa Sekaraia minjej.

²¹Tamo ungasari nanqi Sekaraia a olo atra talq dena oqedqajqa deqa tarinoqneb. Osib maroqneb, “Sekaraia a kiyaga atra tal miligiq di sokobaiyqo?” ²²Onaqa Sekaraia a oqedosiqa nanqi anjam minjrqa yonaq keresaiyej. Deqa nanqi mareb, “Qotei aqa kumbra bei atra tal miligiq di brantqoqa Sekaraia a unqo. Deqa a anjam marqa keresai.” Sekaraia aqa medabu getenyej deqa a ban na segi nanqi anjam minjroqnej. ²³Ariya bati bei aqa atraiyo wau koboonaqa a olo puluosiqqa aqa qureq oqej. ²⁴Ariya olo bati bei aqa ñauqali Elisabet a gumaney. Deqa a bai 5-pela aqa talq di soqnej. A boleq di walwelosaiqnej. Osiqa marej, ²⁵“Bini Tamo Koba Qotei a na kumbra tulan boledamu e ebsiqqa tamo ungasari nango ñamdamuq dia ijo gulube kobotetbqo.”

Lan angro na Maria minjej, “Ni gumanosim angro mel oqam. Yim ni aqa ñam Yesus waiyqam.”

²⁶Onaqa bai 5-pela di koboonaqa Qotei na aqa lan angro Gebriel olo qarinyonaqa Galili sawa nango qure bei ñam Nasaret deq aiej. ²⁷Aisiq

dia dungenge bei aqa ñam Maria aqaq di brantej. Maria a tamo bei aqa ñam Josep ban ojqaqqa bati ateb. Josep a Mandor Koba Devit aqa lenj. ²⁸ Lan angro Gebriel a Maria aqaq di brantosika minjej, “O Maria, kaiye. Tamo Koba Qotei a ni ombla unum. A na ni kumbra tulan boledamu emqo.” ²⁹ Onaqa Maria a anjam di qusika are koba qalsika lan angro di minjej, “Ino anjam merbonum di e poibosai.” ³⁰ Onaqa lan angro na minjej, “Maria, ni ulaaim. Qotei a ni qa are tulan boledamuiyqo. ³¹ Deqa ni gumanosim angro mel oqam. Osim aqa ñam Yesus waiyqam. ³² A ñam tulan kobaquja oqas. Nanji a qa maroqnqab, ‘A Tamo Koba Qotei lan goge di unu qaji aqa segi Ñiri.’ Nanji a qa degsib maroqnqab. Qotei na a giltqo deqa a na aqa moma Devit nami mandor koba soqnej qaji aqa wau osim a kamba Mandor Koba sqas. ³³ Deqa a Jekop aqa moma kalil nanjo Mandor Koba sosimqa bati gaigai nanji taqatnjroqnqas. Aqa wau di koboqa keresai.”

³⁴ Onaqa Maria na lan angro di minjej, “Kumbra di kiersi brantqas? E tamo osaiunum.”

³⁵ Onaqa lan angro na minjej, “Qotei aqa Mondor Bole a ni qa aisimqa Tamo Koba Qotei aqa singila ni emqas. Deqa a ino lenq dena ñambabosimqa aqa so tulan boledamu sqas. Deqa a Qotei aqa kumbra ti sqas. Nanji a qa maroqnqab, ‘A Qotei aqa Ñiri.’

³⁶ “Ni que. Ino gagai Elisabet a dego angro mel oqas. A qeliqo deqa nanji nami a qa maroqneb, ‘A angro oqa keresai.’ Ariya bini a gumanqo bai 6-pela gilqo. ³⁷ Qotei a kumbra kalil yqa kere. Kumbra bei a yqa keresai di saiqoji.”

³⁸ Onaqa Maria na lan angro di minjej, “E Tamo Koba Qotei aqa kangal uña. Qotei na kumbra ebqajqa ni merbonum qaji di kumbra ebem.” Degsi minjnaqa lan angro na Maria uratosika gilej.

Maria a Elisabet unqajqa gilej

³⁹ Bati deqa Maria a tigelosika urur ti Sekaraia aqa qureq oqej. Qure di yamban. A Judia sawaq di unu. ⁴⁰ Oqsiq Sekaraia aqa talq di brantosika Elisabet itosiq minjej, “O gagai Elisabet, kaiye.” ⁴¹⁻⁴² Onaqa Elisabet a Maria aqa anjam di qunaqa angro Elisabet aqa meneq di soqnej qaji a anñilej. Onaqa Qotei aqa Mondor Bole na Elisabet aqaq aisiq singila yonaqa a tulan koba maosika Maria minjej, “Qotei na kumbra tulan boledamu ni emqo. Kumbra deqaji Qotei na nami ungasari qudei enjrosaiqnej. Angro ino meneq di unu qaji a dego Qotei na kumbra tulan boledamu yqo. ⁴³ O Maria, ni ijo Tamo Koba aqa aniqali. E uña kiero deqa ni ijo talq bonum? ⁴⁴ Ni que. Ni e metbonum e ino anjam quonumqa angro ijo meneq di unu qaji a areboleboleiyqoqa anñilqo. ⁴⁵ Kumbra Tamo Koba Qotei na ni emqajqa mermej qaji di ni qusim marem, ‘Bole, Qotei na kumbra di ebqas.’ Deqa Qotei na aqa segi anjam di dauryosim kumbra

tulan boledamu ni emimqa ni tulan arebolebole na sqam.” Elisabet na degsiqa Maria minjej.

Maria a Qotei aqa ñam soqtej

- 46 Onaqa Maria na kamba aqa medabu waqtosiqqa marej,
 “Tamo Koba Qotei a na kumbra tulan boledamu ebqas. Deqa ijo are na e Qotei aqa ñam soqtosim binjonum.
- 47 Qotei na e aqaryaibosiq kumbra tulan boledamu ebeqnu. Deqa e a qa tulan areboleboleibqo.
- 48 E aqa kangal uña. E uña bolesai. E ñam saiqoji. Di ungum. Qotei na e uratbosai. A na e nubsiaqa kumbra tulan boledamu ebqo.
 Deqa bati endeqa ti bunuq qa ti tamo ungasari kalil nangi e qa endegsib maroqnqab, ‘Qotei na Maria kumbra tulan boledamu yej.’
- 49 Singila kalil Qotei aqaq di unu. Deqa a na kumbra tulan boledamu ebqo. Qotei aqa ñam getento koba. Aqaq di une bei sosai.
- 50 Tamo ungasari kalil Qotei aqa anjam dauryeqnub qaji nangi qa Qotei a tulan duloqnsiaqa kumbra tulan boledamu enjreqnu.
 Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nangi qa ti bunuqna brantelenoqnqab qaji nangi qa ti Qotei a duloqnsim sqas.
- 51 Qotei a singila koba ti unu. Deqa a wau singila gargakoba yeleqnu. Tamo ungasari nango segi ñam soqtqa are qaleqnub qaji nangi Qotei na olo ugeugeinjroqnsiaqa nango areqalo niñaqyetnjreqnu.
- 52 Qotei a na mandor kokba nangi kobotnjroqnsiaqa tamo ungasari nango segi ñam soqtqa are qalosaieqnub qaji nangi gereinjroqnsiaqa ñam koba enjreqnu.
- 53 Tamo nangi mam unub qaji Qotei na ingi anainjreqnaq nangi kere na unub.
 Ariya tamo nangi ingi koba ti unub qaji a na uratnjreqnaqa nangi ingi saainjreqnu.
- 54-55 A na aqa wau tamo Israel nangi aqaryainjreqnu.
 A nami marej, ‘E Israel nangi qa gaigai duloqnsiy aqaryainjroqnqai.’
 Aqa anjam nami marej qaji deqa are qaloqnsiaqa agi bini Israel nangi aqaryainjreqnu.
 Qotei aqa anjam di a na nami gago moma utru Abraham aqa moma kalil nangi ti ubtsiq minjrej.”
- Maria na aqa medabu waqtosiqqa anjam degsi marej.
- 56 Bai qalub Maria a Elisabet aqa talq di soqnej. Di koboonaka a olo puluosiaqa aqa qureq aiej.

Elisabet na Jon ñambabtej

57 Onaqa Elisabet aqa bati kereonaqa a angro mel ñambabtej. 58 Onaqa aqa qure qujai nangi ti aqa lej qujai nangi ti kalil endegsi poinjrej, “Tamo

Koba Qotei a Elisabet qa tulan dulosiq deqa aqa miligi gereiyqoqa angro mel nambabtqo.” Nanġi degsi poinjrnaqa Elisabet aqa talq gilsib a ti koba na areboleboleinjrej.

⁵⁹⁻⁶⁰Bati 8-pela koboonaqa nanġi angro di muluŋ waiyqa marsib koroeb. Koroosib aqa ñam Sekaraia waiyqa laqna bqa aqa aniqali na saidnjrsiqa minjrej, “Aqa ñam Jon waiyqom.” ⁶¹Onaqa nanġi na minjeb, “Kiyaqa aqa ñam Jon waiyqom? Ñam di ino leŋ nanġoq di sosai.” ⁶²Degsi minjsib baŋ na Sekaraia minjeb, “Ni ino angro ñam yai waiyqam?”

⁶³Onaqa a baŋ na minjrej, “Pepa bei osbabqa e aqa ñam nengrenyit niŋġi unqab.” Pepa osibonabqa endegsi nengrenyej, “Aqa ñam Jon waiyqom.” Degsi nengrenyonaqa nanġi kalil ñam di unsibqa are koba qaleb.

⁶⁴Onaqa bati qujai deqa Sekaraia aqa meŋ otýonaqa medabu waqtosiqa Qotei aqa ñam soqtoqnej. ⁶⁵Bati deqa tamo unġasari kalil qure dia soqneb qaji nanġi kumbra deqa qusib ulaeb. Ulaosib kumbra deqa mare mare laqna bqa nango anjam di tulan kobaonaqa qure kalil Judia sawaq di so qaji nanġi quekriteb. ⁶⁶Tamo unġasari anjam di queb qaji nanġi kalil maroqneb, “Angro di a bunuqna tamo kiero sqas?” Nanġi degsi maroqneb. Di kiyaqa? Qotei aqa singila angro di aqaq di sonaq uneb deqa.

Sekaraia a Qotei aqa medabu osiqa anjam marej

⁶⁷Onaqa Qotei aqa Mondor a Jon aqa abu Sekaraia aqaq ainaqa medabu waqtosiqa endegsi marej, ⁶⁸“Iga gago Tamo Koba Qotei aqa ñam tulan koba soqtqom. A Israel gago Qotei. Iga aqa segi tamo unġasari unum deqa a na bosim iga elenġam iga padalqasai. ⁶⁹Qotei aqa wau tamo Devit aqa leŋ dena tamo bei nambabqas. A tamo singila koba sqas. Qotei na a giltqo deqa a na iga elenġam iga padalqasai. ⁷⁰Anjam di Qotei na nami aqa segi medabu o qaji tamo nanġi minjreqnaqa nanġi qusib palontoqneb. ⁷¹Nanġi endegsib maroqneb, ‘Qotei na gago jeu tamo nango baŋq dena iga elenqas. Tamo nanġi iga qa ugeeqnub qaji nango baŋq dena dego iga elenqas.’ ⁷²Qotei a nami gago moma utru nanġi qa dulosiqa aqaryainjrej. Aqa segi anjam nami marsiq singilatej qaji deqa are qalsiqa nanġi aqaryainjrej. ⁷³Aqa anjam di a nami singilatosiq Abraham minjej. Ariya bini a olo anjam di dauryosim iga aqaryaigwajqa are qaleqnu. ⁷⁴A na iga gago jeu tamo nango baŋq dena elenqajqa are qaleqnu. Yim iga aqa wau ojsim olo ulaoqnqasai. ⁷⁵Deqa iga mandamq endia bati gaigai kumbra tintiŋ dauryoqnsimqa kumbra bole kalil Qotei a tulan areareteqnu qaji di singila na yoqnqom. ⁷⁶O ijo angro Jon, bunuqna ni Tamo Koba Qotei aqa medabu o qaji tamo sqam. Tamo unġasari nanġi degsib ni qa maroqnqab. Gago Tamo Koba a bqa laqnimqa ni a qa namoosim aqa gam gereiysim soqnim a bqas. ⁷⁷⁻⁷⁸Ni na Qotei aqa segi tamo unġasari nanġi anjam minjroqnmqa nanġi qusib endegsi

poinjrqas, ‘Bole, Qotei a iga qa are tulan boleiyonaq deqa a na gago une kobotetgosim iga oqas.’ Od, gago Qotei a lan goge dena suwan qarinyim iga qa bqas. ⁷⁹Tamo nangi ambruq di sosib morenqa ulaoqnbqa Qotei na nangi suwantnjroqnqas. Osim a na iga gam osorgoqnmqa iga lawo kumbra dauryoqnqom.”

⁸⁰Onaqa angro kiñala Jon a kobaqujaeqnaqa Qotei aqa Mondor na singila yoqnej. A tamo kobaqujaosiqqa tigelosiq wadau sawaq gilsiq di soqnej. A di sosisqa a na Israel tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam minjrim quqwajqa bati qa tariñoqnej.

Maria na Yesus nambabtej

2 ¹Bati deqa Rom nango mandor koba Sisar Ogastus a marej, “Iga na tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nango ñam sisiyqom.” ²Kwirinius a Siria sawaq di mandor koba sonaqa bati deqa nangi na nango ñam sisiyeb. Nangi nami ñam sisiyosaiñoqneb. ³Ariya tamo ungasari kalil nango ñam atelenqajqa marsibqa nango segi segi qure utruq gileleqeb. ⁴Onaqa Josep a Nasaret qureq dena tigelosiqqa Devit aqa qure utruq oqej. Nasaret qure a Galili sawaq di unu. Devit aqa qure utru aqa ñam Betlehem. Betlehem a Judia sawaq di unu. Josep a deq oqej. Di kiyaqa? A Devit aqa leñ dena nambabtej deqa. ⁵Josep a Maria oqajqa marej deqa nangi aiyel ombla na nango ñam atqajqa Betlehem oqeb. Bati deqa Maria a guman ti. ⁶⁻⁷Nangi oqeb nerenjo tal koba qaji tamo na maqej. Deqa nangi bulmakau nango talq di nerenqeb. Nangi di sonabqa Maria aqa bati kereonaqa a angro ej. Aqa angro matu mel nambabonaqa gara na dalaosiq bulmakau nango ingi uyo tabirq dia ñeiotej.

Lan angro nangi Qotei aa anjam bole osi bosib kaja taqato tamo nangi minjreb

⁸Qolo qujai deqa qure qalaq dia tamo qudei nango kaja ñin uyeqnbqa taqatnjresoqneb. ⁹Onaqa Tamo Koba Qotei aqa lan angro bei aisika nango areq di tigelonaq uneb. Aqa rian na nangi tulan koba suwantnjrnaqa nangi unsib tulan ulaugete. ¹⁰Onaqa lan angro dena nangi minjrej, “Ningi ulaaib. E ningi anjam bole merngwajqa bonum. Merngitqa ningi qusib tulan areboleboleingwas. Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi dego ijo anjam endi qusib tulan areboleboleinjqas. ¹¹Anjam bole agiende. Bini Qotei na aqa segi Niri qarinyqoqa Devit aqa qure utruq dia nambabqo. A gago Tamo Koba Kristus. A na qujai tamo ungasari nangi elenamqa nangi nambile gaigai sqab. Nangi padalqasai. ¹²Angro mom di gara na dalaosib bulmakau nango ingi uyo tabirq di ñeiotonub unu. Ningi aisib unsib poingwas, ‘Bole, Kristus agide.’”

¹³Degsi minjreqnaqa lan angro tulan gargekoba nangi lan goge dena bosib lan angro nami bej qaji a ombla tigelosibqa Qotei aqa ñam

soqtoqnsib maroqneb, ¹⁴“Laŋ goge dia Qotei a ñam kobaquja oqo. Mandamq endia tamo ungasari nanŋi are lawo na soqnebe. Qotei a nanŋi qa are boleiyeqnu.”

Kaja taqato tamo nanŋi Yesus unqajqa marsib Betlehem qureq aieb

¹⁵Laŋ angro nanŋi olo puluosib laŋ qureq oqeqnabqa kaja taqato tamo nanŋi segi segi qairosib mareb, “Iga tigelosim Betlehem qureq aisim kumbra Tamo Koba Qotei a iga deqa mergwo qaji di unqom.”

¹⁶Degsi marsibqa gurgur ti aisib Maria wo Josep wo nanŋo angro mom a bulmakau nanŋo inŋi uyo tabirq di ŋeiosib sonab unjreb. ¹⁷Unjrsibqa angro deqa anjam laŋ angro na minjrej qaji di kalil ubtosib mare mare laqneb. ¹⁸Mare mare laqnab tamo kalil anjam di queb qaji nanŋi prugeleŋosib are koba qaloqneb. ¹⁹Ariya Maria a anjam di qusiqa aqa areqaloq di atsiq soqnej. ²⁰Onaqa kaja taqato tamo nanŋi olo puluosib gileb. Nanŋi laŋ angro aqa anjam qusib aisib Kristus uneb deqa nanŋi tulaŋ areboleboleinjrnaqa Qotei aqa ñam soqtoqnsib giloqneb.

Nanŋi aqa ñam Yesus waiyeb

²¹Ariya Yesus a ŋambabosiq sonaqa bati 8-pela kereonaqa a muluŋ waiyeb. Osib aqa ñam Yesus waiyeb. Ñam di agi nami laŋ angro na Maria gumaŋosaisonaq minjej qaji.

Simeon wo Ana wo nanŋi atra talq dia Yesus uneb

²²Juda nanŋo kumbra bei agiende. Uŋa angrotimqa bati 40 koboamqa nanŋi uŋa aqa jejamu yansetibqa a Qotei aqa ŋamdamuq di une saiqoji sqas. Dal anjam di Moses a nami marej. Deqa Maria aqa jejamu yansetqa bati kereonaqa aqa gumbulu qali wo Jerusalem gilsibqa atra tal miligiq dia Maria aqa jejamu yansetosib Yesus osib Tamo Koba Qotei aqa baŋq di ateb. ²³Agi Moses a nami Tamo Koba Qotei aqa dal anjam endegsi nengrenyej, “Angro matu mel ŋambabamqa ninŋi Qotei aqa baŋq di atibqa a Qotei aqa segi tamo sqas.” ²⁴Nanŋi aiyel Tamo Koba Qotei aqa dal anjam Moses nami nengrenyej qaji di kalil dauryosibqa inŋi bei osib Qotei atraiyeb. Agi Moses a nami endegsi nengrenyej, “Binon matu aiyel kio qebari bunuj aiyel kio osib Qotei atraiyiye.” Nanŋi aiyel anjam di dauryosib degsib yeb.

²⁵Jerusalem dia tamo bei soqnej aqa ñam Simion. Aqa so tulaŋ boledamu. A Qotei aqa sorgomq di geregere sosisqa aqa dal anjam kalil dauryoqnej. Qotei aqa Mondor na a singilatonaq soqnej. Qotei na Kristus qarinyim bosim Israel tamo ungasari nango are boletetnrqajqa deqa Simion a are qalsiq tariŋosiq soqnej. ²⁶Qotei aqa Mondor na nami Simion minjej, “Ni mati moiqasai. Ni moiosaisoqnmq Tamo Koba Qotei a na aqa Kristus qarinyim bamqa ni unsim moiqam.” ²⁷Onaqa bati bei Qotei

aqā Mondor na Simion aqā are tigeltetonaqā atra tal miligiq gilej. Gilsiq di sonaqa Maria wo Josep wo nangi Moses aqā dal anjam nami marej qaji di dauryqajqa marsibqa nangō angro Yesus osib a Qotei aqā banq di atqajqa deqa atra tal miligiq gileb. ²⁸Onaqa Simion a Yesus unsiqā a osiq soqonyej. Soqonyosiqā Qotei aqā ñam soqtosiq endegsi pailyej,

²⁹ “O Tamo Koba Qotei, e ino wau tamo. Ino anjam nami merbem qaji di ni uratosai. Deqa e lawo na moiqai.

³⁰ Ni na ino segi tamo ungasari nangi elenjam nangi padalaib deqa ino Kristus qarinyonumqa agi e unonum.

³¹ Tamo ungasari kalil nangō ñamgalaq dia ni kumbra di yonum.

³² Kristus aqā rian na tamo ungasari kalil sawa isa isaq di unub qaji nangi suwantnjrqas.

Ino segi tamo ungasari Israel nangi dego a na bosim nangi suwantnjrimqa nangō ñam kobaqas.”

³³ Simion a degsi marnaqa Yesus aqā ai wo abu wo nangi anjam di qusib are koba qaloqneb. ³⁴Onaqa Simion a nangi aiyel qa Qotei pailyosiqā Yesus aqā ani Maria minjej, “Ni que. Qotei na angro endi giltqo deqa Israel tamo gargekoba nangi ulonqab. Gargekoba dego olo tigelqab. A toqor bul sqas deqa tamo gargekoba nangi a jeutoqnqab.

³⁵ Deqa tamo gargekoba nangō areqalo uliejunu qaji di olo boleq dqas. Yimqa serie na ino are qametmo bul are jaqatin oqnqam.”

³⁶ Bati deqa Qotei aqā medabu o qaji uña bei soqnej aqā ñam Ana. A Fanuel aqā asi. A Aser aqā leñ. A tulan qeliej. A nami tamo osiqā gumbulu qali wo wausau 7 soqneb. ³⁷Aqā gumbuluñ moinaqa a segi qobul soqnej. Aqā wausau kalil 84. A qobul sosiqā a bati gaigai qolo ti qanam ti atra tal miligiq giloqnsiqā ingi ti ya ti uratoqnsiqā Qotei pailyoqnej. A atra tal uratosai oqnej. ³⁸Ariya Simion anjam marsiq koboonaqa Ana a bosiqā angro kiñala di unsiqā Qotei aqā ñam soqtej. Osiqā Jerusalem tamo ungasari Qotei na elenqajqa deqa tariñosib soqneb qaji nangi Yesus qa sainjroqnej.

Maria wo Josep wo nangi olo Nasaret qureq gileb

³⁹ Maria wo Josep wo nangi Jerusalem dia Tamo Koba Qotei aqā dal anjam kalil dauryekritosib nangi olo puluosib Galili sawaq gilsib nangō segi qure utru Nasaret di soqneb. ⁴⁰Di sosibqa nangō angro kiñala Yesus a boleqnsiqā singilaoqnsiq powo qelikoba oqnej. Qotei a Yesus qa are tulan boleiy oqnsiqā geregereiy oqnej.

Yesus aqā wausau 12-pela kereonaqa a Jerusalem aisiq atra tal miligiq gilej

⁴¹ Yesus aqā ai wo abu wo nangi wausau gaigai Juda nangō yori bati koba unqajqa maroqnsib tigelosib Jerusalem aioqneb. Qotei na nami

Israel nangi Isip sawaq dia padalqa laqnabqa elenosi qaryainjrej. Juda nangi deqa olo are qalsib yori bati unqajqa maroqnsib Jerusalem aioqneb. ⁴²Deqa Yesus aqa wausau 12-pela kereonaqa a na aqa ai wo abu wo nangi daurnjrsiqa yori bati di unqajqa koba na Jerusalem aieb. ⁴³Aisib yori bati di unsib koboonaqa tamo ungasari kalil nangi olo puluosib nango segi segi qureq olo gileq nabqa angro wala Yesus a segi Jerusalem di soqnej. Aqa ai wo abu wo nangi deqa qaliesai. ⁴⁴Nangi are qaleb, “Yesus a tamo qudei nangi daurnjrsiqa nami gilqo kio?” Degsi are qalsibqa qanam qujai nangi walwelosi gileb. Gilsib gamq dia Yesus unosai deqa nango segi kadoi nangi ti nango segi len nangi ti Yesus qa nene nenemnjroqneb. ⁴⁵Onaqa ugeinjrnaqa nangi puluosib olo Jerusalem aisibqa dia Yesus qa namoqneb. ⁴⁶Bati qalub nangi Yesus qa namoqneb. Njamosib gilsib atra tal miligiq dia nam ateb Yesus a di awesonaq uneb. A dal anjam qalie tamo nango ambleq dia awesosiqa nango anjam quoqnsiqa a kamba anjam qudei nangi nenemnjroqnej. ⁴⁷Aqa powo tulan kobaquja. Deqa a dal anjam qalie tamo nango anjam qusiqa kamba anjam bole bole minjreqnaqa tamo ungasari nangi qusibqa tulan prugelejoqneb. ⁴⁸Onaqa aqa ai wo abu wo nangi a unsibqa are koba qaleb. Osib aqa ai na minjej, “O ijo angro, ni kiyaaq aqo ino abu wo kumbra deggonum? Ni que. Aqo ayel tulan are gulubeigwoqa ni qa namoqnam.” ⁴⁹Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi kiyaaq e qa namoq nab? E ijo Abu aqa talq endi unum. Ningi di qaliesai kio?” ⁵⁰Onaqa aqa ai wo abu wo nangi aqa anjam di qusib poinjrosai.

⁵¹Onaqa Yesus a tigelosiq aqa ai wo abu wo nangi daurnjrsiqa Nasaret qureq gileb. Gilsib dia a nango ayel anjam geregere dauryoqnsiqa nango sorgomq di soqnej. Onaqa aqa aniqali na aqa kumbra di unsiq tulan arearetonaqa aqa areqaloq di atnaq soqnej. ⁵²Yesus a Nasaret qureq di sosiqa tamo kobaqujaoqnsiqa aqa qalie dego kobaqujaoqnej. A Qotei aqa namdamuq dia kumbra tulan boledamu yoqnej. A tamo ungasari kalil nango namdamuq dia dego kumbra tulan boledamu yoqnej.

Jon yansnjro qaji a wadau sawaq gilsiq dia Qotei aqa anjam palontoqnej

3 ¹Sisar Taiberius a wausau 15 Rom nango mandor koba sonaqa Pontius Pailat a Judia sawa nango gate koba soqnej. Bati deqa Herot a Galili sawa nango gate koba soqnej. Herot aqa aube Filip a na Ituria sawa ti Trakonitis sawa ti taqatoqnej. Lisantias a na Abilene sawa taqatoqnej. ²Anas wo Kaiafas wo nangi ayel atra tamo gate soqneb. Bati deqa Sekaraia aqa njiri Jon a wadau sawaq di sonaqa Qotei na aqa anjam ubtsiq Jon minjej. ³Deqa Jon a sawa kalil Jordan ya qalaq di soqneb qaji nangoq giloqnsiqa Qotei aqa anjam palontosiqa tamo ungasari nangi endegsi minjroqnej, “Ningi are buliyibqa e na ningi yansngwai. Amqa Qotei a nungo une kalil

kobotetngwas.” ⁴Nami Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a Jon qa anjam endegsi nengrenyej, “Tamo bei a wadau sawaq di tigelosimqa a tulan koba lelenjosim tamo ungasari nangi endegsi minjroqnqas, “Tamo Koba a bqajqa gam gereiyetiye. Gam tingitetiye. ⁵Botau kalil mororiye. Mana kokba ti mana kiñilala ti kalil gingerñjrsib taqal atiye. Gam kanenjo kalil tingitiye. Gam niñaqejunub qaji di dego gereiyiye. ⁶Yimqa Qotei na iga elenamqa tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi Qotei aqa wau di unqab.”

⁷Tamo ungasari tulan gargekoba nangi Jon na yansnrqqa marsibqa aqa areq beqnabqa singila na endegsi minjroqnej, “Ningi amal uge bul. Ningi yai na anjam utru merngwoqa mondon Qotei aqa minjin nungoq aiaim deqa ulaosib ijoq bonub? ⁸Ningi are buliye. Osib nungo kumbra uge kalil uratosib kumbra bole bole yoqniye. Yimqa e unsiy marqai, ‘Bole, ningi are bulyonub.’ Osiy ningi yansngwai. Ningi endegsib are qalaib, ‘Iga Abraham aqa len. Deqa iga Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole.’ Ningi degsib are qalaib. Ningi quie. Ningi Abraham aqa len di laña. Qotei na marimqa meniñ kalil endi dego tamo bulysib tigelosib Abraham aqa len sqab. ⁹Tapor qalat agi Qotei na ojsiqa ñam utruq di qomqajqa ojsiqa tigelejunu. Deqa ñam kalil gei boletosaieqñub qaji di Qotei na tapor dena qomelenjosim ñamyuoq di breinjrqa.”

¹⁰Jon na tamo ungasari nangi anjam degsi minjrnaqa nangi na kamba nenemyeb, “Ni anjam degsi mergonum deqa iga kumbra kieryqom?”

¹¹Onaqa Jon na minjrej, “Ni gara aiyel soqñimqa bei osim tamo gara saiqoji unu qaji di ye. Ni ingi koba ti soqñimqa ingi qudei osim tamo ingi saiqoji unu qaji di ye.” ¹²Onaqa takis o qaji tamo qudei nangi dego Jon na yansnrqqa marsibqa aqa areq bosib nenemyeb, “O Qalie Tamo Koba, ni mare. Iga takis o qaji tamo. Deqa iga kumbra kieryqom?” ¹³Onaqa Jon na kamba minjrej, “Nungo gate kokba nangi takis silali gembub ningi oqajqa merngonub dego kere oqniye. Silali bei laña goge ataib.” ¹⁴Onaqa qaja tamo qudei nangi Jon aqa areq gilsib nenemyeb, “Ni mare. Iga kumbra kieryqom?” Onaqa Jon na minjrej, “Ningi tamo qudei nangi ugeugeinjrñsib silali laña yainjroqñab. Ningi gisañosib tamo qudei nango silali laña yainjrqa marsibqa nango jejamuq di une bei bei atoqñab. Ningi endegsib are qaloqniye, ‘Iga waueqñum deqa aqa awai di kere.’”

¹⁵Ariya tamo kalil nangi Kristus bqajqa bati qa tariñoqñeb deqa nangi Jon aqa anjam di quoqñsib are qaloqñeb, “Jon a Kristus kio?” ¹⁶Onaqa Jon a nango areqalo di qalieosiqa minjrej, “Tamo Koba a bunuqña ijo qoreq na bqas. A tamo singila koba. Ijo singila aqa singila ti keresai. Deqa e a kangalyqajqa e tamo bolesai. E ya na laña yansngeqñum. Ariya Tamo Koba a bosimqa Qotei aqa Mondor aqa singila na ti ñamyuo na ti ningi yansngwas. ¹⁷Aqa bañq di a savol ojejunu. A bosim savol dena wit ñoqoryosim damu elenjosim aqa talq di atqas. Ariya a suwi olo elenjosim ñamyuo gaigai yuejunu qaji dia breinjrñmqa yuekñitqab.”

¹⁸Jon a tamo ungasari nangi anjam degsi minjroqnsiq anjam gargekoba dego nango are qametnjrqajqa deqa minjroqnej. A Qotei aqa anjam utru bole bole babtoqnsiq nangi minjroqnej.

Herot na Jon ojsiq tonto talq di waiyej

¹⁹Ariya Jon a gate koba Herot aqa une bei babtosiqa deqa njirintej. Aqa une agi aqa segi was aqa nauqali Herodias yaiysiq ej. Une deqa ti kumbra uge uge kalil Herot a yoqnej qaji deqa ti Jon na njirintej. ²⁰Deqa Herot a olo kumbra uge bei yej. Agi a Jon ojsiq tonto talq di waiyej.

²¹Ariya Jon a na tamo ungasari kalil nangi yansnjreqlaqa Yesus a dego bonaqa Jon na yansonaga bati di a tarosi lan goge koqyosiq Qotei pailyeqlaqa lan waqej. ²²Lan waqonaqa Qotei aqa Mondor binon bulosiq lan goge dena aisiqa Yesus aqa jejamuq di awoej. Awoonaqa lan goge dena Qotei na Yesus metonaqa aqa kakoro quej. A na endegsi minjnaq quej, “Ni ijo segi angro qujai. E na ni tulan qalaqalaimeqnum. E ni qa tulan areboleboleibqo.”

Yesus aqa moma nango nam kalil

²³Yesus aqa wausau 30 kereonaqa aqa wau utru atej. Nangi Yesus qa endegsib maroqneb, “A Josep aqa njiri.” Josep a Heli aqa njiri. ²⁴Heli a Matat aqa njiri. Matat a Livai aqa njiri. Livai a Melki aqa njiri. Melki a Janai aqa njiri. Janai a Josep aqa njiri. ²⁵Josep a Matatias aqa njiri. Matatias a Amos aqa njiri. Amos a Nahum aqa njiri. Nahum a Esli aqa njiri. Esli a Nagai aqa njiri. ²⁶Nagai a Mat aqa njiri. Mat a Matataias aqa njiri. Matataias a Semen aqa njiri. Semen a Josek aqa njiri. Josek a Joda aqa njiri. ²⁷Joda a Joanan aqa njiri. Joanan a Resa aqa njiri. Resa a Serubabel aqa njiri. Serubabel a Sealtiel aqa njiri. Sealtiel a Neri aqa njiri. ²⁸Neri a Melki aqa njiri. Melki a Adi aqa njiri. Adi a Kosam aqa njiri. Kosam a Elmadam aqa njiri. Elmadam a Er aqa njiri. ²⁹Er a Josua aqa njiri. Josua a Elieser aqa njiri. Elieser a Jorim aqa njiri. Jorim a Matat aqa njiri. Matat a Livai aqa njiri. ³⁰Livai a Simeon aqa njiri. Simeon a Juda aqa njiri. Juda a Josep aqa njiri. Josep a Jonam aqa njiri. Jonam a Eliakim aqa njiri. ³¹Eliakim a Melea aqa njiri. Melea a Mena aqa njiri. Mena a Matata aqa njiri. Matata a Natan aqa njiri. Natan a Devit aqa njiri. ³²Devit a Jesi aqa njiri. Jesi a Obet aqa njiri. Obet a Boas aqa njiri. Boas a Salmon aqa njiri. Salmon a Nason aqa njiri. ³³Nason a Aminadap aqa njiri. Aminadap a Atmin aqa njiri. Atmin a Arni aqa njiri. Arni a Hesron aqa njiri. Hesron a Peres aqa njiri. Peres a Juda aqa njiri. ³⁴Juda a Jekop aqa njiri. Jekop a Aisak aqa njiri. Aisak a Abraham aqa njiri. Abraham a Tera aqa njiri. Tera a Nahor aqa njiri. ³⁵Nahor a Seruk aqa njiri. Seruk a Reu aqa njiri. Reu a Pelek aqa njiri. Pelek a Eber aqa njiri. Eber a Sela aqa njiri. ³⁶Sela a Kainan aqa njiri. Kainan a Arpaksat aqa njiri. Arpaksat a Siem aqa njiri. Siem a Noa aqa njiri. Noa a Lamek aqa njiri. ³⁷Lamek a Metusela aqa njiri. Metusela a

Enok aqa njiri. Enok a Jaret aqa njiri. Jaret a Mahalalel aqa njiri. Mahalalel a Kenan aqa njiri. ³⁸Kenan a Enos aqa njiri. Enos a Set aqa njiri. Set a Adam aqa njiri. Adam a Qotei aqa njiri.

Satan na Yesus wadau sawaq dia walawalaiyej

4 ¹⁻²Ariya Qotei aqa Mondor a Yesus aqa jejamuq di awoonaqa a Jordan yaq dena olo pulueqnaqa Mondor na a wadau sawaq osi gilsiq di uratonaqa bati 40 a di laqnej. Di laqnaqa Satan bosiqa Yesus a une bei atqajqa deqa marsiqa walawalaiyoqnej.

Bati deqa Yesus a ingi uratsiqa qurien ti soqnej. A laja soqnej. Bati 40 di koboonaqa a mamyej. ³Onaqa Satan na minjej, “Ni Qotei aqa Njiriamqa meniñ kalil endi minjrim bem buliybqa ni uye.” ⁴Degsi minjnaqa Yesus na kamba minjej, “Moses a nami Qotei aqa anjam endegsi nengrenyej unu, ‘Tamo nanji ingi na segi nambile sqasai.’”

⁵Onaqa Satan na Yesus olo osiqa mana goge kobaq oqsiqa goge dia Yesus tigeltsiqa sawa sawa kalil mandor kokba nanji na taqatejunub qaji di Yesus osoryej. ⁶Osoryosiqa minjej, “Sawa sawa kalil nango singila ti ñoro ti di ni emqai. Sawa sawa kalil di ijo. Qotei na nami ebej. Deqa e na tamo bei yqa marsiy yqai. ⁷Deqa ni ijo ulatamuq endia singa pulutosim e qa louimqa sawa sawa kalil di ni emqai.” ⁸Onaqa Yesus na minjej, “Moses a nami Qotei aqa anjam endegsi nengrenyej unu, ‘Ino Tamo Koba Qotei a segi qa louoqnsimqa aqa sorgomq di soqne.’”

⁹Onaqa Satan na Yesus olo osiqa Jerusalem qureq aisiq atra tal quraq oqsiq goge dia Yesus atsiqa minjej, “Ni Qotei aqa Njiriamqa endena prugosim mandamq aie. ¹⁰Agi Qotei aqa anjam nami endegsib nengrenyej unu, ‘Qotei na aqa lañ angro nanji minjrimqa bosib ni taqatmqab.’ ¹¹Anjam bei dego nami endegsib nengrenyej unu, ‘Lañ angro nanji bosib bañ na ni soqtmibqa ino singa meniñ na qalqasai.’”

¹²Onaqa Yesus na kamba Satan minjej, “Qotei aqa anjam bei dego endegsib nengrenyej unu, ‘Ni ino Tamo Koba Qotei aqa singila unqa osimqa ni na kumbra bei laña yaim. A ni aqaryaimqas kio sai kio di unqa osimqa kumbra bei laña yaim.’”

¹³Satan a kumbra kalil dena Yesus uneq waiyqa yonaq ugeiyonaqa a uratosiq ulanej. Bunuqna a na olo Yesus walawalaiyqa marsiqa tariñosiq soqnej.

Yesus a Galili sawaq dia aqa wau utru atej

¹⁴Qotei aqa Mondor aqa singila Yesus aqaq di sonaqa deqa a olo puluosiq Galili sawaq aiej. Aisiq di sonaqa nanji a qa mare mare laqnabqa tamo ungasari kalil nanji quekriteb. ¹⁵Onaqa a bati gaigai Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiqa tamo ungasari nanji Qotei aqa anjam minjreqnaqa nanji quoqnsib aqa ñam soqtoqneb.

**Nasaret qure qaji tamo ungasari nanngi Yesus aqa
anjam qunabqa tulan minjin oqetnjrej**

¹⁶Onaqa Yesus a dena walwelosiq Nasaret qureq aiej. Di aqa segi qure utru. A dia boleej. Aisiq dia aqa kumbra gaigai yoqnej qaji di dauryosiq yori bationaqa Juda nanngo Qotei tal miligiq gilsiq Qotei aqa anjam sisiyqa osiq tigelej. ¹⁷Onaqa buk Baibel yonabqa a na waqtosiq Qotei aqa medabu o tamo Aisaia aqa anjam nami nengrenyey qaji mutu bei itosiq endegsi sisiyey, ¹⁸“Tamo Koba Qotei na e giltbej deqa aqa Mondor ijoq di unu. A na e giltbosiq endegsi merbej, ‘Ni na tamo uge uge nanngi ijo anjam bole plaltosim minjroqne.’ Agi Qotei na e qarinqbonaq mandamq aiem deqa e na tamo ungasari nanngo segi une na singila na ojejunu qaji nanngi Qotei aqa anjam bole minjroqnitqa nanngo une uratoqnqab. E na tamo nam qandimo unub qaji nanngi boletnjroqnitqa nanngi olo namdamu poinjroqnqas. Tamo nanngi nanngo jeu tamo na ugeugeinjreknub qaji nanngi aqaryainjroqnitqa nanngo gulube kobooqnqas. ¹⁹Tamo Koba Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi elenqajqa bati agi brantqo. E anjam di mare mare laqajqa deqa Qotei na e qarinqbonaq mandamq aiem.”

²⁰Yesus a anjam degsi sisiyosiq koboonaqa buk Baibel kabutosiq Qotei tal taqato tamo yosiq a olo awoej. Onaqa tamo ungasari kalil Qotei tal miligiq di soqneb qaji nanngi Yesus koqyesoqneb.

²¹Onaqa Yesus na nanngi minjrej, “Qotei aqa anjam e endego sisiyonom ningi quonub qaji di aqa damu agi bini brantqo.” ²²Degsi minjrnaqa nanngi kalil aqa anjam di qusibqa nanngi areboleboleinjrnaqa mareb, “Yesus aqa anjam di bolequja.” Nanngi degsi marsibqa olo areqalo kobaiyoqnsib maroqneb, “Yesus a Josep aqa njiri. Deqa a powo qabe na osiq anjam bole endeqaji palontosiq mergeqnu?”

²³Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi yawo anjam endegsib merbqab kio, ‘O ma gereiyo tamo, ni ino segi jejamu gereiye.’ Osib ningi endegsib merbqab, ‘Kaperneam qureq dia ni ino singila babteqnamqa tamo nanngi unoqneb. Iga degsim queqnum. Singila dego kere olo ino segi qure utruq endia babt. Yimqa iga unqom.”” ²⁴Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi quie. E bole merngwai. Qotei aqa medabu o qaji tamo bei aqa segi qure utruq gilsim anjam minjroqnqas di nanngi aqa anjam quetqa asginjrqs. Deqa a nam saiqoji sqas. ²⁵E bole merngwai. Qotei aqa medabu o qaji tamo Elaija aqa bati qa lan getenesonaqa wausau qalub bai 6-pela gilsiq awa bosaiqnej. Deqa sawa sawa kalilq dia nanngi mam koba eb. Bati deqa Israel sawaq dia unja qobul gargekoba soqneb. ²⁶Sonabqa Qotei na Elaija nangoq qarinyosai. A na Elaija qarinyonaqa Saidon sawaq gilsiq Sarefat qureq dia unja qobul bei aqaq di segi brantosiqa aqaryaiyey. ²⁷Qotei aqa medabu o qaji tamo Elisa aqa bati qa Israel sawaq dia lepra tamo gargekoba soqneb. Ariya Elisa a nanngi boletnjrosai. A Siria sawaq gilsiq dia lepra tamo bei aqa nam Naman sonaqa a segi qujai boletej.”

28-30 Yesus a na tamo ungasari Qotei tal miligiq di soqneb qaji nanġi anjam degsi minjrnaqa nanġi kalil qusibqa minjin ani oqetnrnaqa tigelosib Yesus oġeb. Yesus ojsib tututosib qure qalaq osi gileb. Nango qure mana goge di soqnej. Deqa nanġi Yesus mana goge dena waiyqa marsib osi gilnabqa a nango ambleq na loumosiq ulanej.

Yesus a na tamo bei aqaq dena mondor uge wiyetej

31 Ariya Yesus a Galili sawa nango qure bei aqa ñam Kaperneam deq gilej. Gilsiq di sosisqa yori batieqnaqa tamo ungasari nanġi koroinjroqnsiq Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej. 32 Yesus aqa anjam maroqnej di singila ti. A segi anjam aqa Abu. Deqa tamo ungasari kalil nanġi aqa anjam quoqnsib tulañ prugeleñoqneb.

33 Yori bati bei tamo bei mondor uge ti so qaji a Qotei tal miligiq di soqnej. Deqa a tulañ koba leleñosiq Yesus minnej, 34 “O Yesus Nasaret qaji tamo, ni iga kiergwajqa bonum? Ni iga padaltgwa bonum e? E ni qalie. Ni Qotei aqa segi Ijiri bolequja. Ino jejamuq di une bei saiqoji.”

35 Mondor uge dena Yesus degsi minjnaqa Yesus a singila na ġirintosiġ minnej, “Ni medabu getentsim tamo di uratosim ni ulañ.” Onaqa mondor uge dena tamo di uratqa osiq tamo ungasari nango ambleq dia tamo di waiyonaq mandamq di ġeiesonaqa uratosiq ulanej. Tamo di aqa jejamu yala ugetosai. A bole soqnej. 36 Onaqa tamo ungasari kalil nanġi Yesus aqa kumbra di unsibqa nanġi tulañ koba prugeleñosib segi segi maroqneb, “Yesus a anjam bunuj mareqnu. Aqa anjam bunuj di singila ti mareqnu. Aġi a na mondor uge nanġi anjam minjreqnaqa nanġi aqa anjam dauryosib jaraieqnub.” 37 Nanġi degsi marsibqa jaraiosib sawa sawa kalilq dia Yesus aqa kumbra deqa mare mare laqnab tamo ungasari kalil nanġi quekriteb.

Yesus na Pita aqa mimibe boletej

38 Onaqa Yesus a tigelosiq Qotei tal uratosiq Saimon aqa tal gogetej. Tal gogetosiq Saimon aqa mimibe makobaiyonaqa jejamu kanġanyonaq unej. Deqa Yesus aqa angro nanġi na minjeb, “Ni a boletime.” 39 Onaqa Yesus a gilsiq uña maijej qaji aqa areq di tigelosiq anjam segi minjnaqa aqa jejamu kanġan di koboej. Onaqa uña a tigelosiq nanġi ingi goietnjrej.

Yesus na tamo ungasari gargekoba nanġi boletnjrej

40 Seġ aiaq laqnaqa tamo ungasari ma utru segi segi so qaji nango was nanġi na joqsisb Yesus aqa areq osi beleñoqneb. Osi beleñeqnabqa Yesus na aqa bañ nango segi segi gateq di ateqnaqa nango ma koboeqnaqa nanġi jaraioqneb. 41 Mondor uge gargekoba dego Yesus na winjreqnaqa nanġi na tamo ungasari nanġi uratnjroqnsib jaraioqneb. Jaraioqnsib

tulan koba lelenoqnsib Yesus minjoqneb, “Ni Qotei aqa Ŋiri.” Yeqnabqa Yesus a singila na minjroqnej, “Ŋingi ijo ñam ubtsib maraib.” Degsi saidnjroqnej. Di kiyaaq? Nangi qalie, Yesus a Kristus deqa.

Yesus a qure qureq giloqnsiqa Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej

⁴² Onaqa nobqolo ambru Yesus a na nangi alelnjrsiqa qure di uratosiq wadau sawaq gilej. Gilsiq di sonaqa tamo ungasari nangi a qa ŋamosib gilsib itosib minjeb, “Ni iga uratgaim.” ⁴³ Onaqa Yesus na minjrej, “E qure bei bei nanogoq dego giloqnsiyqa Qotei aqa anjam bole endegsi minjroqnqai, ‘Ŋingi are buliybqa Qotei a nungo Mandor Koba sosim ŋingi taqatŋwas.’ Degsi minjroqnqai. Qotei a deqa e qarinqbonaq mandamq aiem.” ⁴⁴ Yesus a nangi degsi minjrsiqa nangi uratnjrsiq gilsiq Judia sawaq dia walweloqnsiqa Juda nanogo Qotei tal miligiq giloqnsiqa tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej.

Yesus na Pita minjnaqa a kakan waiyosiq qe ani ej

5 ¹ Bati bei Yesus a Genesaret ya aguq gilsiq alile dia tigelesonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi Qotei aqa anjam quqwajqa are qalsibqa Yesus aqa areq bosib koroeb. ² Koroesonabqa Yesus a ŋam atsiqa qobuŋ ayel alile di tiryosib sonab unjrej. Qe o qaji tamo nangi qobuŋ di tiryosib nanogo kakan yansoqneb. ³ Qobuŋ bei Saimon aqa qobuŋ. Yesus a Saimon aqa qobuŋ goqe di awoosiqa Saimon minjej, “Qobuŋ tututim kiñala sasalosim yaq aiem.” Onaqa Saimon na qobuŋ tututonaq sasalonaqa Yesus a qobuŋ miligiq dia awesosiqa tamo ungasari kalil nangi alile di sonabqa Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej.

⁴ Anjam minjrsiq koboonaqa a na Saimon minjej, “Ŋingi qobuŋ oyoosib ya robuq oqsib nungo kakan waiyqab qe oqab.” ⁵ Onaqa Saimon na kamba minjej, “O Tamo Koba, iga qolo waukobaonum gilsim nebeqo. Iga qe bei yala osai. Ungum. Ni maronum deqa e kakan olo waiyqai.” ⁶⁻⁷ Degsi Yesus minjsiqa nangi ya robuq oqsib kakan olo waiysib qe tulan koba eb. Qe koba onabqa nanogo kakan qe na maqej deqa branqa laqnaqa titqa keresaiinjrnaqa nanogo was qudei qobuŋ beiq di soqneb qaji nangi metnjrnab bosib koba na kakan titosib qe osib qobuŋ ayel miligiq di jugonab maqosib tugwa laqneb. ⁸ Onaqa Pita a Yesus aqa maŋwa di unsiqqa Yesus aqa singaq di singa pulutosiq minjej, “O Tamo Koba, e une tamo. Deqa ni e uratbosim gile.” ⁹ Pita na Yesus degsi minjej. Di kiyaaq? Aqa was nangi ti qe tulan koba elenqosib prugeleneb deqa. ¹⁰ Sebedi aqa ŋiri ayel Jems wo Jon wo nangi Pita ombla wau qujai. Nangi dego Yesus aqa maŋwa di unsibqa prugeleneb. Onaqa Yesus na Pita minjej, “Ni ulaaaim. Ni qe o tamo deqa ni qe eqnum. Bunuqna ni degsim olo tamo oqnqam.” ¹¹ Onaqa nangi nanogo qobuŋ alile dia suweiyosib nanogo ai wo abu wo nangi uratnjrsib nanogo ñoro ti ingi ingi kalil dego uratosib Yesus dauryeb.

Yesus na tamo bei yu na aqa jejamu ugeelenej qaji di boletej

¹² Nangi Yesus dauryosib bati bei koba na qure beiq gileb. Dia tamo bei yu na aqa jejamu ugeelenej qaji a Yesus unsiq aqa areq bosiq turusiq mandamq di nam quosiq Yesus pailyosiq minjej, “O Tamo Koba, ni e boletbqa are soqnimqa e boletbe. E qalie, ni na e boletbqa kere deqa e inoq bonum.” ¹³ Degsi minjnaqa Yesus a ban waiysiq tamo di aqa jejamu ojej. Ojsiq minjej, “E ni boletmqa are unu. Deqa ino jejamu olo boleeme.” Degsi minjnaqa bati qujai deqa aqa yu uge kalil mosoosiq aqa jejamu olo boleej. ¹⁴ Onaqa Yesus na minjej, “Ino jejamu boleqo deqa ni tigelosim gile. Ariya ni tamo qudei nangi ijo nam ubtsim minjraim. Ni gilsim ino jejamu atra tamo osoryosim atraiyo qaji ingi ingi Moses nami marej qaji di osim Qotei atraiyime. Yimqa tamo ungasari nangi ni numsis marqab, ‘Bole, ino jejamu boleqo.’” ¹⁵ Onaqa a gilsiq a Yesus aqa anjam di dauryosai. Yesus na a boletej deqa mare mare laqnaqa aqa anjam tulan kobaonaqa sawa sawa kalilq dia tamo ungasari gargekoba quekriteb. Deqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi Yesus aqa anjam quqwajqa marsibqa boqnsib aqa areq di korooqneb. A na nango ma boletetnjrqajqa deqa ti aqa areq di korooqneb. ¹⁶ Koroeqnab Yesus a bati gaigai nangi uratnjrsim a segi sqajqa maroqnsiq nangi alelnjroqnsiq wadau sawaq giloqnsiq dia a segi sosiq Qotei pailyoqnej.

Yesus na tamo bei jejamu laiyej qaji di boletej

¹⁷⁻¹⁸ Bati bei tamo ungasari nangi olo koroesonabqa Yesus a na Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej. Minjreqnaqa bati di Farisi nangi ti dal anjam qalie tamo nangi ti tigelosib bosib Yesus aqa areq di awoelejesoqneb. Nangi Galili sawa nango qure qureq dena ti Judia sawa nango qure qureq dena ti Jerusalem qureq dena dego tigelosib bosib Yesus aqa areq di awoelejesoqneb. Bati di Tamo Koba Qotei aqa singila Yesus aqa jejamuq di soqnej. Deqa a na tamo nango ma gereiyetnjrqa marnaqa tamo qudei nangi na tamo bei jejamu laiyej qaji a saperaq di atsib Yesus aqa areq di atibqa Yesus na boletqajqa deqa qoboiyosib beb. ¹⁹ Bosib nam ateb tamo tulan gargekoba siranme juneb. Deqa nangi Yesus aqa areq gilqa keresaijnnaqa tal quraq oqsib goge na waqtosibqa tamo sapera qoji gulaintosib ura uratonab Yesus aqa areq aiej. ²⁰ Onaqa Yesus a tamo nangi di nango areqalo unej nango areqalo qujai Yesus na tamo di boletqa kere. Deqa a na tamo jejamu laiyej qaji di minjej, “O ijo was, ino une kalil e na kobotetmonum.” ²¹ Onaqa dal anjam qalie tamo nangi ti Farisi nangi ti tal dia awesoqneb qaji nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nango areqalo na mareb, “Yesus a Qotei misilinyqo. Yai na tamo nango une kobotqa kere? Qotei a segi qujai.” ²² Nangi degsib are qalsib sonabqa Yesus a nango areqalo di qalieosiq minjrej, “Ningi kiyaqa degsib

are qaleqnub? ²³Anjam kie e na tamo jejamu laiyo qaji di minjqajqa wau koba sai? ‘Ino une kalil e na kobotetmonum,’ anjam de kio, ‘Ni tigelosim walwel,’ anjam de kio? ²⁴Ariya e Tamo Angro e mandamq endia singila ti unum deqa e na tamo nanjo une kobotetnjrq kere. Ningi degsib qalieqajqa deqa e na tamo di boletqai.” Yesus a na nanji degsi minjrsiqa tamo jejamu laiyej qaji di koqyosiqa minjej, “E ni mermqai. Ni tigelosim ino sapera osim ino talq gile.” ²⁵Degsi minjnaqa tamo di a tamo ungasari kalil nanjo namdamuq na tigelosiqa aqa sapera neiesoqnej qaji di qoboiyosiqa Qotei aqa nam soqtosiqa walwelosiq aqa qureq gilej. ²⁶Onaqa tamo ungasari kalil nanji Yesus aqa singila di unsibqa nanji tulan prugeleosib Qotei aqa nam soqtosib a binijeb. Osib nanji ulaosib mareb, “Kumbra iga endego unonum di kumbra bei. Tamo bei na kumbra deqaji bei yeqnaq iga nami unosaioqnem.”

Yesus na Livai minjej, “Ni e daurbe.”

²⁷Yesus a dena walwelosiq takis o qaji tamo bei aqa nam Livai a takis o talq di awesonaq gilsiq itej. Osiqa minjej, “Ni e daurbe.” ²⁸Onaqa aqa ingi ingi kalil uratosiqa tigelosiq Yesus dauryej. ²⁹Yesus dauryosiqa giloqnsiq Yesus minjej, “Ni ijo talq bosim ingi uye.” Degsi minjsiqa aqa segi talq osi gilsiq maruro atsiqa ingi goietej. A segi sai. Takis o qaji tamo tulan gargekoba nanji ti Yesus aqa segi angro nanji ti tamo lanja lanaj nanji ti dego metnjrnaq bosib koba na awoosib ingi uyoqneb. ³⁰Onaqa Farisi nanji ti dal anjam qalie tamo nanji ti bosib di unsibqa Yesus aqa angro nanji minjreb, “Ningi kiyaqa takis o qaji tamo ti une tamo ti nanji koba na awoosib ingi ti ya ti uyeqnub?” ³¹Onaqa Yesus a Farisi nanjo anjam di qusiqa minjrej, “Tamo ma saiqoji nanji ma gereiyo tamo aqaq gilosaieqnub. Tamo ma ti nanji segi ma gereiyo tamo aqaq gileqnub. ³²Tamo bei a marqas, ‘E tamo bole. E une saiqoji.’ E tamo deqaji metit ijoq bqajqa e deqa bosai. Tamo a marqas, ‘E une ti.’ E tamo deqaji metit ijoq bqajqa e deqa bem.”

Yesus a qurienq qa anjam marej

³³Onaqa Farisi nanji na Yesus olo minjeb, “Jon aqa angro nanji bati gaigai ingi uratoqnsib qurienqnsib Qotei pailyoqnsib unub. Farisi nanjo angro nanji dego kumbra degyeqnub. Ariya ino angro nanji kiyaqa qurienjosaieqnub? Agi nanji bati gaigai ingi ti ya ti uyoqnsib unub.” ³⁴Onaqa Yesus a nanjo anjam di qusiqa a kamba yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei a unja ban ojqa bati qa a aqa was nanji ti soqnimqa nanji are gulubeinjqas e? Sai. ³⁵Ariya bunuqna nanjo was yainjribqa bati deqa nanji are gulubeinjrinqa qurienjosib sqab.

³⁶Tamo bei a gara jugo bunuj osim dena mutu gentosim gara jugo sari branjoq di qandimqa keresai. Degsi qandimqas di a na gara jugo bunuj

di ugeugeiyqas. Gara jugo bunujq dena mutu osim gara jugo sariq di qandimesqas di aqa uno bolesaiqas. Di kiyaaqa? Gara sari ti gara bunuj ti kerekereqasai. ³⁷Tamo bei a wain bunuj osim ya nobu kaja aqa jegara na gereiyo qaji sariq di qamqa keresai. Ya nobu sari di nami kangranjosiq singilaej. Deqa a wain bunuj qamimqa wain a didiqosim ya nobu sari paratosimqa wain bilejosim mandamq aiqas. Ya nobu a dego ugeqas. ³⁸Ariya a ya nobu kaja aqa jegara na gereiyo qaji bunujq di wain bunuj qamimqa ombila bole sqab. ³⁹Tamo bei a wain namij uysimqa a olo wain bunuj uyqa marqasai. Di kiyaaqa? A marqas, “Namij di bole.”

Yesus a yori bati qa wau getentqajqa deqa anjam marej

6 ¹Juda nango yori bati bei qa Yesus aqa angro nanngi ti wau ambleq na giloqnsibqa aqa angro nanngi wit gei elenqnsib ban na ñoqoryoqnsib uye uye giloqneb. ²Nangi degsib gileqnabqa Farisi tamo qudei nanngi bosib nanngi unjrsib minjreb, “Ningi kiyaaqa kumbra degyeqneb? Yori bati qa kumbra degyo di getento koba.” ³Onaqa Yesus na kamba Farisi nanngi minjrej, “Nami Devit aqa wau tamo ti nanngi mamnjrnaqa kumbra yeb qaji di ningi sisiyosai kio? ⁴Devit a atra tal miligiq gilsiq Qotei atraiyqajqa bem nami atnab soqnej qaji di osiq gingenjyosiq aqa wau tamo nanngi koba na uye. Bem di getento. Di atra tamo nango segi uyqajqa bem. Ningi quiye. Devit a degsi yej di a dal anjam grotej. Ariya a Qotei aqa ñamdamuq di une saiqoji. Ningi anjam di sisiyosai kio?” ⁵Osiqa minjrej, “E Tamo Angro. Deqa e segi na yori bati taqatejunum. E segi yori bati aqa Tamo Koba.”

Yori bati bei qa Yesus na tamo bei ban qandamyey qaji di boletej

⁶Olo yori bati bei qa Yesus a Juda nango Qotei tal miligiq gilsiq Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej. Qotei tal miligiq dia tamo bei ban wo qandamyey qaji a soqnej. ⁷Onaqa dal anjam qalie tamo nanngi ti Farisi nanngi ti Yesus koqyoqneb. Nangi are qaleb, “Yesus a yori bati qa tamo di boletqas kio? Yimqa minjqom, ‘Ni na yori bati grotonum.’” Deqa nanngi Yesus koqyoqneb. ⁸⁻⁹Onaqa Yesus a nango areqalo di qalieosiq tamo ban qandamyey qaji di minnej, “Ni tigelosim gago ambleq au.” Degsi minjnaqa a tigelosi gilsiq nango ambleq di tigelesonaqa Yesus na Farisi nanngi minjrej, “E mati ningi anjam bei nenemngitqa ningi kamba merbiye. Iga yori bati qa kumbra bole yqom kio kumbra uge yqom kio? Tamo bei a padalqa laqnimqa iga na aqaryaiyonam bole sqas di kere kio iga a uratonam padalqas di kere kio? Dal anjam a kiersi marqo? Ningi na merbiye.” ¹⁰Yesus a nanngi kalil degsi minjrsiq koqnjresonaqa nanngi na kamba olo anjam bei minjosai. Nangi mequmesoqneb. Deqa Yesus a tamo ban qandamyey qaji di minnej, “Ni ino ban waiy.” Degsi minjnaqa aqa ban waiyonaq boleej. ¹¹Onaqa Farisi nanngi Yesus aqa singila di unsibqa

nangi minjin oqetnjrnaqa segi segi qairosib maroqneb, “Bunuqna gam bei brantimqa iga Yesus qalim moiqa.”

Yesus na aqa angro 12-pela nangi giltnjrej

¹²Bati deqa Yesus a segi sosim Qotei pailyqa marsiq manaq oqej. Manaq oqsik dia Qotei pailyeqnaqa nebeej. ¹³Onaqa Yesus na tamo kalil a dauryosib laqneb qaji nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa nanjo ambleq dena angro 12-pela segi giltnjrej. Nangi a ombla sosib aqa anjam mare mare laqajqa deqa giltnjrej. ¹⁴Nanjo ñam agiende. Bei Saimon. Aqa ñam bei Yesus na Pita waiyej. Nangi aqa was Andru wo. Bei Jems. Nangi aqa was Jon wo. Bei Filip. Bei Bartolomyu. ¹⁵Ariya Matyu wo Tomas wo. Bei Alfias aqa njiri Jems. Bei Saimon agi Rom nangi winjrqaqqa maroqnej qaji. ¹⁶Ariya bei Jems aqa njiri Judas. Bei Judas Iskariot agi Yesus osiqa jeu tamo nanjo banq di atej qaji. Yesus aqa angro 12-pela nanjo ñam agide. Nangi Yesus aqa anjam mare mare laqajqa deqa giltnjrej.

Yesus na tamo ungasari gargekoba nangi boletnjroqnej

¹⁷⁻¹⁸Onaqa Yesus a nangi joqsika koba na manaq dena olo aisib sawa gun dia sonabqa tamo ungasari tulan gargekoba a dauryosib laqneb qaji nangi bosib aqa anjam quqwajqa koroeb. Tamo ungasari tulan gargekoba nangi dego Yesus aqa anjam quqwajqa beb. Judia sawa nanjo qure qureq dena ti Jerusalem qureq dena ti Tair qure wo Saidon qure wo nanjo sawa alile jojom dena dego tigelosib Yesus aqa anjam quqwajqa bosib koroeb. Yesus a nanjo ma boletetnjrqajqa deqa ti beb. Bonabqa Yesus a na tamo ungasari kalil mondor uge na ojeleno qaji nangi boletnjroqnej. ¹⁹Yesus aqa jejamuq dena singila gileqnaqa tamo ma ti kalil nanjo ma saioqnej. Yeqnaqa tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa singila di unoqnsib deqa aqa jejamuq di nanjo ban atqa maroqnsib ban waiyoqneb.

Tamo yai nangi tulan areboleboleinjrqaq Yesus a deqa anjam marej

²⁰Onaqa Yesus a bulosiqa tamo ungasari a dauryosib laqneb qaji nangi koqnjrjsika endegsi minjrej,

“Ningi bini ingi ingi saiqoji unub qaji bunuqna Qotei a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwas. Yimqa ningi tulan areboleboleingwas.

²¹“Ningi bini mam unub qaji bunuqna kere na sqab. Deqa ningi tulan areboleboleingwas.

“Ningi bini akam ti unub qaji bunuqna akam uratosib olo kikiosib tulan areboleboleingwas.

²²⁻²³“Ningi ijo ñam oqnsib e daurbegnub deqa bunuqna tamo qudei nangi na ningi jeutngoqnsib misilingoqnsib nungo ñam ugeugeiyonqab. Nami nanjo moma nangi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi degsib ugeugeinjroqneb. Dego kere bunuqna nangi ningi dego ugeugeingonqab.

Di kiyaqa? Ningi na e Tamo Angro daurbegnub deqa. Di ungum. Nangi ningi ugeugeingibqa ningi tulan areboleboleingeme. Ningi quie. Nungo awai bole agi lan goge di unu. Bunuqna ningi oqsib awai di itqab.

24 “Ariya ningi bini ñoro koba ti unub qaji bunuqna ningi gulube oqab. Di kiyaqa? Nungo are boletetngwajqa ingi agi ningi mandamq endia ekritonub.

25 “Ningi ingi qa kere na unub qaji bunuqna ningi mam sqab.

“Ningi bini kiekeqñub qaji bunuqna ningi are ugeingim akam ti sqab.

26 “Bini tamo ungasari nangi na nungo ñam soqteqñub. Dego kere nami nanngo moma nangi na gisan anjam maro tamo nanngo ñam soqtoqñeb. Deqa bunuqna ningi olo jemaingwas.

Ningi nungo jeu tamo nangi qa boleqnsib gereinjroqniye

27 “Ningi ijo anjam qusib dauryeqñub qaji e na anjam endegsi merngit quie. Tamo qudei nangi na ningi jeutngoqñibqa ningi na kamba nangi jeutnjraib. Ningi nangi qa olo boleqnsib gereinjroqniye. 28 Ningi ijo segi angro unub deqa tamo qudei nangi na ningi misilingeqñub. Ariya ningi na kamba nangi misilinjraib. Nangi olo anjam bole bole minjroqniye. Tamo nangi ningi ugeugeingeqñub qaji nangi kamba ugeugeinjraib. Ningi nangi qa olo Qotei pailyoqniye. 29 Tamo bei a ni qa njirnosim ula ponmimqa belosim waliñe bei osoryimqa ponyem. Tamo bei na ino gara jugo yaimimqa ni na saidyaim. Olo ino gara jugo bei dego ye. 30 Tamo bei na ino ingi bei yaimqajqa mermimqa ye. Yosim a na kamba olo ni emqajqa minjaim. 31 Kumbra bole bole tamo nangi na ningi engwajqa arearetngwo qaji kumbra di ningi na nangi olo enjroqniye.

32 “Tamo ungasari ningi qa boleeqñub qaji nangi qa segi ningi kamba boleqñqab di kumbra tulan bolesai. Dal anjam gotranjo tamo nangi dego tamo nangi nangi qa boleeqñub qaji nangi qa kamba boleeqñub. 33 Tamo nangi ningi kumbra bole bole engeqñub qaji nangi segi ningi na kamba kumbra bole bole enjroqñqab di kumbra tulan bolesai. Dal anjam gotranjo qaji tamo nangi dego kumbra degyeqñub. 34 Ningi na tamo qudei nangi ingi bei enjrq osibqa nangi na kamba olo ningi engwajqa minjrsib ingi enjrqab di kumbra tulan bolesai. Dal anjam gotranjo qaji tamo nangi na dego nanngo was nangi ingi ingi enjroqñibqa nangi na kamba olo enjrqajqa minjroqnsib ingi ingi enjreqñub. 35 Deqa ningi ijo anjam endi quie. Tamo qudei nangi na ningi jeutngoqñibqa ningi na kamba nangi jeutnjraib. Ningi nangi qa olo boleqnsib nangi gereinjroqniye. Osib ingi bole bole enjroqnsib nangi na kamba olo engwajqa minjroqnaib. Ningi kumbra degyqab di ningi Qotei lan goge di unu qaji aqa angro bole sqab. Sosibqa awai tulan boledamu oqab. Ningi qalie, tamo qudei nangi Qotei binjyosaieqñub. Tamo qudei nangi kumbra uge uge yeqñub. Ariya tamo nangi di Qotei na kamba kumbra

uge uge enjrosaeqnu. A na olo nan̄gi kumbra bole bole enjreqnu. Deqa nin̄gi dego Qotei aqa kumbra di dauryosib tamo bole ti tamo uge ti nan̄gi turtnjroqnsib kumbra bole bole enjroqniye. Nin̄gi kumbra degyqab di nin̄gi Qotei aqa angro bole sqab. ³⁶Nun̄go Abu a gaigai tamo nan̄gi qa duloqnsiqa nan̄go une kobotetnjreqnu. Deqa nin̄gi dego Qotei aqa kumbra di dauryosib tamo kalil nan̄gi qa duloqnsibqa nan̄go une kobotetnjroqniye.

Nin̄gi na tamo qudei nan̄go jejamuq di anjam laŋa qametnjraib

³⁷“Nin̄gi tamo qudei nan̄go kumbra laŋa uge qa minjraib. Yimqa Qotei a kamba dego nun̄go kumbra uge qa nin̄gi mern̄gwasai. Nin̄gi tamo qudei nan̄go jejamuq di anjam laŋa qametnjraib. Yimqa Qotei a kamba dego nun̄go jejamuq di anjam bei qametnjwasai. Nin̄gi na tamo nan̄go une kalil taqal atetnjroqniye. Yimqa Qotei a dego nun̄go une kalil taqal atoqnqas. ³⁸Nin̄gi na tamo nan̄gi ingi ingi enjroqnsib lueoqniye. Yimqa Qotei a kamba dego nin̄gi ingi ingi engoqnqas. Osim ingi ingi tulaŋ koba engoqnsim nun̄go mogomq di bilentoqnmqa ojqa keresaiinggoqnmqa bileŋoqnsib dobulq aioqnqab. Nin̄gi tamo nan̄gi kumbra bole bole enjroqnqab dego kere Qotei a kamba nin̄gi kumbra bole bole engoqnqas.” Yesus a na aqa angro nan̄gi anjam degsi minjrej.

³⁹Osiqa olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei ŋam qandimo unu qaji a na tamo bei dego ŋam qandimo unu qaji di gam osoryqa keresai. A na aqa baŋ ojsim ombla walwelqab ombla maŋgalsib subq aiqab. ⁴⁰Angro kiŋala bei na aqa abu bunyqa keresai. A kobaqujaosimqa di aqa abu ombla kerekereqab.

⁴¹“Kiyaqa ni ino was aqa ŋamgalaq dia ŋam ŋeŋgi kiŋala unu di unsimqa ino segi ŋamgalaq dia ŋampaŋ kobaquja unu di ni unosai? ⁴²Kiyaqa ino segi ŋamgalaq dia ŋampaŋ kobaquja soqnmqa tentosim ino was minjqam, ‘Was, e ino ŋamgalaq dia ŋam ŋeŋgi kiŋala unonum di osiy taqal waiyetmqai?’ Ŋampaŋ kobaquja ino segi ŋamgalaq di unu qaji di ni unosai. Ni gisaŋ tamo. Ni mati ŋampaŋ kobaquja ino segi ŋamgalaq di unu qaji di taqal waiysim ŋamdamu suwaŋmimqa ariya degam ŋam ŋeŋgi kiŋala ino was aqa ŋamgalaq di unu qaji di geregere unsim taqal waiyete.”

Ŋamtaŋ uge nan̄gi gei uge ateqnub

⁴³Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ŋamtaŋ bole nan̄gi gei bole ateqnub. Nan̄gi gei uge atosaeqnub. Ŋamtaŋ uge nan̄gi gei uge ateqnub. Nan̄gi gei bole atosaeqnub. ⁴⁴Deqa tamo nan̄gi ŋam aqa gei unsibqa dena nan̄gi poinjrqa, ‘Ŋamtaŋ di bole. Ŋamtaŋ di uge.’ Nin̄gi maŋ luwit mariŋq dena qura gei osib uyosaieqnub. Sil luwit mariŋq dena wain gei osib uyosaieqnub. ⁴⁵Tamo bole nan̄go are miligiq di areqalo bole

bole gargekoba unu. Deqa nangi kumbra bole bole yeqnub. Ariya tamo uge nango are miligiq di areqalo uge uge gargekoba unu. Deqa nangi kumbra uge uge yeqnub. Tamo nango areqalo nango are miligiq di unu qaji di nango medabuq na branteqnu.”

Yesus a tal gereiyo kumbra qa yawo anjam marej

⁴⁶Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Kiyaqa nangi endegsib merbeqneb, ‘O Tamo Koba, O Tamo Koba’ degsib merboqnsib ijo anjam dauryosaieqneb? ⁴⁷⁻⁴⁸Ningi quie. Tamo ungasari ijoq boqnsib ijo anjam dauryeqneb qaji nangi tal gereiyo qaji tamo bul. Tal gereiyo qaji tamo a na tal utru atqa osimqa tal ai sub bogelejosim guma koba aielesosim meniñ qura iteleqas. Bunuqna awa koba bosimqa ya meli dosim tal di qamsim putqasai. Singila na tigelesqas. Di kiyaqa? A meniñ quraq di tal atqo deqa. Tamo nangi ijo anjam qusib dauryeqneb qaji nangi tal gereiyo qaji tamo di bul. ⁴⁹Ariya tamo nangi ijo anjam qusib dauryqa urateqneb qaji nangi tamo bei laña sub gogeq di tal ateq qaji a bul. Tal atnaq sonaqa awa koba bosiq ya meli dosiq tal di qamsiq rengintosiqa putonaq aisiq tulañ niñaqej.”

Yesus na Rom nango qaja tamo gate bei aqa kanğal tamo boletej

7 ¹Yesus a na tamo ungasari nangi anjam kalil degsi minjrnaq qunabqa a nangi uratnjrsiqa Kaperneam qureq aiej. ²Dia Rom nango qaja tamo gate bei soqnej. Aqa kanğal tamo bei a tulañ qalaqalaiyoqnej qaji di makobaiysiqa moiqa laqnej. ³Deqa tamo qudei nangi na qaja tamo gate di minjeb, “Yesus a bqo Kaperneam qureq endi unu.” Degsi minjnab qusiqa are qalej, “E tamo qudei nangi qarinnjritqa aisib Yesus minjib bosim ijo kanğal tamo boletqas.” Osiqa qarinnjrnaq aieb. ⁴Aisib Yesus itosib singila na pailysib minjeb, “O Tamo Koba, ni iga uratgaim. Qaja tamo gate di a tamo boledamu. ⁵A Juda tamo ungasari kalil nangi qa tulañ boleqnsiqa gaigai geregerejnreqnu. Agi a na gago Qotei tal gereiyetgej.”

⁶Nangi degsib Yesus minjnab qusiqa tigelosiq nangi daurnjrsiq koba na gileb. Gilsib tal jojomyeqnebqa qaja tamo gate dena aqa was qudei nangi olo qarinnjrnaq aisib gamq dia Yesus turosib minjeb, “O Tamo Koba, gago was a marqo, ‘Ungum, ni laña waukobaaim. E tamo bolesai deqa ni ijo talq baim. ⁷E segi dego ino areq bqa keresai. Deqa ni isaq na anjam segi marimqa dena ijo kanğal tamo a boleqas. ⁸E dego tamo kokba qudei nango sorgomq di unum. Ijo qaja tamo nangi ijo sorgomq di unub. E bei minjqai, “Ni gile.” Yimqa a gilqas. Bei minjqai, “Ni au.” Yimqa a bqas. Ijo kanğal tamo bei minjqai, “Wau di ye.” Degsi minjitqa a ijo anjam dauryqas.”

⁹Onaqa Yesus a qaja tamo gate aqa anjam di qusiqa a tulañ prugugetej. Osiqa bulosiq tamo ungasari gargekoba a dauryoqneb qaji nangi minjrej,

“Ningi quiye. Qaja tamo gate di a e qa aqa areqalo tulan singilatqo. Juda tamo bei nami e qa degsi aqa areqalo singilato qaji bei unosai.” ¹⁰ Yesus a na tamo ungasari nangi anjam degsi minjrnaqa qaja tamo gate aqa was nangi a na qarinqrej qaji nangi qusibqa olo puluosib aqa talq gilsib kanqal tamo di a namo boleosi q sonaq uneb.

**Yesus a Nain qureq dia uña qobul bei aqa njiri
qujai nami moiej qaji di olo tigeltej**

¹¹ Olo bati bei Yesus a qure beiq gilej. Qure di aqa ñam Nain. Yesus aqa angro nangi ti tamo ungasari gargekoba dego Yesus dauryosib Nain qureq gileb. ¹² Yesus a gilsiq qure polomq di branteqnaqa tamo bei nami moiej qaji a subq atqajqa qoboiosib giloqneb. Tamo di aqa ai qobul. Aqa angro qujai bole qujai agi a segi. Angro di qoboiosib gileqnabqa tamo ungasari tulan gargekoba qure dia soqneb qaji nangi uña di koba na walwelosib giloqneb. ¹³ Onaqa Tamo Koba Yesus a uña di unsiq a qa tulan dulosiq minjej, “Ni akamaim.” ¹⁴ Degsi minjsiq walwelosiq ban waiysiq kulum angro jige b qaji di ojnaqa tamo nangi a qoboiosib giloqneb qaji tigeleb. Onaqa Yesus na angro moiej qaji di minjej, “O angro, e ni mermqai, ni tigel.” ¹⁵ Degsi minjnaqa a tigelosiq awoosiq anjam maroqnej. Onaqa Yesus na a ban ojsiq osi gilsiq aqa aniqali yej. ¹⁶ Onaqa tamo ungasari kalil qure dia soqneb qaji nangi Yesus aqa singila di unsibqa nangi tulan prugelejosib Qotei aqa ñam soqtosib maroqneb, “Bole, bini Qotei aqa medabu o qaji tamo kobaquja gago ambleq endi brantqo. Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi aqaryainjr qajqa deqa tamo di qarinyqoqa gagoq bqo.” ¹⁷ Yesus a kumbra di yonaqa tamo nangi unsib deqa mare mare laqnab anjam di tulan kobaonaqa tamo ungasari Judia sawaq di soqneb qaji nangi ti tamo ungasari sawa bei beiq di soqneb qaji nangi dego kalil quekriteb.

**Jon yansnjro qaji a na aqa angro aiyel nangi
qarinqjrnaqa Yesus aqa areq gileb**

¹⁸⁻¹⁹ Onaqa Jon aqa angro nangi dego anjam di qusib Jon minjnab qusiq aqa angro aiyel nangi metnjrnaq aqa areq bonabqa minjrej, “Ningi Tamo Koba Yesus aqa areq gilsib endegsib nenemyiye, ‘Kristus agi Qotei na nami qarinyim bqajqa marej qaji di ni kio? Ni saiamqa iga tamo bei qa tarinqom kio?’” ²⁰ Jon na nangi aiyel degsi minjrsiq qarinqjrnaqa Yesus aqa areq gilsib minjeb, “Jon yansnjro qaji tamo a na iga qarinqwoqa agi inoq bonum. A ni endegsi nenemmqo, ‘Kristus agi Qotei na nami qarinyim bqajqa marej qaji di ni kio? Ni saiamqa iga tamo bei qa tarinqom kio?’”

²¹ Bati deqa Yesus a na tamo ungasari tulan gargekoba ma utru segi segi so qaji nangi ti tamo nangi jejamu mondor uge uge na ojeleno

qaji nan̄gi ti boletn̄jroqnej. Tamo ŋam qandimo gargekoba dego boletn̄jreqnaqa ŋam poin̄jroqnej. ²²Deqa Yesuṣ a na tamo aiyel Jon na qarinq̄n̄jrej qaji di min̄jrej, “Kumbra nun̄go ŋamd̄amu na unonub qaji ti an̄jam nun̄go dabkala na quonub qaji ti deqa aisib Jon geregere saiyosib min̄jiye. Endegsib min̄jiye, ‘Tamo ŋam qandim̄n̄jro qaji nan̄gi olo ŋam poin̄jreqnaq sawa uneqnub. Tamo jej̄amu lain̄jro qaji nan̄gi olo walweleqnub. Tamo nan̄go jej̄amu yu na ugeelen̄go qaji nan̄go yu kalil koboeqnu. Tamo dabkala geten̄jro qaji nan̄gi olo poin̄jreqnaqa an̄jam queqnub. Tamo moren̄go qaji nan̄gi olo tigeleqnub. Tamo ingi ingi saiqōji unub qaji nan̄gi Qotei aqa an̄jam bole queqnub.’ N̄ngi aisib Jon degsib saiyosib min̄jiye. ²³Ariya n̄ngi qūiye. Tamo nan̄gi e nubsib e qa nan̄go areqalo singilat̄osib olo ijo ñam ulontosaieqnub qaji nan̄gi tulan arebolebolein̄jrim sqab.”

²⁴Onaqa Jon aqa an̄gro aiyel nan̄gi Yesuṣ aqa an̄jam di qusibqa nan̄gi olo puluosib Jon min̄jqajqa aieqnabqa Yesuṣ a na tamo un̄gasari gargekoba nan̄gi di Jon qa endegsi min̄jrej, “N̄ngi nami wadau sawaq gilsibqa n̄ngi tamo kiero un̄qajqa gileb? N̄ngi tamo silai aqa ban̄ga bul jagwa na pileteqnaqa di un̄qajqa gileb kio? Sai. Jon a tamo deqaji sai. ²⁵Deqa n̄ngi tamo kiero un̄qajqa wadau sawaq gileb? N̄ngi tamo gara bole walaosi laqnu qaji di un̄qajqa gileb kio? Di dego sai. Tamo gara bole walaoqnsib ñoro koba ti unub qaji nan̄gi mandor kokba nan̄go talq di unub. ²⁶Deqa n̄ngi tamo kiero un̄qajqa wadau sawaq gileb? N̄ngi Qotei aqa medabu o qaji tamo bei un̄qajqa gileb kio? Od. Agide. N̄ngi deqa unqa gileb. Deqa e n̄ngi endegsi mern̄gwai. Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo kobaquja. A na Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nan̄gi tulan bun̄jrej̄unu. ²⁷Agi nami e mandamq aiosaisonamqa Qotei a Jon qa endegsi merbej, ‘Ni que. E na tamo bei qarinq̄yitqa a ni qa namoosim ino gam gereiyetmqas.’ Tamo di agi Jon. An̄jam di agi Qotei aqa nengren̄q di unu.

²⁸Deqa n̄ngi qūiye. E bole mern̄gwai. Jon yansn̄jro qaji a na tamo kalil mandamq endi unub qaji nan̄gi tulan bun̄jrej̄unu. Ariya tamo qūdei ñam saiqōji unub qaji nan̄gi Qotei na taqatn̄jroqnsiqa a nan̄go Mandor Koba unu. Deqa tamo nan̄gi dena kamba Jon tulan bun̄jrej̄unub.”

²⁹Yesuṣ a na tamo un̄gasari nan̄gi an̄jam degsi min̄jrnaqa takis o qaji tamo qūdei nan̄gi dego an̄jam di qusib mareb, “Bole. Qotei aqa kumbra kalil a na yeqnu qaji di bolequja.” Nan̄gi degsib mareb. Di kiyaya? Nan̄gi nami are bulyonab Jon na yansn̄jrej deqa. ³⁰Ariya Farisi nan̄gi ti dal an̄jam qalie tamo nan̄gi ti Jon na yansn̄jrqa urateb deqa nan̄gi gam bole Qotei na osorn̄jrej qaji di qoreiyeb.

³¹Onaqa Yesuṣ na olo tamo un̄gasari nan̄gi endegsi min̄jrej, “Tamo un̄gasari bini bati endeqa unub qaji nan̄go kumbra qa e yawo an̄jam kiersiy marqai? Nan̄gi tamo kiero? ³²E nan̄gi qa endegsi marqai. Nan̄gi

angro du du bul qure ambleq dia alarjocsib angro qudei na qudei minjreknub, 'Iga yumba anjamonumqa ningi lou tuosai. Iga are uge qa louonumqa ningi akamosai.'" ³³Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, "Jon yansnjro qaji a bosiqqa ingi ti wain ti uratosiq sonaqa ningi a qa mareknub, 'A mondor uge ti.'" ³⁴Ariya e Tamo Angro bosimqa ingi ti wain ti uyeqnamqa ningi e nuboqsib mareknub, 'Ningi uniye. Yesus a qunjar ani. A wain uyo ani. A takis o qaji tamo ti une tamo ti nanji koba na walweleknub.'" ³⁵Ningi e qa misilij anjam degsib mareknub. Ariya tamo ungasari qudei nanji Qotei aqa powo eqnub dena iga qalieonum, Qotei aqa powo di tulan boledamu."

Unja bei a gorenj quleq ti dena Yesus aqa singa liyoqnej

³⁶Bati bei Farisi tamo bei aqa ñam Saimon a Yesus minjej, "Ni ijo talq bamqa aqo ombla ingi uyqom." Onaqa Yesus a Saimon odyosiqqa aqa talq gilsiqqa Saimon ombla awoosib ingi uyoqneb. ³⁷⁻³⁸Onaqa sambala unja bei qure dia soqnej qaji a anjam endegsi quej, "Yesus a Saimon aqa talq di unu. A di sosiqqa ingi uyeqnu." A anjam degsi qusiqa gorenj jaliña quleq ti osiqqa Saimon aqa tal miligiq gilsiq Yesus aqa qoreq na bosiqqa aqa singa jojomq di tigelosiq akamej. Akamonaka aqa ñam ya Yesus aqa singaq ainaqa singa tombol na awoosiq aqa ñam ya singaq aiej qaji di aqa segi gate banga na piyoqnsiqqa Yesus aqa singa kundoqyoqnsiqqa gorenj quleq ti dena olo Yesus aqa singa liyoqnej.

³⁹Unja a kumbra di yonaqa Saimon a unsiqqa are qalej, "Yesus a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole qamu unja endi bosiqqa aqa jejamu ojjo qaji di sambala unja degsi qalieqo qamu."

⁴⁰Onaqa Yesus a Saimon aqa areqalo di qalieosiqqa minjej, "Saimon, e ni anjam bei mermqai." Onaqa Saimon na minjej, "O Tamo Koba, ni mare."

⁴¹Onaqa Yesus na yawo anjam endegsi Saimon minjej, "Tamo aiyel na tamo bei silali yayieb. Bei na 100 kina yayiej. Bei na 10 kina yayiej. Yaiyonabqa minjrej, 'Bunuqna ningi na kamba silali di olo ebqab.'" ⁴²Ariya bunuqna nanji aiyel na kamba silali di a olo yqa keresai deqa a na nanji aiyel minjrej, 'Unjum, ningi na silali di olo ebaib. Uratiye.' Degsi minjrej. Deqa Saimon, ni merbe, tamo yai a tamo deqa tulan are boledamuiyqas? Tamo 100 kina yayiej qaji a kio tamo 10 kina yayiej qaji a kio?"

⁴³Onaqa Saimon na minjej, "E are qalonum, tamo 100 kina ej qaji a tamo deqa tulan are boledamuiyqas. Tamo 10 kina ej qaji a tamo deqa tulan are boledamuiyqasai." Onaqa Yesus na Saimon minjej, "Ni kere maronum."

⁴⁴Osiq bulosiqqa sambala unja di areiyosiq Saimon minjej, "Ni unja endi unime. E ino tal miligiq gilnumqa ni ijo singa yansetbosai. Ariya unja endi bosiqqa aqa ñam ya na ijo singa yansetbosiqqa aqa gate banga na ijo singa piyqo. ⁴⁵E ino tal miligiq gilnumqa ni e kundoqbosai. Ariya unja endi bosiqqa ijo singa

kundoqyoqnaj agi kundoqyoqnsiq unu. ⁴⁶Ni na ijo gate gorenj na liyosai. Ariya uña endena gorenj boledamu quleq ti osi bosiq a dena ijo singa liyqo. ⁴⁷Deqa Saimon, e ni mermqai. Sambala uña endi aqa une tulanj gargekoba. E na aqa une kalil kobotetonum deqa a e qa are tulanj boledamuiyqo. Ariya tamo a une quja quja segi atimqa e na kobotetqai di a e qa are bolekiñalaiyqas.” ⁴⁸Osiqa uña di minjej, “Ino une kalil e na kobotetmonum.” ⁴⁹Onaqa tamo nanji Yesus koba na awoosib ingi uyoqneb qaji nanji aqa anjam di qusibqa segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiero deqa a na tamo nanjo une kobotetnjreqnu?” ⁵⁰Onaqa Yesus na uña di minjej, “Ni ino areqalo e qa singilatonum deqa ino une kalil e na kobotetmonum. Deqa ni are lawo na gilime.”

Ungasari qudei nanji Yesus dauryosib koba na walweloqneb

8 ¹Bati bei Yesus a walwelosiq qure kokba ti qure kiñilala ti dia brantoqnsiq Qotei a tamo ungasari nanjo Mandor Koba sosim nanji taqatnjrqas anjam bole di minjre minjre laqnej. Tamo 12-pela agi Yesus na aqa anjam mare mare laqajqa giltnej qaji nanji Yesus koba na walweloqneb. ²Ungasari qudei nami nango jejamuq di mondor uge uge sonabqa Yesus na winjrej qaji nanji ti uña qudei nami mainjrnaqa Yesus na boletnjrej qaji nanji dego Yesus dauryosib koba na walweloqneb. Uña bei aqa ñam Maria. A Makdala qure qaji. Nami mondor uge 7-pela nanji aqa jejamuq di sonabqa Yesus na winjretej. ³Uña bei aqa ñam Joana. A Kusa aqa ñauñ. Kusa a Mandor Koba Herot aqa tal taqatoqnej qaji. Uña bei Susana. Ungasari gargekoba nanji dego Yesus dauryoqneb. Nanji nanjo segi silali na Yesus aqa angro ti ingi awaiyetnjroqneb.

Yesus a saga yago qa yawo anjam marej

⁴Bati deqa tamo ungasari tulanj gargekoba nanji qure qure kalilq dena bosib Yesus aqa areq di koroonaqqa a tigelosiq yawo anjam endegsi minjrej, ⁵“Tamo bei a saga yago osiq aqa ingi wauq di breiyej. Breiyonaqa saga yago qudei gam qalaq aieleneb. Onaqa tamo qudei nanji walwelosib saga yago di soselenonabqa qebari nanji bosib uyekriteb. ⁶Saga yago qudei mandam lanjaq di aieleneb. Mandam di guma meniñ ti. Gogeq di mandam kiñala. Deqa saga yago aieleneb urur oqoqujateb. Onaqa mandam olo kangranonaq saga yago laosib moreneb. ⁷Saga yago qudei sil luwit ambleq di aieleneb. Dena oqeb qaji sil luwit na dego dauryosiq oqsik kabutnjrnaq geitosai. ⁸Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aisib oqoboledamuysib gei tulanj gargekoba ateb. ¹⁰⁰dego.” Yesus na tamo ungasari nanji yawo anjam degsi minjrsiq koboonaqa a tulanj koba leleneb marej, “Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Yesus a utru kiyaaqa tamo ungasari nanji yawo anjam minjroqnej?

⁹Onaqa Yesus aqa angro nanji aqa yawo anjam di qusibqa nanji anjam aqa utru geregere qalieqajqa deqa Yesus nenemyeb. ¹⁰Nenemyonabqa

a na kamba endegsi minjrej, “Yawo anjam di aqa utru agi merngwai. Ningi quiye. Qotei a tamo ungasari nango Mandor Koba sosisq nanngi taqatnjreqnu. Anjam di aqa utru uliejunu. Di e na babbatqa ijo angro ningi segi utru qalieqab. Ariya tamo ungasari qudei nanngi yawo anjam segi quoqnqab. Deqa nanngi bati gargekoba nam atoqnqab ijo anjam aqa damu unqasai. Nanngi bati gargekoba dabkala na ijo anjam lanja quoqnqab utru poinjrqasai.”

Saga yago qa yawo anjam di aqa utru Yesus na babtej

¹¹ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Saga yago qa yawo anjam maronum di aqa utru e na babbatqa ningi quiye. Saga yago di Qotei aqa anjam. ¹² Saga yago qudei gam qalaq aieb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusib nango are miligiq di esoqnbqa Satan a bosim Qotei aqa anjam nango are miligiq di unu qaji di yainjrimqa nanngi Qotei aqa anjam nango areqaloq di singilatqa keresai. Deqa Qotei a nanngi oqasai. ¹³ Saga yago qudei mandam lanjaq di aieb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusib tulan areboleboleinjrimqa anjam di oqujatosib nango areq atqab. Ariya nanngi bati truquyala Qotei qa nango areqalo singilatibqa bunuqna une bei bei nangoq bamqa nanngi Qotei olo uratosib ulonqab. Di kiyaga? Nanngi Qotei aqa anjam nango are miligiq di unu qaji di singila na ojasai deqa. ¹⁴ Saga yago qudei sil luwit ambleq aieb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusibqa nango areqalo miligiq di esoqnbqa ariya bunuqna une bei bei nangoq bamqa nango segi jejamu qa ulaoqnqab. Nanngi noro koba esqajqa ti nango segi jejamu qa areboleboleinjrqajqa ti deqa are koba qaloqnsib sqab. Yimqa nango areqalo dena anjam bole nango are miligiq di unu qaji di tentimqa loumqas. Deqa a gei boletosai. ¹⁵ Ariya saga yago qudei mol mandam boledamuq di aieb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusib ojsib dauryoqnqab. Nango are miligi bolequja deqa nanngi singila na tigelesosib gei bole atelenqab.”

Tamo bei a lam qatrentosim kulum miligiq jugwasai

¹⁶ Yesus a yawo anjam degsi minjrsiqa olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei a lam qatrentosim web na kabutqasai. A bijal surumq di atqasai. Boleq di gaintim sqas di warum suwanamqa tamo ungasari nanngi tal miligiq gilsib warum geregere unqab. ¹⁷ Dego kere kumbra kalil uliejunu qaji di olo boleq dqas. Ingi ingi kalil tamo nanngi na kabutejunub qaji di dego olo boleq dimqa tamo nanngi unsib qalieqab.

¹⁸ “Deqa ningi ijo anjam geregere qusib poingem. Di kiyaga? Tamo a powo ti sqas di Qotei na powo olo yimqa a powo koba oqas. Ariya tamo a powo ti sqasai di powo kiñala aqaq di unu qaji di Qotei na olo yayimqa a lanja sqas. A mareqnu, ‘E powo ti.’ Di sai. A powo saiqoji.”

Tamo yai nan̄gi Yesus aqa was bole? Tamo yai nan̄gi aqa ai bole?

¹⁹⁻²⁰ Onaqa Yesus aqa was nan̄gi aqa aniqali ombla na Yesus qa ḡamosib bosib talq di iteb. Tamo un̄gasari gargekoba siran̄me jun̄eb deqa aqa areq gilqa keresaiin̄rnaqa tamo qudei nan̄gi na Yesus min̄jeb, “Ino was nan̄gi ino ai ombla na ni numqa bonub agi oqeq di tigelejunub.” ²¹ Onaqa Yesus na kamba min̄jrej, “Tamo un̄gasari Qotei aqa anjam qusib dauryeqnub qaji nan̄gi ijo ai bole. Nan̄gi ijo was bole dego.”

Yesus na jagwa ti ya ti anjam min̄jrnaqa nan̄gi laosib tulan̄ maninej

²²⁻²³ Bati bei Yesus aqa an̄gro nan̄gi ti qobun̄ bei gogetosibqa Yesus na min̄jrej, “Iga ya agu taqal beiq gilqom.” Degsi min̄jrnaqa nan̄gi gileqnabqa Yesus a urn̄amyonaqa qobun̄ miligiq di ḡeisiq qambumtej. Onaqa jagwa koba tigelosiq ya korkortosiq qobun̄ qaloqnsiq morman̄ miligiq ainaqa ya maqonaqa qobun̄ padalqa laqnej. ²⁴ Onaqa Yesus aqa an̄gro nan̄gi tulan̄ ulaugetosib aqa areq bosib dudumyosib min̄jeb, “O Tamo Koba, iga padalqa laqnum.” Degsi min̄jnabqa Yesus a nango anjam di qusiq qutuosiḡ tigelej. Tigelosiq jagwa ti ya ti singila na min̄jrej, “Nin̄gi laoiye.” Onaqa jagwa ti ya ti laosib tulan̄ maninej. ²⁵ Onaqa Yesus na aqa an̄gro nan̄gi min̄jrej, “Nin̄gi kiyaa e qa nun̄go areqalo singilatosa?” Degsi min̄jrnaqa nan̄gi tulan̄ ulaugetosib segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiero deqa jagwa ti ya ti min̄jrqaqa aqa anjam qusib laonub?”

Yesus a tamo bei aqa jejamuq dena mondor uge nan̄gi win̄jretej

²⁶ Onaqa Yesus aqa an̄gro nan̄gi ti Galili sawa uratosib ya agu ambleq na potosib qobun̄ na gilsib Gerasa sawaq di tiryeb. ²⁷ Tiryosibqa Yesus a mandamq ainaqa qure deqaji tamo bei bosiqa Yesus itej. Tamo di a mondor uge uge na ojeleno qaji. A bati gaigai yosi laqnej. A nami koba degsi soqnej. A talq di ḡeiosaiqnej. A gaigai tamo sub ato sawaq di ḡeioqnej. ²⁸ Deqa a Yesus unsiq tulan̄ koba lelen̄osiq bosiḡ Yesus aqa areq di singa pulutosiq min̄jej, “O Yesus, Tamo Koba Qotei aqa Ijiri, ni e kierbqa bonum? E ni endegsi mermqai, ni e jaqatin̄ ebaim.”

²⁹ Mondor uge dena Yesus degsi min̄jej. Di kiyaa? Yesus na singila na min̄joqnej, “Ni tamo di uratosim ulan̄.” Mondor uge dena bati gargekoba tamo di aqa jejamu ugeugeiyeteqnaqa tamo qudei nan̄gi na ojoqnsibqa sil kokba na aqa singa ti ban̄ ti tontoqnsib geregere taqatoqneb. Yeqnaqa mondor uge dena sil kokba kukoqyelen̄oqnsiq tamo di oqnsiq wadau sawaq osi giloqnej.

³⁰ Deqa Yesus na mondor uge di nenemyej, “Ino ñam yai?” Degsi nenemyonaqa min̄jej, “Ijo ñam Qoto Tamo Gargekoba.” A na Yesus degsi min̄jej. Di kiyaa? Mondor uge tulan̄ gargekoba tamo di aqa jejamuq di

soqneb deqa. ³¹Onaqa mondor uge nanġi singila na pailosib Yesus minjeb, “Ni na iga sub guma kobaq di waigaim.”

³²⁻³³Bati deqa bel tulaŋ gargekoba nanġi mana goge dia suwaroqneb. Deqa mondor uge nanġi na Yesus minjeb, “Ni iga qarinqimqa iga bel nanġo jejamuq gilelenqom.” Onaqa Yesus na mondor uge nanġi odnjrnaqa nanġi na tamo di uratosibqa segi segi bel nanġo jejamuq gilelenjeb. Gilnabqa bel kalil nanġi gurgurosib botau dena prugeleŋosib yaq aisib ya uysib morenejeb.

³⁴Onaqa bel taqatoqneb qaji tamo nanġi kumbra di unsibqa deqa jaraosib qure miligiq aisib tamo unġasari kalil nanġi sainjroqnsib laqneb. Gamq dia dego sainjroqnsib laqneb. ³⁵Onaqa nanġi qusibqa nanġi Yesus unqajqa beb. Bosib ŋam ateb tamo nami mondor uge ti sosiq yosi laqnej qaji aqa areqalo boleosiŋ gara tigsig Yesus aqa singaq di awesonaq uneb. Unsib ulaugeteb. ³⁶Onaqa tamo nanġi Yesus na mondor uge di winjrnaq tamo boleonaq ŋamdamu na uneb qaji nanġi na tamo unġasari nanġi sainjreqnab quoqneb. ³⁷Yesus a maŋwa di babtej deqa tamo unġasari kalil Gerasa sawaq di soqneb qaji nanġi tulaŋ ulaugetosib Yesus minjeb, “Ni iga uratgosim ulaŋ.” Onaqa Yesus a qobuŋ gogetosiŋa nanġi uratnjrsiq aiej. ³⁸Aiqa laqnaqa tamo mondor uge wiyetej qaji a singila na pailosiŋ minjej, “E ni daurmqaŋ.” Onaqa Yesus na saidyosiŋ minjej, ³⁹“Ni olo ino segi qureq gilsim Qotei na kumbra tulaŋ boledamu emqo deqa nanġi sainjre.” Onaqa a puluosiq aqa segi qureq gilsiq Yesus na kumbra tulaŋ boledamu yej deqa tamo unġasari kalil nanġi sainjroqnsiq laqnej.

Anġro mel a moinaqa Yesus na olo tigeltej. A na uŋa bei aqa gara mutu ojej qaji di boletej

⁴⁰Onaqa Yesus a olo qobuŋ gogetosiŋa Galili sawaq gilej. Gilsiq qobuŋ tiryonaq mandamq aisiŋ ŋam atej tamo unġasari tulaŋ gargekoba nanġi nami bosib a qa tariŋesonab unjrej. Deqa nanġi a unsibqa nanġi tulaŋ areboleboleinjrej. ⁴¹Onaqa nanġo ambleq dena Qotei tal taqato tamo bei aqa ŋam Jairus a walwelosiŋ Yesus aqa areq bosiŋa singa pulutosiq pailosiŋ minjej, “Ni ijo talq au.” ⁴²Degsi minjej. Di kiyaaq? Aqa anġro sebiŋ qujai bole qujai moiqa laqnej deqa. Anġro aqa wausau 12-pela.

Onaqa Yesus na Jairus odyosiŋa tigelosiq a dauryosiŋ gileqnaqa tamo unġasari tulaŋ gargekoba nanġi dego tigelosib nanġi aiyel daurnjrsib jujuŋosib giloqneb. ⁴³Gileqnaqna nanġo ambleq dia uŋa bei ma ti soqnej qaji a nanġi daurnjrsiq giloqnej. Uŋa di nami bai na unej leŋ aioqnsiq degsi soqnej wausau 12-pela uratej. Tamo gargekoba nanġi nami a boletqa yeqnab nanġi keresaiinjroqnej. ⁴⁴Deqa a Yesus aqa qoreq na dadauryosiŋa baŋ waiysiŋ Yesus aqa gara mutu ojej. Ojnaqa aqa leŋ aioqnej qaji di koboej. ⁴⁵Onaqa Yesus a marej, “Tamo yai na ijo gara ojjo?” Onaqa tamo unġasari kalil nanġi saidonabqa Pita na Yesus minjej,

“O Tamo Koba, ni unime. Tamo ungasari tulan gargekoba nangi ni daurmosib jujunmejunub.” ⁴⁶Onaqa Yesus a kamba marej, “E qalieonum, tamo bei na ijo gara ojjoqa singila qudei ijo jejamu uratosiq aqag gilqo.” ⁴⁷Onaqa unja di a are qalej, “E Yesus aqa gara ojonum ijo ma koboqo di ulitqa keresai.” A degsi are qalsiqa are tontonjonaqa jinga na bosiq Yesus aqa areq dia singa pulutosiq tamo ungasari kalil nango namdamuq dia aqa kumbra yej qaji di ubtekritej. A Yesus aqa gara ojej deqa ti aqa ma urur koboej deqa ti ubtej. ⁴⁸Onaqa Yesus na minjej, “O unja, ni ino areqalo e qa singilatosim ijoq bonum deqa ino ma agi koboqo. Deqa ni are lawo na gilsim bole soqnime.”

⁴⁹A na unja degsi minjsiq walwelosi gileqnaqa tamo bei a Jairus aqa talq dena bosiq gamq dia Jairus wo Yesus wo turosiq a na Jairus minjej, “Unjum. Ino angro nami moiqo. Deqa ni Tamo Koba Yesus laja wau koba yaim. Uratim gilem.” ⁵⁰Degsi minjnaqa Yesus a anjam di qusiqa Jairus minjej, “Ni ulaaim. Ni e qa ino areqalo singilatosim soqnimqa ino angro a boleosis nambile sqas.” ⁵¹Osiqa Jairus ombla gilsib Jairus aqa talq di brantosib Yesus a miligiq gilqa osiqa tamo ungasari kalil tal meq di tigelesoqneb qaji nangi minjrej, “Angro aqa ai wo abu wo nangi segi aiyel e daurbosib tal miligiq gilqab. Ijo angro qalub agi Pita na Jon na Jems na nangi dego e ombla na tal miligiq gilqom. Ningi kalil oqeq di soqniye.” ⁵²Angro a moiej deqa tamo ungasari kalil nangi akamkobaoqneb. Deqa Yesus na saidnjrsiqa minjrej, “Ningi akamaib. Angro di a moiosai. A laja nejsiq qambumtejunu.” ⁵³Degsi minjrnaqa nangi Yesus kikiyeb. Nangi qalieeb, “Angro a nami moioboletqo.” Degsi qalieosib deqa Yesus kikiyeb. ⁵⁴Onaqa Yesus a tal miligiq gilsiq angro aqa ban ojsiq soqtosiq minjej, “O Angro, ni tigel.” ⁵⁵Degsi minjnaqa a olo nambile osiqa urur tigelej. Onaqa Yesus na aqa ai wo abu wo nangi minjrej, “Ningi ingi osib a anaiyiye.” ⁵⁶Aqa ai wo abu wo nangi Yesus aqa singila di unsib deqa nangi tulan prugeleheb. Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi ijo kumbra endi unonub deqa ningi ijo nam ubtsib tamo qudei minjraib.”

Yesus na aqa angro 12-pela nangi wau enjrej

9 ¹Bati bei Yesus na aqa angro 12-pela nangi koroinjrsiqa nangi mondor uge uge winjroqnajqa deqa ti tamo nango ma kobotetnjroqnajqa deqa ti singila enjrej. ²Singila enjrsiq qarijnrsiqa minjrej, “Ningi giloqnsibqa Qotei a tamo ungasari nango Mandor Koba sosisqa nangi taqatnjreqnu anjam di minjre minjre laqnsibqa nango ma kobotetnjroqniye.” ³Osiqa endegsi minjrej, “Ningi ingi ingi osib gilaib. Toqon ojaib. Nungo qaqun aib. Uyo ingi bei osib gilaib. Silali osib gilaib. Gara jugo aye aiyel aib. ⁴Ningi qure bei beiq di brantoqnsibqa tal qujaiq di soqniye. Dena olo tigelosib qure beiq giloqniye. ⁵Tamo nangi ningi gereingosaiabqa ningi qure di uratqa oqnsib nungo singa

tumbrum butuyoqniye. Yimqa nangi nungo kumbra di unsib poinjrqa, ‘Bole, iga kumbra ugetonum.’” ⁶Yesus a na aqa angro 12-pela nangi anjam degsi minjrnaqa nangi tigelosib qure qureq giloqnsibqa Yesus aqa anjam bole tamo ungasari nangi minjroqnsib laqnsibqa nangi ma kobotetnjroiyoqneb.

Herot a qalieqajqa, Yesus a tamo yai

⁷Nangi degsib Yesus aqa ñam mare mare laqnaqqa Mandor Koba Herot a dego quej. Tamo qudei nangi endegsib marnab quej, “Yesus a Jon yansnjro qaji tamo de kio? A moisiq olo subq na tigelqo.” Qusiqa endegsi are qalej, “Jon e na nami kakoro gentem qaji agi a kio?” Osiqa areqalo kobaiyej. ⁸Onaqa tamo qudei nangi maroqneb, “Yesus a Elaija kio olo bqo?” Onaqa qudei maroqneb, “Yesus a Qotei aqa medabu o tamo nangi nami soqneb deqaji bei kio? A olo subq na tigelqo.” ⁹Ariya Herot a segi marej, “Jon agi e na kakoro gentem moiej koboej. Di tamo yaiyo olo bqo? E a qa anjam gargekoba queqnum.” Herot a degsi marsiqa Yesus unqajqa are qalsiq soqnej.

Yesus na tamo 5,000 nangi ingi anainjrej

¹⁰Onaqa Yesus aqa angro 12-pela qariñnjrnaq qure qureq giloqneb qaji nangi olo Yesus aqaq bosibqa kumbra kalil nangi yoqneb qaji deqa Yesus saiyosib minjoqneb. Minjnabqa Yesus a qusiqa nangi joqsiq qure bei ñam Betsaida gileb. ¹¹Nangi gileqnaqqa tamo ungasari nangi endegsib queb, “Yesus a Betsaida gileqnu.” Degsib qusibqa Yesus dauryosib gileb. Dauryosib gileqnaqqa unjrsiqa minjrej, “Ningi are buliybqa Qotei a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwas.” Tamo ungasari ma ti so qaji nangi dego Yesus dauryosib gileqnaqqa a na nangi kalil boletnjroqnej. ¹²Onaqa seŋ aisiq bilaqteqnaqa Yesus aqa angro 12-pela nangi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, ni na tamo ungasari nangi minjrimqa mati qure qureq gilsib di ingi uysib nerenqab. Endi wadau sawa. Ingi saiqoji.” ¹³Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi na ingi anainjriye.” Degsi minjrnaqa nangi na kamba minjeb, “Iga ingi sai. Iga bem 5-pela qe aiyela segi unu. Di keresai. Iga qureq aisim ingi tulaŋ koba awaiysim tamo ungasari nangi anainjrqom di dego kereqasai.” ¹⁴Nangi degsi mareb. Di kiyaqa? Tamo 5,000 soqneb deqa.

Onaqa Yesus a kamba aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ningi na tamo ungasari nangi minjribqa nangi qur segi segi 50 awoelenqab.” ¹⁵Onaqa Yesus aqa angro nangi na tamo ungasari nangi minjrnab dedegsib awoelenqab. ¹⁶Awoonabqa Yesus na bem 5-pela ti qe aiyel ti di osiqa laŋ goge tarosiqa Qotei pailyej. Pailyo koboonaqa bem ti qe ti gingenjyosiqa aqa angro nangi enjreqlaqa nangi na osi giloqnsib tamo ungasari nangi jeisib enjreqlab uyoqneb. ¹⁷Uynab kalil menetnjrej. Onaqa ingi oto

urateleŋeb qaji di Yesus aqa aŋgro naŋgi na koroiyosib gumba kokba 12-pelaq di jignab maqeleŋej.

Pita a babtej, Yesus a tamo yai

¹⁸Bati bei Yesus aqa aŋgro naŋgi ti sasalosib naŋgi segi sosibqa Yesus a Qotei pailyoqnej. Pailyo koboonaqa a na aqa aŋgro naŋgi endegsi nenemnjrej, “Tamo uŋgasari naŋgi e nuboqsib naŋgi e yai qa mareqnub?” ¹⁹Onaqa aqa aŋgro naŋgi na minjeb, “Tamo qudei naŋgi mareqnub, ni Jon yansnjro qaji tamo. Tamo qudei naŋgi mareqnub, ni Elaija. Ariya qudei mareqnub, ni Qotei aqa medabu o tamo nami soqneb naŋgi deqaji bei agi olo subq na tigelqo.” ²⁰Onaqa Yesus a naŋgi olo nenemnjrej, “Niŋgi segi e nuboqsib niŋgi e qa kiersib mareqnub?” Onaqa Pita na minjej, “Ni Kristus, Qotei aqa segi Ijiri qujai.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai.”

²¹Pita a anjam degsi marnaqa Yesus a na aqa aŋgro naŋgi singila na getentnjrsiqa minjrej, “Niŋgi anjam di ubtsib tamo qudei minjraib.” ²²Osiqa minjrej, “E Tamo Aŋgro. Deqa bunuqna e jaqatinj koba oqai. Agi Juda tamo kokba ti atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo naŋgi ti e qoreibosib lubsib moiottbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

²³Osiqa aqa aŋgro kalil naŋgi endegsi minjrej, “Tamo bei na e daurbqa osimqa a aqa segi areqalo kalil uratekritosim bati gaigai aqa segi ŋamburbas qoboiyosim e daurboqnem. ²⁴Tamo bei a aqa segi ŋambile qa areqalo kobaiyqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa are qalsimqa aqa segi ŋambile uratqas di a olo ŋambile bole oqas. ²⁵Tamo bei a mandam qa ñoro kalil koroiyqas di mondoŋ aqa segi qunuŋ padalqas. Yimqa ñoro dena a kiersim aqaryaiyqas? Di keresai. ²⁶Tamo bei a ijo ñam qa ti ijo anjam marqajqa ti jemaikyqas di mondoŋ e Tamo Aŋgro ijo segi rian na ijo Abu aqa rian na ti ijo Abu aqa laŋ aŋgro naŋgo rian na ti bosiyqa e kamba tamo di aqa ñam metqajqa jemaibqas. ²⁷Niŋgi quie. E bole merŋgwai. Tamo qudei ijo areq endia tigelejunub qaji naŋgi moreŋosaisoqnibqa Qotei a bosim naŋgi taqatnjresoqnim naŋgi unqab.”

Yesus na aqa aŋgro qalub naŋgi joqsiqa koba na manaq oqsib dia Yesus aqa jejamu bulyonaq naŋgi unobeiteb

²⁸Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa bati 8-pela onaqa a Qotei pailyqajqa marsiqa Pita na Jon na Jems na naŋgi qalub joqsiqa koba na manaq oqeb. ²⁹Manaq oqsib dia Yesus a Qotei pailyeqnaqa aqa ulatamu bulyonaq naŋgi unobeiteb. Aqa gara dego tulaŋ puloŋosiq qatekritej. ³⁰Onaqa tamo aiyel brantosib Yesus ombla anjam maroqneb. Tamo aiyel di Moses wo Elaija wo. ³¹Naŋgi aiyel rian koba ti Qotei aqa singila ti beb. Bosibqa Yesus a bunuqna Jerusalem dia aqa wau kobotosim moisisim

mandam uratqas anjam deqa Yesus ombla qairoqneb. ³²Yesus aqa angro qalub nangi tulan urnamnjrnaqa ngeresosoqneb deqa olo qutuosibqa nam poinjrnaga Yesus aqa rian koba de ti tamo aiyel Yesus ombla tigelesoqneb qaji nangi ti unjreb. ³³Onaga Moses wo Elaija wo nangi Yesus uratosib gilqa laqnaqqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, Moses wo Elaija wo bosib iga koba na endi unum di bolequja. Deqa iga tal kiñilala qalub gereiyqom. Bei ino. Bei Moses aqa. Bei Elaija aqa.” Pita a anjam bei marqa saiiyonaqa lanja marej.

³⁴Mareqnaqa lanbi aisiqa nangi kabutnjrnaqa nangi ulaugete. ³⁵Onaga lanbi miligiq dena anjam bei endegsi brantonaq nangi queb, “Endi ijo Angro qujai e segi na giltem qaji. Ningi aqa anjam quetoqniye.” ³⁶Onaga Yesus aqa angro nangi anjam di qusib nam ateb nangi tamo aiyel di olo unjrosai. Yesus a segi nangi koba na sonab uneb. Bati deqa nangi kumbra uneb qaji di tamo qudei nangi minjrosaiyoqneb. Nangi mequmosib soqneb.

Yesus na angro mel bei aqa jejamuq dena mondor uge wiyetej

³⁷Nebeonaqa nangi manaq dena olo aisib tamo ungasari tulan gargekoba mana utruq dia tariqeqnab itnjreb. ³⁸Onaga tamo ungasari nango ambleq dena tamo bei brantosiqa tulan koba maosiq Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni ijo angro mel unime. A ijo angro qujai bole qujai. ³⁹Mondor uge na aqa jejamu ojoqnsiqa mandamq waiyeqnaqa a tulan koba lelejoqnsiqa aqa medabug na maul aieqnu. Mondor uge dena a qunjimyoqnsiqa aqa jejamu tulan ugeugeiyeqnu. A yala uratosaiqnu. ⁴⁰Deqa e na ino angro nangi minjronum, ‘Ningi mondor uge di wiyiye.’ Minjronumqa nangi na wiyqa yonub keresaiinjro.”

⁴¹Onaga Yesus a anjam di qusiqa marej, “Ningi tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nungo areqalo e qa singilatosai bolesai. Nungo kumbra ti nungo areqalo ti tulan uge. Bati gembub e ningi koba na sosiyqa nungo gulube di qoboiyoqnai?” Degsi marsiqa angro di aqa abu minjej, “Ino angro mel di osau.” ⁴²Onaga osi beqnaqa mondor uge dena aqa jejamu ojsiq mandamq waiysiq qunjimyoqnej. Yeqnaqa Yesus na mondor uge di njrintosiq wiyonaq angro aqa jejamu uratonaq boleej. Onaga Yesus na angro di ban ojsiq osi gilsiq aqa abu yej. ⁴³Onaga tamo ungasari kalil mana utruq dia soqneb qaji nangi Qotei aqa singila di unsibqa nangi tulan prugeleqneb.

Yesus a olo marej, “E moisiy olo subq na tigelqai.”

Yesus a manwa di yej deqa tamo ungasari kalil nangi unsib prugelejosib are koba qaloqneb. Onaga bati deqa Yesus na aqa angro nangi endegsi minjrej, ⁴⁴“Ningi ijo anjam endi geregere quiye. E Tamo Angro. Deqa sokiñalayitqa Juda tamo kokba nangi na e ojsib jeu tamo

nanngo banq di atqab.” ⁴⁵ Onaqa Yesus aqa angro nanngi aqa anjam di qusib anjam aqa utru Qotei na ulitej deqa nanngi poinjrosai. Osib nanngi Yesus nenemyqajqa ulaeb.

**Yesus aqa angro nanngi niriŋosib angro yai a segi qujai
tamo ñam ti tigelqas deqa anjam na qotoqneb**

⁴⁶ Bati bei Yesus aqa angro nanngi segi segi niriŋosib angro yai a segi qujai amo ñam ti tigelqas deqa anjam na qotoqneb. ⁴⁷⁻⁴⁸ Onaqa Yesus a nanngo areqalo di qalieosiqqa angro kiñala bei osiqqa aqa segi areq di tigeltosiqqa aqa angro nanngi osornjrej. Osornjrsiqqa minjrej, “Tamo bei a ijo ñam qa are qalsimqa angro kiñala endego bei osim geregereiyqas di a e dego osim geregereibqas. Tamo a e osim geregereibqas di a na ijo Abu e qarinqbej qaji di dego osim geregereiyqas. Di kiyaaq? Nunngo ambleq di amo bei na aqa segi ñam soqtqa uratqas di a na ijo angro kalil nanngi buŋnjrsimqa a segi qujai amo ñam ti tigelqas.”

Tamo nanngi ninni jeutŋgosaieqnub qaji nanngi ninni koba na wau qujai

⁴⁹ Onaqa Jon na Yesus minnej, “O Tamo Koba, ni que. Iga amo bei unem. A ino ñam na mondor uge nanngi winjreŋnaqa iga na unsimqa saidyem. Di kiyaaq? A iga koba na wauosaieqnu deqa.” ⁵⁰ Onaqa Yesus na minnej, “Ninni a saidyaib. Tamo nanngi ninni jeutŋgosaieqnub qaji nanngi ninni koba na wau qujai.”

**Yesus a Samaria qureq bosim di ŋeiqajqa marnaqa
Samaria amo nanngi na saidyeb**

⁵¹ Onaqa Yesus a mandam uratosim laŋ qureq oqwaŋqa bati jojomonaqa a Jerusalem qureq aiaqqa areqalo qujaitosiqqa Jerusalem areiysiq walwelej. ⁵²⁻⁵³ Walweloŋnsiqqa amo qudei nanngi qarinqnjrnaqa nanngi namo aisib Samaria nanngo qure beiq di brantosib Yesus aisim di ŋeiqajqa minjrnabqa nanngi na saidosib minjreb, “Yesus a gago qureq baiq.” Nanngi degsi saideb. Di kiyaaq? Nanngi qalieeb, Yesus a walwelosiqqa Jerusalem aioqnej deqa. ⁵⁴ Nanngi degsib marnabqa Yesus aqa angro aiyel Jems wo Jon wo nanngi qusibqa nanngi minjŋ oqetnjrnaqa Yesus minjeb, “O Tamo Koba, ni marimqa iga ŋamyuo metonamqa laŋ goge dena aisim amo nanngi di koitnjrqas.” ⁵⁵ Onaqa Yesus a bulosiqqa nanngi aiyel niriŋnjrej. ⁵⁶ Osiqqa aqa angro kalil nanngi joqsqa koba na qure beiq aieb.

Tamo qudei nanngi Yesus dauryqajqa mareb

⁵⁷ Nanngi gam dauryosib aieqnabqa amo bei na Yesus minnej, “Ni sawa sawaq giloŋnimqa e ni daurmoŋnqai.” ⁵⁸ Onaqa Yesus na minnej, “Baun juwaŋ nanngi tal ti. Agi sub milligiq di nereneqnub. Qebari nanngi simi ti. Deqa nanngi simiq di nereneqnub. Ariya e Tamo Angro ŋeiqajqa tal

saiqoji. Deqa ni e daurbqajqa gulube koba.” ⁵⁹Osiqa tamo bei minjej, “Ni e daurbe.” Degsi minjnaqa tamo dena minjej, “Od. Ni marsim odbimqa e mati aisiy ijo abu qa tariñoqnqai. A moiimqa subq atsiy di e ni daurmoqnqai.” ⁶⁰Onaqa Yesus na minjej, “Ungum. Tamo moio qaji nangi segi na tamo moio qaji nangi subq ateleñoqnqab. Ariya ni sawa sawaq giloqnsimqa Qotei a tamo ungasari nango Mandor Koba sosiq nangi taqatnjreqnu anjam di minjroqnsim laqne.”

⁶¹Onaqa tamo bei na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni marimqa e mati gilsiya ijo was nangi ban ojeleñosiy bosiy ni daurmqa.” ⁶²Onaqa Yesus na minjej, “Tamo bei a kuñi ojsimqa a bulosim qoreq ñam atoqnqas tamo dena Qotei a tamo ungasari nango Mandor Koba sosiq nangi taqatnjreqnu anjam di mare mare laqa keresai.”

**Yesus na tamo 72 nangi qarinqjrnaqa nangi
gilsib aqa anjam mare mare laqneb**

10 ¹Bati bei Tamo Koba Yesus na tamo kalil a dauryosib laqneb qaji nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa nango ambleq dena tamo 72 nangi giltnej. Nangi aqa anjam mare mare laqajqa deqa giltnej. Giltjrsiqa nangi aiye aiyel qarinqjrimqa nangi a qa namoosib qure kalil a segi bunuqna walwelosim gilqas qaji nangi deq gilqajqa minjrsiqa qarinqnej. ²A nangi qarinqjrqa osiqa yawo anjam endegsi minnej, “Wauq dia ingi gargekoba melionub. Ariya ingi meli bunuj otorqajqa wau tamo koba sai. Deqa ningi wau lanja minjibqa a na wau tamo qudei eleñosim qarinqjrimqa nangi aqa wauq gilsib ingi meli bunuj otorelenqab.

³“Deqa ningi giliye. Ningi quiy. Ningi kaja du du bul deqa e na ningi qarinqitqa gilsib ban juwan nango ambleq dia walweloqnqab.

⁴Ningi silali osib gilaib. Nungo qaqun aib. Singa tatal jigaib. Ningi walweloqnsibqa gamq dia tamo qudei turosibqa nangi anjam bei minjraib. ⁵Ningi tal bei gogetoqnsib mati tamo ungasari tal miligiq di unub qaji nangi endegsib minjroqniye, ‘Ningi are lawo na soqniye.’

⁶Degsib minjroqnsibqa lawo tamo bei sqas di a nungo lawo anjam di oqas. Ariya lawo tamo bei sqasai di nungo lawo anjam di olo puluosim nungoq bqas. ⁷Ningi qure bei beiq di brantoqnsibqa tal qujaiq di soqniye. Olo tal bei bei gogetoqnaib. Nangi na ningi joqsib ingi ti ya ti anaingoqnsibqa uyoqniye. Ningi Qotei aqa wau tamo deqa nungo awai agi oqniye.

⁸“Ningi qure bei beiq giloqnsibqa nangi ningi joqsib ingi anaingoqnsibqa uyoqniye. ⁹Ningi qure dia sosibqa tamo ungasari ma ti unub qaji nangi boletnjroqnsib endegsib minjroqniye, ‘Qotei a bosim nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa bati agi jojomqo.’ ¹⁰Ariya ningi qure beiq giloqnsibqa nangi ningi qoreingosib ningi gereingosaiabqa nangi nangi olo uratnjrqa oqnsib nango qure ambleq dia tigelosibqa nangi endegsib minjroqniye, ¹¹‘Qotei a nungo Mandor Koba sosim ningi

taqatngwajqa bati jojomqo degsi merngonumqa ningi segi na saidosib Qotei qoreiyonub. Deqa nungo qure qa tumberum gago singa qandratqo qaji agi butuyetngonum.’ Nangi degsib minjroqniye. ¹²E ningi merngwai. Mondon Qotei na tamo ungasari nango une qa peginjraqa batiamqa a na qure deqaji tamo ungasari nangi tulan padaltnjrougetqas. Ariya Qotei na Sodom qure nangi degsim padaltnjrqasai. A na nangi gulube kiñala enjrqas. Di kiyaaqa? Nangi ijo ñam qaliesai deqa.

Tamo ungasari are bulyqasai qaji nangi mondon tulan padalougetqab

¹³“O tamo ungasari Korasin qure ti Betsaida qure ti di unub qaji, ningi tulan padalougetqab. Tamo bei a Tair qure ti Saidon qure ti deq gilsiq manwa e nungoq di yoqnem qaji di nangoq di yo qamu nangi nami are bulyosib nango une qa are ugeinjraqa unsib are uge qa gara jigsib ñam sumq di awoeb qamu. ¹⁴Deqa e ningi endegsi merngwai. Mondon Qotei na tamo ungasari nango une qa peginjraqa batiamqa a na ningi tulan padaltnjrougetqas. Ariya Qotei na Tair qure ti Saidon qure ti nangi degsim padaltnjrqasai. A na nangi gulube kiñala enjrqas. Di kiyaaqa? Nangi ijo ñam qaliesai deqa. ¹⁵O Kaperneam tamo ungasari, ningi lan qureq oqwa kere e? Keresai. Qotei na ningi breingimqa moio qureq aiqab.”

¹⁶Yesus a anjam degsi marsiqa aqa angro nangi endegsi minjrej, “Tamo bei a nungo anjam qusim dauryqas di a ijo anjam dego qusim dauryqas. Ariya tamo a ningi qoreingwas di a e dego qoreibqas. Tamo a e qoreibqas di ijo Abu e qarinqej qaji a dego qoreiyqas.”

Tamo 72 Yesus na qarinqnjrej qaji nangi olo Yesus aqa areq beb

¹⁷Ariya Yesus na tamo 72 nangi qarinqnjraqa gilsib aqa anjam mare mare laqneb. Onaqa bunuqna nango wau di koboonaqa nangi olo puluosib Yesus aqa areq aisib nangi tulan areboleboleinjraqa deqa minjeb, “O Tamo Koba, iga ino ñam na mondor uge uge nangi winjreqnamqa nangi gago anjam dauryosib jaraioqneb.” ¹⁸Onaqa Yesus na minjrej, “Kola minjal urur mandamq aieqnu dego kere Satan a urur lan goge dena ulonqosiq aieqnaq e unonum. ¹⁹Ningi quie. E na Qotei aqa singila ningi engonum deqa ningi amal uge ti deging ti nango singila tentsib laqnqab. Nungo jeu tamo Satan aqa singila kalil dego ningi na kobotoqnqab. Deqa ingi bei na yala ningi ugeugeingwa keresai. ²⁰Mondor uge nangi nungo anjam dauryosib jaraieqnuq ningi deqa tulan areboleboleingaiq. Nungo ñam ijo Abu na lan qureq dia nengrenyqo unu. Ningi deqa tulan areboleboleingem.”

Yesus a tulan areboleboleiyonaqa Qotei pailyej

²¹Bati deqa Qotei aqa Mondor a Yesus aqaq aisiq aqa areqalo singilatetonaqa a tulan areboleboleiyonaqa Qotei endegsi pailyej, “O

Abu, ni segi lanj qa ti mandam qa ti Koba. Deqa e ni binimosim ino ñam soqtonum. Ijo anjam e na tamo ungasari nangi minjreqnum qaji di ni na tamo powo ti unub qaji nangi qa ulitoqnsimqa tamo angro du du bul nangi segi qa babteqnam nangi poinjreqnu. O Abu, ni degsim yeqnum di kere. Ni ino segi areqalo dauryosim agi degyeqnum.” ²² Yesu a degsi Qotei pailiej. Osiqa marej, “Ijo Abu na ingi ingi kalil ijo banj di atelenej unu. E segi Qotei aqa Ŋiri. Tamo bei a e qa qaliesai. Ijo Abu a segi e qa qalie. Tamo bei a ijo Abu qaliesai dego. E segi ijo Abu qa qalie. Ariya e na tamo qudei nangi ijo Abu osornjrqa areibqas di osornjrqi. Yimqa nangi dego ijo Abu qa qalieqab.”

²³ Yesu a degsi marsiqa aqa angro nangi joqsiqa nangi segi sasalosib a na minjrej, “Ijo kumbra ningi bini uneqnum qaji deqa ningi tulan areboleboleingeme. ²⁴ Ningi quie. Nami mandor kokba nangi ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi ti tulan gargekoba kumbra ningi bini uneqnum qaji di unqajqa maroqneb nangi unosaiqneb. Anjam ningi bini queqnum qaji di dego nangi quqwajqa maroqneb nangi quosaiqneb.”

**Samaria qaji tamo bei na Juda tamo bei
aqaryaiyej. Yesu a deqa anjam sa marej**

²⁵ Onaqa dal anjam qalie tamo bei a Yesu aqa singila lanja unqa osiqa deqa Yesu gisanysiq minjej, “O Qalie Tamo Koba, e kumbra bole kie dauryosiyqa dena e ñambile gaigai sqai?” ²⁶ Onaqa Yesu na kamba minjej, “Ni Moses aqa dal anjam qalie. Ni gaigai sisiyeqnum. Deqa ñambile gaigai sqajqa gam di ni segi na mare.” ²⁷ Onaqa tamo dena minjej, “Moses a nami dal anjam endegsi nengrenyej, ‘Ni ino Tamo Koba Qotei tulan qalaqalaiyime. Qalaqalaiysim ino are miligi ti ino qunun ti ino singila ti ino areqalo ti kalil yekritime. Osim ino segi jejamu gereieyqnum dego kere ino was nangi dego geregereinjime.’” ²⁸ Onaqa Yesu na minjej, “Ni kere maronum. Deqa ni kumbra di yoqnqam dena ni ñambile oqam.”

²⁹ Onaqa tamo dena aqa segi ñam soqtqajqa are qalsiqa deqa Yesu olo nenemyej, “Tamo yai a ijo was deqa gereiyqi?” ³⁰ Onaqa Yesu na kamba yawo anjam endegsi minjej, “Tamo bei a Jerusalem dena tigelosiya gam dauryosiq Jeriko qureq aieqnaqa gamq dia bajiñ tamo qudei nangi na a ojsib aqa ingi ingi kalil yayekriteb. Osib aqa gara palontetosib qalougetonab a moiqa laqnaqa gam qalaq di a uratosib jaraieb. ³¹ A gam qalaq di ñeiesonaqa Juda nanjo atra tamo bei a gam dena walwelosiq gilsiya tamo di unej. Unsiqa a aqaryaiyqa uratosiya gam qalaq beiq na bunyosiya gilej. ³² Onaqa sokiñalayonaq Juda tamo bei a dego gam dena walwelosiq gilej. A Livai aqa leñ. A Qotei aqa atra tal taqatoqnej qaji. A gam dena walwelosiq tamo di gam qalaq di ñeiesonaq unsiqa a dego tamo di aqaryaiyqa uratosiya gam qalaq beiq na bunyosiya walwelosi gilej.

33-34 “Ariya olo sokiñalayonaq Samaria tamo bei a dego gam dena walwelosiq gilej. Juda nangi mareqnub, ‘Samaria nangi tamo uge.’ A gilsiq tamo di unsiq a qa tulan dulosiq aqa areq gilsiq goreñ ti wain ti osiq aqa jejamu pupoiyeleneg qaji di yanselenosiq qoselengetej. Osiqa a soqtosiq aqa donki quraq di atsiqa osi gilsiq tamo nerenjo qaji talq dia gereiyosiq taqatoqnej. ³⁵ Onaqa nebeonaqa Samaria tamo di aqa segi qureq gilqa laqnsiq nerenjo qaji tal taqato tamo aqa banq di silali banga qudei atsiqa minjej, ‘Ni silali endena tamo di geregereiyohne. E bosiy ino segi silali banga gembub ni olo uratqam di ni kamba emqai.’”

³⁶ Yesus na dal anjam qalie tamo di yawo anjam degsi minjsiq olo minjej, “Tamo qalub nangi gam dena walwelosiq gileb. Deqa ni merbe. Tamo yai a tamo gam qalaq di qalnab ñeiesoqnej qaji aqa was bole?”

³⁷ Onaqa dal anjam qalie tamo a na kamba Yesus minjej, “Samaria tamo agi tamo deqa dulosiq gilsiq gereiyej qaji di aqa was bole.” Degsi marnaqa Yesus na dal anjam qalie tamo di minjej, “Ni kere maronum. Deqa ni dego gilsim kumbra degsim yoqne.”

Yesus a Marta wo Maria wo nango talq di soqnej

³⁸ Onaqa bati bei Yesus na aqa angro nangi olo joqsqa koba na walwelosiq gilsib qure beiq di branteb. Qure dia uña bei soqnej aqa ñam Marta. A nangi unjrsiq joqsqa koba na aqa tal gogeteb. ³⁹ Marta aqa jaja bei soqnej aqa ñam Maria. A dego Tamo Koba Yesus unej. Unsiqa aqa singaq di awoosiq aqa anjam quoqnej. ⁴⁰ Ariya Marta a nango ingi goietnrqajqa marsiq deqa wau koba yoqnej. Osiqa Yesus aqa areq gilsiq minjej, “O Tamo Koba, ijo jaja na e uratbqoqa e segi ingi goioqnsim ingi ingi kalil gereiyeqnum. A na e yala aqaryaibosai. Deqa ni na minjimqa a na e aqaryaibem.” ⁴¹ Onaqa Tamo Koba Yesus na kamba Marta minjej, “O Marta, ni ingi ingi kalil qa are koba qaleqnum. Ni ingi ingi deqa are kobaimaiq. ⁴² Ingi qujai qa are qalqam di kere. Agi Maria a ingi qujai di oqo. Ingi di tulan boledamu. Di tamo bei na olo yaiyqa keresai.”

Yesus a aqa angro nangi pailyqajqa gam osornjrej

11 ¹ Onaqa bati bei Yesus a sawa beiq gilej. Gilsiq dia Qotei pailyosiq sonaqa aqa angro bei na minjej, “O Tamo Koba, iga kiersim Qotei pailyqom? Jon a nami aqa angro nangi pailyqajqa gam osornjroqnej dego kere ni na iga dego pailyqajqa gam osorge.” ² Onaqa Yesus na aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ningi Qotei pailyqa osibqa endegsib pailyye,

‘O Abu, ino ñam tulan boledamu. Deqa iga na ino ñam getentoqnqom. Ni bosim gago Mandor Koba sosim iga taqatgoqnime.

³ Gago uyo ingi bati gaigai keretgoqnime.

⁴ Tamo nangi iga qa une ateqnub qaji nango une kalil iga na kobotetnreqnum.

Deqa ni na gago une kalil dego olo kobotetgime.

Satan na iga walawalaigosim uneq waigwa laqnimqa ni na Satan getentime.”

⁵⁻⁶ Yesus a na aqa angro nangi anjam degsi minjrsiqa olo endegsi minjrej, “Ino was bei a qolo jige ino talq bosimqa oqeq di tigelosim mermqas, ‘O was, ijo was bei a sawa isaq na walwelosiq ijo talq bqoqa e ingi bei anaiyqajqa di saiqoji. Deqa ni bem qalub ebimqa e anaiyqai.’ ⁷ A degsi mermimqa ni na kamba minjqam, ‘Ni e ɲeio ɲam gentbaim. E siran qandimonum. E ijo angro nangi ti ɲeiejunum. Deqa e ni bem emqa keresai.’ Ni na ino was degsi minjqam. ⁸ Degsi minjimqa ino was a ni tulan wainmqas. Wainmimqa ni tigelosim bem yqam. A ino was deqa ni bem yqasai. A ni tulan wainmqas deqa ni tigelosim ingi keretsim yqam. ⁹ Deqa e ɲingi endegsi mernɲwai. ɲingi ingi bei qa osib Qotei pailyqab di a na engwas. ɲingi ingi bei oqa marsibqa ɲamqab di itqab. ɲingi siranme kindokindonabqa Qotei na siran waqtetɲwas. ¹⁰ Tamo kalil Qotei pailyeqnub qaji nangi ingi eqnub. Tamo kalil ingi qa ɲameqnub qaji nangi Qotei na aqaryainjreqnaq ingi di iteqnub. Tamo kalil siranme kindokindoneqnub qaji nangi Qotei na siran waqtetɲreqnu.

¹¹ “Ino angro a mamyim qe qa mermimqa di ni qe yqam. Ni amal uge yqasai. ¹² A na tuwe tawel qa mermimqa ni degin yqasai. Ni tuwe tawel yqam. ¹³ Deqa ɲingi quie. ɲingi tamo bolesai. Nungo kumbra uge. Ariya ino angro na ingi qa mermeqnaq ni ingi bole bole yeqnum. Ni a uratosaieqnum. Nungo kumbra dena ɲingi endegsi poingem, ‘Bole, gago Abu lan qureq di unu qaji a dego iga uratgosaieqnu. A na aqa Mondor Bole iga egwajqa pailyqom di a na engwas. A na iga uratgwasai bolesai.”

Tamo qudei nangi Yesus qa endegsib mareb, “Mondor uge nango gate koba Belsebul a Yesus aqa jejamuq di unu.”

¹⁴ Onaqa Yesus a na tamo bei mondor uge na medabu getentesoqnej qaji di mondor uge wiyetonaqa a olo boleosiqa anjam maroqnej. Deqa tamo ungasari kalil qure dia soqneb qaji nangi Yesus aqa singila di unsibqa nangi tulan prugeleneb. ¹⁵ Onaqa tamo qudei nangi dego Yesus aqa singila di unsibqa nangi Yesus yomuiyosib maroqneb, “Mondor uge nango gate koba Belsebul a Yesus aqa jejamuq di unu. Deqa singila dena Yesus na mondor uge nangi winjreqnu.” ¹⁶ Onaqa tamo qudei nangi Yesus aqa singila lan tenemtqa marsibqa deqa gisanysib minjeb, “Ni Qotei lan goge di unu qaji aqa singila bei babtinqa iga unsim marqom, ‘Bole, ni Qotei aqa ɲiri.” ¹⁷ Onaqa Yesus a nango areqalo di qalieosiqa deqa yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo nangi qure qujaiq di unub qaji nangi segi poaiyelosib qotqab di nangi koba na geregere sqa keresai. Tamo nangi tal qujaiq di unub qaji nangi segi poaiyelosib qotqab di nangi dego koba na geregere sqa keresai. ¹⁸ Dego kere Satan na aqa segi mondor

uge nan̄gi winjrqas di nan̄gi poaiyelqab. Deqa a kiersim aqa mondor uge nan̄gi olo taqatnjrqas? Di keresai. Ningi mareqnub, e Belsebul aqa singila na mondor uge nan̄gi winjreqnum. ¹⁹Belsebul na e aqaryai-beqnaqa e mondor uge nan̄gi winjreqnum qamu yai na nun̄go angro nan̄gi aqaryainjreqnaqa nan̄gi mondor uge nan̄gi winjreqnub? Nun̄go segi angro nan̄gi na ningi endegsib mern̄gwab, ‘Nun̄go anjam di uge.’ ²⁰Ariya Qotei na e aqaryai-bimqa e mondor uge nan̄gi winjrqai di ningi endegsi poingwas, ‘Bole, Qotei a gago Mandor Koba sosim iga taqatgwajqa bati brantqo.’

²¹“Tamo singila koba bei a an̄ ti qaja ti ojeleḡosim aqa tal geregere taqatqas di aqa ingi ingi kalil bole sqab. ²²Ariya tamo bei tulan̄ singila koba a bosim tamo di ombla qotsim singilaqas di a na qaja ti an̄ ti tal aqa abu a dena singilaoqnej qaji di yayeleḡosim aqa ingi ingi kalil elen̄qas. Osim olo tamo qudei nan̄go ban̄q di ingi ingi di atelen̄qas.

²³“Tamo bei na e kadoibqasai di a na e jeutbqas. A na e tamo un̄gasari nan̄gi koroinjrqajqa aqaryai-bqasai di a na tamo un̄gasari nan̄gi olo winjrim jaraiqab.”

Mondor uge a tamo bei aqa jejamu uratosim olo bunuqna bqas

²⁴Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Mondor uge a tamo bei aqa jejamuq di sosimqa a na tamo di uratosim ulaḡosim sawa kan̄granoq qilqas. Gilsim dia laqnsimqa aqaratqajqa sawa ḡamam ugeiyim marqas, ‘E olo puluosiya ijo tal uratem qaji deq olo gilqai.’ ²⁵⁻²⁶A degsi marsimqa gilsim tal di nami man̄ solsiḡ ingi ingi kalil gereiyeb milalejunu di unsimqa olo puluosim aisim mondor uge 7-pela tulan̄ ugedamu nan̄gi joqsim bosim koba na tal dia sqab. Soqnibqa tamo di aqa so tulan̄ ugeqas. Aqa so uge namij degwasai. Aqa so tulan̄ ugedamuqas.”

Tamo yai nan̄gi tulan̄ areboleboleinjrim sqab?

²⁷Yesus a yawo anjam degsi marnaqa tamo un̄gasari nan̄go ambleq dena un̄a bei a brantosiqa tulan̄ koba leleḡosiq Yesus minjej, “Ino ai agi ni nami ḡambabtmosiqa mun̄gum anaimoqnej qaji a Qotei aqa ḡamdamuq di un̄a tulan̄ bolequja. Deqa a tulan̄ areboleboleiyim sqas.” ²⁸Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ijo ai a segi sai. Tamo nan̄gi Qotei aqa anjam qusiḡ dauryeqnub qaji nan̄gi dego tulan̄ areboleboleinjrim sqab.”

Tamo qudei nan̄gi Yesus na aqa man̄wa bei laḡa babtun̄qajqa minjoqneb

²⁹Onaqa tamo un̄gasari tulan̄ gargekoba nan̄gi beleḡosiḡ Yesus aqa areq di koroeqnaḡa a nan̄gi endegsi minjroqnej, “Tamo un̄gasari bini bati endeqa unub qaji nan̄go kumbra tulan̄ ugedamu. Nan̄gi gaigai ijo man̄wa laḡa un̄qajqa metbeqnub. Deqa e na ijo man̄wa bei nan̄gi osornjrqasai.

Qotei aqa medabu o tamo Jona nami soqnej qaji aqa manwa segi osornjritqa nanği unqab. ³⁰ Agi Jona a nami Ninive tamo unğasari nanği Qotei aqa anjam minjrnaq dena nanği Qotei aqa singila qalieeb. Dego kere e Tamo Angro na tamo unğasari bini bati endeqa unub qaji nanği Qotei aqa anjam minjroqnit dena segi nanği Qotei aqa singila qalieoqnqab. ³¹ Mondonj Qotei na tamo unğasari nango une qa peginjrqqa batiamqa unja kobaquja nami guta di sawa taqatoqnej qaji a tigelosimqa tamo unğasari bini bati endeqa unub qaji nango kumbra uge boleq atetnjrqas. Di kiyayaqa? Unja di a nami Solomon aqa powo kobaquja qa marsiya sawa isaq na walwelosi bej deqa. Ariya bini tamo bei Solomon tulanj bunyejunu qaji a nungo ambleqsi unu.” Yesus a a segi qa anjam degsi marej. ³² Osiqa marej, “Mondonj Qotei na tamo unğasari nango une qa peginjrqqa batiamqa Ninive tamo nanği tigelosibqa tamo unğasari bini bati endeqa unub qaji nungo kumbra uge boleq atetnjrqab. Di kiyayaqa? Ninive tamo nanği nami Jona aqa anjam qusib are bulyeb deqa. Ariya bini tamo bei Jona tulanj bunyejunu qaji a nungo ambleqsi unu.” Yesus a a segi qa anjam degsi marej.

Gago nımdamu di gago jejamu qa pulonj bul

³³ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Tamo bei a lam qatrentosim tal surumq di atqasai. Kulum miligiq jugwasai. Boleq di gaintim sqas di warum suwanamqa tamo unğasari nanği tal miligiq gilsib warum geregere unqab. ³⁴ Ino nımdamu di ino jejamu qa pulonj bul. Deqa ino nımdamu boleqas ino jejamu kalil suwanesqas. Ariya ino nımdamu ugeqas di ino jejamu kalil ambruqas. ³⁵ Deqa nıngi geregere nıam atsib soqniye. Nungo jejamu suwaneyunu di olo ambruo uge. ³⁶ Ino jejamu kalil suwanekritqas di taqal bei ambruqa keresai. Deqa ino jejamu kalil suwanjoq di soqneme. Lam qatrentosim ni suwantmeqnu dego kere.”

Farisi ti dal anjam qalie tamo nanği ti kumbra uge uge yeqnub

³⁷ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa Farisi tamo bei a Yesus aqa areq bosiq minjej, “Aqo ombla ijo talq gilsim ingi uyqom.” Onaqa nanği ombla aqa talq gilsib awoeb. ³⁸ Awoosib Yesus a ingi uyqa osiya a Juda nango moma kumbra dauryqa uratej. Deqa a banj mati yansosai. A lanja ingi uyej. Deqa Farisi tamo a Yesus aqa kumbra di unsiya tulanj prugugetej. ³⁹ Onaqa Tamo Koba Yesus na minjej, “Nıngi Farisi nungo kumbra uge agi mermqai. Nıngi kap ti tabir ti qore segi yanseqnub. Nıngi miligi yansosaieqnub. Dego kere nıngi babanj na tamo bole. Ariya nungo are miligi kumbra uge uge ti bajınj kumbra ti dena maqejunu. ⁴⁰ Nıngi nanari tamo! Qotei a nungo jejamu gereisiya nungo are miligi dego gereiyej. Di nıngi qaliesai kio? ⁴¹ Deqa ingi ingi kalil nungo are miligiq di unu qaji di nıngi elenjosib tamo ingi ingi saiqoji unub qaji nanği enjroqniye. Nıngi kumbra degyibqa nungo ingi ingi kalil milalesqas.”

⁴²“O Farisi tamo, ningi tulan padalougetqab. Di kiyaaq? Ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqnub deqa. Agi ningi lei ti lombo ti saga ti oqnsib pupoiyoqnsib Qotei atraiyeqnub. Ariya ningi Qotei aqa dal anjam kokba dauryqajqa urateqnub. Agi ningi na tamo ungasari nangi gereinjrosaieqnub. Ningi Qotei dego qalaqalaiyosaieqnub. Ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqnub. Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi are buliye. Osib dal anjam kokba dego dauryosib laqniye. Ariya dal anjam kiñilala dauryqajqa urataib.

⁴³“O Farisi tamo, ningi tulan padalougetqab. Di kiyaaq? Ningi Qotei tal miligiq dia tamo ñam ti nango awo jaramq dia awoqnibqa tamo ungasari nangi na ningi nungoqnsib biñingwajqa deqa ningi areboleboleingeqnu. Ningi koro sawaq dia dego tamo ungasari nango ñamdamuq dia laqnbqa nangi na ningi nungoqnsib nungo ñam soqtetngsib ban ojetngonqajqa deqa ningi areboleboleingeqnu.

⁴⁴“O Farisi tamo, ningi tulan padalougetqab. Di kiyaaq? Ningi tamo moio qaji sub bul. Sub gogeq di marin na kabutqo. Deqa tamo ungasari nangi quraq na walweloqnqab di nangi qalieqasai.”

⁴⁵Yesus a anjam degsi marnaqa dal anjam qalie tamo bei a Yesus aqa anjam di qusiqa minjej, “O Qalie Tamo Koba, ni anjam degsi maronum dena iga dal anjam qalie tamo gago ñam dego ugetoiyonum.” ⁴⁶Onaqa Yesus na kamba minjej, “Di bole. Ningi dal anjam qalie tamo ningi dego tulan padalougetqab. Di kiyaaq? Ningi na gaigai tamo ungasari nangi dal anjam tulan gargekoba dauryqajqa minjreqnub deqa. Nungo anjam dena ningi na tamo ungasari nangi gulube tulan kokba enjreqnab qoboiysi unub. Ariya ningi segi olo nangi qa duloqnsib gulube kokba di qoboiyetnjrosaieqnub.

⁴⁷“Ningi tulan padalougetqab. Di kiyaaq? Nungo moma nangi nami Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi ñumeqnaq moreñeqnab ningi na olo nango sub gereiyeqnub. ⁴⁸Nungo kumbra dena ningi mareqnub, nungo moma nangi kumbra bole yoqneb. Agi nangi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi ñumeqnaq ningi na olo nango sub gereiyeqnub.

⁴⁹“Utru deqa Qotei a endegsi marqo, ‘E na ijo medabu o qaji tamo nangi ti tamo nangi ijo anjam mare mare laqnub qaji nangi ti qarinnjritqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nangoq giloqnibqa nangi na nangi jeutnjroqnsib tulan ugeugeinjroqnqab. Qudei ñumoqnib moreñoqnqab.’ Qotei a powo koba ti unu deqa a degsi marqo. ⁵⁰⁻⁵¹Nami Qotei a mandam atej bati deqa nungo moma nangi na nango une utru atsib agi Kein na Abel qalnaq moiej. Dena bosib Sekaraia atra bijal ti atra tal ti ambleq di qalnab moiej. Ningi quiye. E bole merngwai. Une kalil di aqa awai uge Qotei na osim tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nango jejamuq di atelengas.

⁵²“O dal anjam qalie tamo, ningi quiye. Tamo ungasari nangi Qotei qalieqajqa gam itqa mareqnabqa ningi na olo gam getentetnjreqnub.

Ningi segi na Qotei qalieqajqa gam itqa keresai. Deqa tamo ungasari nanği dego gam itqa yeqnab ningi na gam getentetnjreqnub. Nunngo une deqa ningi tulan padalougetqab.”

⁵³ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa tigelosiq sawa di uratosiq gilej. A gileqnaqa dal anjam qalie tamo nanği ti Farisi nanği ti a qa minjij oqetnjrnaqa deqa anjam gargekoba nenemyelenqoneb. ⁵⁴ A anjam bei grotimqa nanği a ojqaqqa deqa anjam gargekoba nenemyoqnsib a dadauryoqneb.

Farisi nanngo kumbra uge di bem tiyosim kobaqujaeqnu dego kere

12 ¹ Onaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanği Yesus unqajqa bosib koroosib jujunqobaeb. Singa waiysib walwelqa keresai. Deqa tamo qudei nanği na tamo qudei nanngo singa sosetnjroqneb. Onaqa Yesus na aqa angoro nanği joqsiaqa nanği sasalosib a na minjrej, “Farisi nanngo kumbra tulan ugedamu. Deqa ningi geregere nam atsib soqniye. Farisi nanngo kumbra uge di tulan kobaqas. Bem tiyosim kobaqujaeqnu dego kere. Nanngo kumbra uge agi marqai. Nanği gisan ani. Baban na nanği tamo bole. Ariya nanngo are miligi uge. ² Deqa ningi quie. Kumbra kalil kabuejunu qaji di boleq dqas. Uli anjam kalil dego tamo nanği qusib poinjrqas. ³ Deqa anjam kalil ningi ambruq di mareqnub qaji di suwanamqa tamo kalil nanği quqwab. Anjam kalil ningi warum miligiq di mareqnub qaji di tamo qudei nanği qusib bijal gogeq di tigelosib maroqnqab.”

Ningi tamo nanği ulainjraib. Ningi Qotei segi ulaiyiye

⁴ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “O ijo was, ningi quie. Ningi jeu tamo nanği ulainjraib. Nanği nunngo jejamu segi qalsib moiqtqa kere. Nanği nunngo qunun moiqtqa keresai. Deqa ningi nanği ulainjraib. ⁵ Tamo ningi ulaiyqab qaji agi deqa merngwai. Qotei a segi nunngo jejamu moiotosim bunuqna nunngo qunun dego namyuoq waiyqa kere. Deqa ningi a segi ulaiyiye.

⁶ “Ningi qalie. Tamo nanği qebari sinjir silali kobaquja na awaiyosaieqnub. Silali kiñala na awaiyeqnub. Ariya Qotei a na qebari sinjir nanği geregere taqatnjreqnu. A na nanği uratnjrosaieqnub. ⁷ Dego kere Qotei a nunngo gate banga segi segi sisiyeqnub. A ningi segi segi qa qalie bole. Deqa ningi ulaaib. Ningi na qebari kalil nanği tulan buñnjrejunub.”

**Ningi tamo ungasari nanngo ulatamuq dia
Yesus aqa nam marqajqa jemaingaiq**

⁸ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Tamo nanği ijo nam tamo ungasari nanngo ulatamuq dia mareqnub qaji mondon e Tamo Angro na

kamba Qotei aqa lan angro nango ulatamuq dia nango ñam dego marqai. ⁹Ariya tamo nangi ijo ñam tamo ungasari nango ulatamuq dia marqajqa jemainjreqnu qaji mondon e kamba Qotei aqa lan angro nango ulatamuq dia nango ñam dego marqajqa jemaibqas.

¹⁰“Tamo bei na e Tamo Angro misilinjbas aqa une di Qotei na kobotqa kere. Ariya tamo bei na Qotei aqa Mondor Bole misilinyqas une di Qotei na kobotqa keresai.

¹¹“Bunuqna Juda tamo nangi na ningi ojsib nango Qotei tal miligiq dia tigeltngosib nenemngibqa ningi na kamba anjam kie minjrqaqqa deqa are kobaingaiq. Mandor kokba nango ulatamuq dia dego ningi tigeltngibqa ningi na kamba anjam minjrqaqqa ulaaib. ¹²Bati deqa Qotei aqa Mondor na areqalo engimqa ningi anjam marqab.”

Ñoro tamo qa yawo anjam

¹³Onaqa tamo ungasari koroesoqneb qaji nango ambleq dena tamo bei tigelosiqqa Yesus minjej, “O Qalie Tamo Koba, ni na ijo was minjimqa a na gago abu moiej qaji aqa ñoro kalil ambleq na potosim taqal bei ebqas.”

¹⁴Onaqa Yesus na minjej, “O was, tamo yai na e giltbqoqa e nunjo gulube di gereiyqai?” ¹⁵Degsi minjsiqqa tamo ungasari kalil nangi endegsi minjrej, “Ningi ñoro koba ti sqajqa deqa are koba qaloqnaib. Ningi ñoro koba ti sqab dena ningi ñambile bole oqa keresai. Ningi ijo anjam deqa geregere are qaliye.”

¹⁶Osiqa yawo anjam bei endegsi minjrej, “Ñoro tamo bei soqnej. Aqa wauq dia ingi tulan koba melioqnej. ¹⁷Deqa a endegsi are qalej, ‘E kierqai? Ijo ingi tulan koba melielenqo. Deqa e ingi di atqajqa tal keresaiibqo.’ ¹⁸Osiqa marej, ‘E endegyqai. E na ijo tal kalil konjelenosiy olo tal kokba atelenqai. Osiy ijo ingi meli kalil di tal kokbaq dia jugwai. Ijo ñoro kalil dego dia jugelenqai. ¹⁹Jugelenosiy marqai, “Ijo ingi ingi tulan koba agi atonum unu. Deqa e aqaratosiy lanja awesqai. Ijo ingi ti ya ti uyoqnsiy areboleboleibim sqai. E wausau gargekoba lanja sqai ijo ingi di koboqasai.”’ ²⁰A degsi marnaqa Qotei na minjej, ‘Ni nanari tamo. Qolo qujai endeqa e ino qunuñ yaimitqa ni moiqam. Yimqa ingi ingi kalil ni na gereysi atonum qaji di tamo yai na olo oqas?’ ²¹Dego kere tamo nangi ñoro koba koroionub qaji nango ñoro qoji padalqab. Nangi lan qure qa ñoro saiqoji. Deqa Qotei na nangi ñumim morenqab.”

Ningi mandamq endia nunjo segi jejamu bole sqajqa deqa areqalo kobaiyaib

²²Yesus a yawo anjam degsi marsiq koboonaqa a na aqa angro nangi endegsi minjrej, “Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi mandamq endia nunjo segi jejamu bole sqajqa deqa areqalo kobaiyaib. Osib endegsib maraib, ‘Iga ingi qabe na osim uyqom? Gara qabe na osim gago jejamu

kabutqom?’ Ningi degsib maraib. ²³Ningi ingi uyo na segi nambile sqasai. Ningi gara jugoqnqab dena segi nungo jejamu bole sqasai. ²⁴Ningi qebari nanngi unjriye. Nanngi ingi yagosaieqnub. Ingi otorosib talq di atosaeieqnub. Ariya Qotei na qebari nanngi ingi anainjreqnu. Ningi qalie, qebari nanngi qunun saiqoji. Ariya ningi tamo qunun ti. Ningi na qebari nanngi tulan bunjrejrunub. ²⁵Ningi mandamq endia sokobaiyqajqa are koba qaloqnaib. Ningi are koba qalqab areqalo dena ningi nungo segi soboleiyqajqa bati olo totoryqa keresai. ²⁶Ningi kumbra kiñala deqaji yqa keresai. Deqa ningi kiyafa ingi ingi qabe na oqajqa are koba qaleqnub?

²⁷“Ningi nam so unjriye. Nango wala kiersib branteqnub di ningi qaliesai. Nanngi segi wauosaieqnub. Nango segi wala gereiyosaieqnub. Qotei a segi na nango wala gereiyeqnu. Ariya e ningi endegsi merngwai. Nami Solomon a gara wala ti boledamu jugoqnej. Ariya nam so aqa wala di tulan boledamu. Wala dena Solomon aqa wala tulan bunyejunu. ²⁸Man lanaj bini oqwas nebe tamo nanngi na ginjenyosib olo namyuq waiyqab. Man lanaj di Qotei na wala enjreqnu. Deqa ningi kiyafa Qotei qa nungo areqalo singilatqa yonub keresaiingwo? Ningi man lanaj sai. Ningi tamo qunun ti. Deqa ningi endegsi poingem. Qotei a ningi dego gara engoqnqas. ²⁹Ningi endegsib maraib, ‘Iga ingi ti ya ti qabe na osim uyqom?’ Osib ningi areqalo kobaiyaib. ³⁰Tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nanngi ingi ingi deqa are koba qaleqnub. Ariya ningi deqa are koba qalaib. Nungo Abu a qalie, ningi lana sqa keresai. Ningi ingi ingi deqaji oqnsib sqab. ³¹Ariya ningi kumbra endi yoqniye. Ningi Qotei aqa sorgomq di geregere soqnibqa a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatnggoqnqas. Ningi degyqab di Qotei na kamba ingi bole bole dego engoqnqas.”

Ningi lan qure qa ingi ingi oqajqa deqa are qaloqniye

³²Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “O ijo kaja du du ningi ulaaib. Nungo Abu a nami ningi qa osiqa endegsi merngej, ‘E nungo Mandor Koba sosiy ningi taqatngwai.’ Qotei a nami degsi merngej. ³³Deqa ningi kumbra endegyiye. Ningi nungo ñoro kalil qarienyosib silali osib tamo ingi ingi saiqoji unub qaji nanngi di jeisi enjriye. Osib silali jugwajqa qun ugeosaieqnu qaji di gereiyiye. Osib lan qure qa ingi ingi elenjosib di jigelenjoie. Ingi ingi di koboqa keresai. Bajin tamo nanngi bosib oqasai. Sisimbin na ugetqasai. Ingi ingi di gaigai sqas. ³⁴Sawa qabia ino ingi ingi kalil unu qaji dia ino areqalo kalil dego singilatim sqas.”

Wau tamo bole nanngi tal lanja a olo bqajqa deqa tariñoqnsib nam ateqnub

³⁵Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi nungo gara tigenjosib nungo ingi ingi kalil gereiysib lam qatrentosib ijo bqajqa bati

qa tariñosib soqniye. ³⁶Tamo bei a uña ban ojqa batiamqa nangi a qa goikobayibqa di uyqajqa gilqas. Gilsim ingi uysim olo puluosim aqa talq bosimqa siranme kindokindonamqa aqa wau tamo nangi a qa tariñejunub deqa siranme waqtoqujatqab. Dego kere ningi ijo bqajqa bati qa tariñosib soqniye. ³⁷Tal lanja aqa wau tamo nangi a qa tariñosib nam atqonibqa bosim degsi unjrimqa nangi tulan areboleboleinjrqas. Deqa a na nangi minjrim awoeleqabqa ingi anainjroqnqas. ³⁸A qolo jige kio nebeqa laqnmqa kio bosim aqa wau tamo nangi a qa tariñosib nam atqonibqa degsi unjrimqa nangi tulan areboleboleinjrqas.

³⁹“Ningi are qaliye. Bati gembu bajin tamo bosim tal paratqas di tal lanja a qalieqasai. A nami qalieosiq qamu a nam atsiq sonaq qamu bajin tamo bosiq tal paratqa yonaq unsiq wiyej qamu. ⁴⁰Dego kere e Tamo Angro ijo bo bati ningi qaliesai. E bosiy ningi prutngaim deqa ningi geregere nam atsi e qa tariñosib soqniye.”

Tamo yai a wau tamo bole? Yesus a deqa yawo anjam marej

⁴¹Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni yawo anjam maronum di iga ino angro 12-pela iga segi quqwajqa kio tamo kalil nangi dego quqwajqa kio?” ⁴²Onaqa Tamo Koba Yesus na minjej, “Wau tamo yai a areqalo bole ti sosisqa gaigai wau bole yeqnu? Wau tamo di tal lanja a na minjeqnu, ‘Ni na ijo wau tamo kalil nangi geregere taqatnjroqnsimqa nango ingi uyqajqa batioqnmqa ingi anainjroqnsim soqne.’ Tamo di a wau tamo bole. Deqa tal lanja na a degsi minjqas. ⁴³Degsi minjsimqa sawa beiq gilsim di sqas. Olo puluosim bosim wau kalil a na aqa wau tamo nami yej qaji di kalil keretsi soqnmqa a bosi unimqa wau tamo di a tulan areboleboleiyqas. ⁴⁴Deqa ningi quiy e. E bole merngwai. Wau tamo di a wau bole yej deqa tal lanja na aqa ingi ingi kalil osim aqa banq di atim a na taqatetoqnqas. ⁴⁵Ariya wau tamo di a tamo uge qamu a endegsi are qalqas, ‘Ijo tamo koba a urur bqasai.’ Degsi are qalsimqa wau tamo ti ungasari ti nangi laja laja kumbainjroqnqas. Osim laja ingi koba uyoqnsim sqas. Wain koba dego uyoqnsim nanarioqnqas. ⁴⁶Aqa tamo koba bqajqa bati a qaliesai. Deqa a kumbra degsim soqnmqa aqa tamo koba brantoqujatosim unimqa a tulan prugugetqas. Deqa aqa tamo koba a na wau tamo di ugeugeiyosim qalsim tamo nangi Qotei qa nango areqalo singilatosaieqnub qaji nango so sawaq waiyim aiqas.

⁴⁷“Ningi quiy e. Tal lanja na aqa wau tamo bei minjqas, ‘Ni wau di ye.’ Yimqa a geregere qusim olo asgimosim wau di yosaiamqa tal lanja na a kumbainyogargekobatqas. ⁴⁸Ariya tal lanja na aqa wau tamo bei minjqas, ‘Ni wau di ye.’ Yimqa a geregere quosai deqa a wau di yosaiamqa tal lanja na a jinga na kumbainyoqujaitqas. Deqa ningi quiy e. Qotei a tamo bei powo koba yqas di a na minjqas, ‘Ni powo koba ti unum deqa ni na ijo wau geregere yoqne.’ Od, Qotei a tamo bei aqa banq di wau koba atqas

di a na minjqas, ‘E wau koba ino banq di atonum deqa ni wau di geregere taqatosim yoqne.’”

**Yesus na tamo ungasari nangi pupoinjrimqa
nangi jeu jeu sqajqa deqa a bej**

⁴⁹Yesus a na aqa angro nangi anjam degsi minjrsiqa olo minjrej, “E namyuo waiyit mandamq aiqajqa e deqa bem. E endegsi Qotei pailyeqnum, ‘O Abu, namyuo di urur puloneme.’ ⁵⁰E yanso bei oqai. E yanso di osaiunum deqa e are tulan gulubekobaibeqnu. ⁵¹O ijo angro, ningi kiersib are qalonub? E na qaja kobotitqa tamo ungasari nangi geregere lawo na sqajqa deqa e mandamq aiem kio? Sai. E na qaja kobotqajqa bosai. E na tamo ungasari nangi pupoinjritqa nangi jeu jeu sqajqa deqa e bem. ⁵²Bini bati endeqa ti bunuq qa ti tamo 5-pela tal qujaiq di unub qaji nangi ijo nam qa jeu jeu sqab. Tamo qalub nangi na tamo aiyel jeutnjrqab. Tamo aiyel nangi na tamo qalub jeutnjrqab. ⁵³Abu nangi na nango segi angro mel nangi jeutnjroqnqab. Angro mel nangi na nango segi abu nangi jeutnjroqnqab. Ai nangi na nango segi angro sebiñ nangi jeutnjroqnqab. Angro sebiñ nangi na nango segi ai nangi jeutnjroqnqab. Aiñ qeli nangi na nango segi aiñ yala nangi jeutnjroqnqab. Aiñ yala nangi na nango segi aiñ qeli nangi jeutnjroqnqab. Ijo nam qa nangi degsib jeu jeu sqab.”

**Qotei aqa kumbra branteqnu qaji di tamo
nangi unoqnsib utru poinjrosaeqnu**

⁵⁴Yesus a degsi marsiqa olo tamo ungasari kalil nangi endegsi minjrej, “Señ aioq dena lanbi tigelamqa ningi unsib marqab, ‘Awa bqas.’ Degsib marqab awa bqas. ⁵⁵Meli jagwa bamqa ningi unsib marqab, ‘Sawa kanqanqas.’ Degsib marqab sawa kanqanqas. ⁵⁶Ningi gisan tamo. Ningi mandam ti lan ti unoqnsib dena ningi poingeqnu, ‘Sawa ugeqas. Sawa boleqas.’ Ariya kiyaa Qotei aqa kumbra bini branteqnu qaji di ningi unoqnsib utru poingosaeqnu?”

**Tamo bei a ni qa anjam bei soqnimqa ningi
segi aiyel anjam urur gereiyoqujatiye**

⁵⁷Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Kumbra bole ti kumbra uge ti di ningi kiyaa geregere pegiyosaeqnub? ⁵⁸Tamo bei a ni qa anjam bei soqnimqa ningi ombla walwelosib anjam gereiyo talq giloqnsibqa gamq dia ningi segi aiyel na anjam urur gereiyoqujatiye. Ysib anjam moiotsib a ni osim anjam gereiyo talq gilqasai. Ariya ningi gamq di anjam gereiyqasai di a na ni osi gilsimqa anjam pegiyo tamo aqa ulatamuq dia tigeltmimqa anjam pegiyo tamo a na ni osim qaja tamo nango banq di atqas. Yimqa nangi na ni osib tonto talq waimqab. ⁵⁹Deqa ni que. Ni

tonto talq dena olo oqedqasai. Ni mati ino une aqa awai kalil keretimqa di ni uratmib oqedqam.”

Tamo a are bulyqasai di a padalqas

13 ¹Yesus a anjam degsi marsiq koboonaka tamo qudei nanqi na aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, Galili tamo qudei nanqi Jerusalem dia wagme osib Qotei atraiyeq nabqa Pailat na aqa qaja tamo qudei nanqi qarinqjrnaq gilsib nanqi ñumnab nango leñ aisiq wagme nango leñ ti tuturej.” ²Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi kiersib are qalonub? Galili tamo nanqi di Qotei aqa ñamdamuq di une kokba ti soqneb deqa kio degsib ñumeleneb? Ariya Galili tamo qudei nanqi Qotei aqa ñamdamuq di une kiñilala ti unub deqa nanqi ñumelenosai. Ningi degsib are qalonub kio? ³Ningi degsib are qalaib. E ningi mernjgwai. Ningi are bulyqasai di ningi kalil dego padalqab. ⁴Jerusalem dia tal olekoba aqa ñam Siloam di puosiq tamo 18-pela nanqi ñumnaq moreneb. Deqa ningi kiersib are qalonub? Tamo 18-pela moreneb qaji nanqi Qotei aqa ñamdamuq di une kokba ti soqneb deqa kio nanqi degsib moreneb? Ariya tamo ungasari kalil Jerusalem di unub qaji nanqi une kiñilala ti unub deqa nanqi morenosai. Ningi degsib are qalonub kio? ⁵Ningi degsib are qalaib. E ningi mernjgwai. Ningi are bulyqasai di ningi kalil dego padalqab.”

Ñam geitosai qaji aqa yawo anjam

⁶Yesus a na nanqi degsi minjrnsiq olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei na aqa wauq gilsiq saga qura yagej. Bunuqna a qura gei oqajqa marsiq gilej. Gilsiq unej qura geitosai. ⁷Deqa a na aqa wau taqato tamo minjrej, ‘Ni que. Wausau qalub gilqo e boqnsim ñam atoqnem qura geitosai. Deqa unqum. Qomsim waiy. A kiyaka mandam aqa namur laña saitqas?’ ⁸Onaqa wau taqato tamo na minjrej, ‘O Tamo Koba, mati uratim soqnem. Wausau qujai endeqa e na aqa utruq dia moror qamsiy namur atsiy unqai. ⁹Degytqa wausau bei qa geitqas kio sai kio? Saiaqma ni marim e qomsiy waiyqai.’” Yesus a na nanqi yawo anjam degsi minjrej.

Yori bati bei qa Yesus na uña bei boletej

¹⁰⁻¹¹Onaqa yori bationaka Yesus a Juda nango Qotei tal miligiq gilsiq tamo ungasari nanqi koroesonabqa Qotei aqa anjam minjroqnej. Minjroqnsiq ñam atej uña bei sonaq unej. Uña di a maiyej. Mondor uge na ma yonaqa wausau 18 a groñosiq laqnej. A tintinj tigelqa keresai. ¹²Deqa Yesus na uña di unsiq metonaqa aqa areq bonaqa minjrej, “O uña, ni que. Endego ino ma ni uratmqo.” ¹³Degsi minjsiq uña aqa jejamuq di ban atnaqa aqa ma koboonaka a tintinj tigelosiq Qotei pailyosiq aqa ñam soqtej. ¹⁴Onaqa Qotei tal taqato tamo a Yesus aqa kumbra di

unsiqa minjin oqetej. Di kiyaga? Yesus a yori bati qa uña di boletej deqa. Deqa Qotei tal taqato tamo na tamo ungasari nan̄gi endegsi minjrej, “Bati 6-pela iga waueqnum. Deqa wau qa bati segi nun̄go ma boletqajqa boqniye. Yori bati qa nun̄go ma boletqajqa baib.” ¹⁵A degsi marnaqa Tamo Koba Yesus na kamba minjej, “Nin̄gi gisañ tamo. Nin̄gi yori bati gaigai nun̄go bulmakau ti donki ti joqsib giloqnsib ya anainjreqnub. ¹⁶Ariya uña endi a Abraham aqa leñ. Satan na ma yonaqa wausau 18 ma ti soqnej. Deqa e kiyaga yori bati qa aqa ma di uratit sqas? Sai. E boletqai.” ¹⁷Yesus a degsi marnaqa aqa jeu tamo nan̄gi aqa anjam di qusibqa nan̄gi kalil jemainjrej. Kumbra kalil Yesus na yoqnej qaji di tulañ bolequja deqa tamo ungasari kalil nan̄gi di unoqnsib tulañ areboleboleinjroqnej.

Sis yago qa yawo anjam

¹⁸Onaqa Yesus na olo minjrej, “Qotei a tamo ungasari nan̄go Mandor Koba sosisq nan̄gi taqatnjreqnu. Yawo anjam kie nin̄gi mern̄gitqa anjam di aqa utru nin̄gi geregere poingwas? ¹⁹Deqa e anjam endegsi mern̄gwai. Qotei aqa kumbra di tamo bei na sis yago osiq aqa wauq di yagej dego kere. Bunuqna sis a oqsib tulañ kobaqujaej. Onaqa qebari nan̄gi bosib aqa daniq dia simi atelegeb.”

Bem tiyeqnu qaji sum aqa yawo anjam

²⁰Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qotei a tamo ungasari nan̄go Mandor Koba sosisq nan̄gi taqatnjreqnu. Yawo anjam kie nin̄gi mern̄gitqa anjam di aqa utru nin̄gi geregere poingwas? ²¹Deqa e anjam endegsi mern̄gwai. Qotei aqa kumbra di bem tiyeqnu qaji sum bul. Uña bei a bem tiyeqnu qaji sum kiñala osiq aqa bem sum lañaj ti turtsiq web kobaqujaq dia bulyonaqa bem kalil tiyekritej.”

Nin̄gi siran̄me kiñalaq dena miligiq gilqajqa wauoiye

²²Yesus a yawo anjam degsi marsiq koboonaqa tigelosiq Jerusalem aqajqa gam dauryosiq aioqnsiq qure kokba ti qure kiñilala ti dia Qotei aqa anjam minjre minjre aioqnej. ²³Aieqnaqa tamo bei na minjej, “O Tamo Koba, tamo quja quja segi Qotei na elejamqa nan̄gi ñambile gaigai sqab e? Ni iga geregere merge.” Onaqa Yesus na kamba minjrej, ²⁴“Nin̄gi siran̄me kiñalaq dena miligiq gilqajqa wauoiye. Nin̄gi quiye. Tamo gargekoba nan̄gi miligiq gilqajqa wauoqñib ugeinjroqñas. ²⁵Tal aqa abu a tigelosim warum miligiq gilsim siran̄me kabutimqa nin̄gi oqeq di tigelosibqa siran̄me kindokindon̄osib minjoqñab, ‘O Tamo Koba, ni na siran̄me waqtetgime.’ Amqa a na kamba mern̄gwas, ‘Nin̄gi tal qabe? E nin̄gi qaliesai.’ ²⁶Degsi mern̄gimqa nin̄gi na minjqab, ‘O Tamo Koba, iga ni ombla ingi ti ya ti uyoqñem. Ni gago qureq dia Qotei aqa anjam

plaltosim mergoqnem.’ ²⁷ Degsi minjibqa a na kamba merngwas, ‘Ninggi tal qabe? E ningi qaliesai. Deqa ningi kalil jaraiye. Ningi kumbra uge yo qaji tamo.’ ²⁸ A na ningi degsim merngsim ningi qalaq di breingwas. Yimqa Abraham na Aisak na Jekop na Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nanngi ti Qotei na taqatnjrsim nanngo Mandor Koba soqnimqa ningi nanngi unjrsibqa akamkobayoqnsib pailoqnsib nunngo jaqatin qa qalagei anjam atoqnqas. ²⁹ Tamo ungasari gargekoba nanngi sawa guta na guma na taun na beben na ti bosib Qotei aqa qureq di koroelenjabqa Qotei a nanngo Mandor Koba sosim nanngi taqatnjrqas. Yimqa nanngi Qotei ombla awoosib ingi uyqab. ³⁰ Ningi quie. Tamo qudei bini nam koba ti unub qaji nanngi mondon nam saiqoji sqab. Ariya tamo qudei bini nam saiqoji unub qaji nanngi mondon nam koba ti tigelqab.”

Yesus a Jerusalem qure qa are ugeiyej

³¹ Onaqa bati deqa Farisi tamo qudei nanngi Yesus aqa areq bosib minjeb, “Mandor Koba Herot a ni lumsim moiutmqa mareqnu. Deqa ni sawa endi uratosim ulan.” ³² Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ninggi gilsib gisan tamo Herot a endegsib minjiye, ‘Yesus a marqo, “Bini e mondor uge nanngi winjroqnsiyqa tamo ma ti nanngi boletnjroqnaqi. Nebe dego e wau di yoqnqai. Ariya alieb e ijo wau di kobotqai.” ’ Ningi gilsib Herot degsib minjiye. ³³ Bini e walwelosi aisiy nebe olo tigelosiy aisiy ariya alieb e Jerusalem di brantqai. Di kiyaya? Jerusalem dia qujai jeu tamo nanngi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngi numib morenqab. Nanngi qure beiq dia nanngi numqasai.

³⁴ “O Jerusalem tamo ungasari, Qotei na aqa medabu o qaji tamo nanngi nungoq qarinnjreqnaqa ningi na menin na numeqnab moreneqnu. Bati gargekoba e na ningi tuwe du du bul koroingwajqa yeqnam ningi uratsib jaraeqnu. ³⁵ Deqa ningi quie. Qotei na nungo atra tal kobaquja uratetngimqa a lanq sqas. Deqa ningi e olo nubqasai. Degsim gilsim gilsim mondon e olo lanq qureq na boqnitqa ningi e nubsibqa marqab, ‘Ninggi uniye. Tamo a bqo di Tamo Koba Qotei aqa nam na bqo. Deqa Qotei na a tulanq qalaqalaiyqo.”

Yesus na tamo bei aqa jejamu sunyelennej qaji di boletej

14 ¹ Yori bati bei qa Yesus a Farisi gate bei aqa talq gilsiya a ombla ingi uye. Nanngi ingi uyeqnaqqa tamo qudei tal dia soqneb qaji nanngi Yesus koqyoqneb. A anjam bei grotimqa minjqajqa deqa koqyoqneb. ² Ariya tamo bei jejamu sunyelennej qaji a Yesus aqa areq di awesoqnej. ³ Deqa Yesus na tamo di unsiqa dal anjam qalie tamo nanngi ti Farisi nanngi ti endegsi nenemnrej, “Ninggi mariye. Yori bati qa tamo boletqajqa di kere kio? Dal anjam a kiersi marqo?” ⁴ Onaqa nanngi na kamba anjam bei Yesus minjosai. Nanngi kirelenjesoqneb. Deqa Yesus

na tamo di aqa jejamu ojsiqa aqa ma boletej. Osiq qarinyonaqa aqa segi qureq aiej. ⁵Onaqa Yesus na Farisi nan̄gi olo nenemnjrej, “Nun̄go an̄gro kio nun̄go bulmakau kio yori bati qa ulon̄osim subq aiimqa nin̄gi na aqaryaiyosib subq dena osib goge atqab kio sai kio? Ningi na merbiye.” ⁶Onaqa nan̄gi na kamba olo anjam bei Yesus minjqa yonab keresaiinjrej.

Ningi na nun̄go segi nam soqtaib

⁷Bati deqa Yesus a na tamo qudei nan̄gi unjrej, nan̄gi tamo nam ti nan̄go awo jaramq dia awoosib ingi uyoqneb. Deqa a na nan̄gi yawo anjam endegsi minjrej, ⁸⁻⁹“Tamo bei na maruro atsim ni metmimqa ni gilsim tamo nam ti nan̄go awo jaramq di namo awoaim. Ni tamo nam ti nan̄go awo jaramq di awoqam di goio lanja na tamo nam ti bei metim bam ni mermqas, ‘Ni awo jaram di uratosim tamo nam ti yim awoqas.’ Yim ni jemaimim gilsim tamo lan̄aj nan̄go awo jaramq di awoqam. ¹⁰Deqa tamo bei na maruro atsim metmimqa ni gilsim tamo lan̄aj nan̄go awo jaramq di awo. Yimqa goio lanja na bosim mermqas, ‘O was, ni bosim tamo nam ti nan̄go awo jaramq endi awo.’ Yim tamo kalil ingi uyeqneb qaji nan̄go namdamuq dia ni nam koba oqam. ¹¹Tamo nan̄gi nan̄go segi nam soqteqneb qaji nan̄go nam Qotei na aguq atqas. Ariya tamo nan̄gi nan̄go segi nam soqtosaieqneb qaji Qotei na nam kobaquja enjrqas.”

Ningi na tamo qudei ningi kamba ingi engwa keresai qaji nan̄gi di gereinjroqniye

¹²Yesus na anjam degsi minjrsiqa goio lanja di minjej, “Ni maruro atsimqa ino segi was nan̄gi ti ino segi lej nan̄gi ti tamo n̄oro koba ejunub qaji nan̄gi ti metnjraim. Ni degyqam di nan̄gi na kamba maruro atsim ni metmib gilim ingi anaimqab. ¹³Deqa ni maruro atsimqa tamo n̄oro saiqoji unub qaji nan̄gi ti tamo jejamu lainjro qaji nan̄gi ti tamo singa uge nan̄gi ti tamo nam qandimo nan̄gi ti metnjrim bab ingi anainjre. ¹⁴Amqa ni tulan̄ areboleboleimqas. Di kiyqa? Nan̄gi na kamba ni ingi anaimqa keresai. Deqa mondon̄ tamo ungasari kumbra bole bole yeqneb qaji nan̄gi subq na tigelo batiamqa Qotei na kamba awai tulan̄ boledamu ni emqas.”

Tamo bei a maruro atej. Yesus a deqa yawo anjam marej

¹⁵Yesus a anjam degsi marnaqa tamo bei Yesus ombla awoosib ingi uyoqneb qaji a anjam di qusiqa minjej, “Mondon̄ Qotei na aqa segi tamo ungasari nan̄gi taqatnjrsim nan̄go Mandor Koba sosimqa a na nan̄gi ingi anainjrim awoosib koba na ingi uyqab. Deqa nan̄gi tulan̄ areboleboleinjrim sqab.” ¹⁶Onaqa Yesus na kamba yawo anjam bei endegsi minjej, “Tamo bei a maruro atqa osiqa tamo gargekoba nan̄gi endegsi minjrej, ‘E maruro atqai. Ijo maruro aqa bati brantimqa e na

ningi metnġitqa bosib ijo maruro uniye.’ ¹⁷Onaqa aqa maruro bati brantonaga aqa kanġal tamo bei qarinyonaq gilsiq tamo nanġi di metnjrej, ‘Ningi boiye. Inġi inġi kalil gereiysib atonub unu.’ ¹⁸Degsi metnjrnaqa nanġi kalil bqa urateb. Nanġi segi segi utru kiyaga bqa urateb di minjoqneb. Bei na minjej, ‘E mandam bunuj awaiyonum. Di unqajqa aqai. Deqa ni goio lanja minje, “E bqa keresai.”’ ¹⁹Bei na minjej, ‘E bulmakau bunuj 10-pela awaiyem. Deqa bini e na nanġi wau enjritqa wauqab. Di unjrqaqqa aqai. Deqa ni goio lanja minje, “E bqa keresai.”’ ²⁰Bei na minjej, ‘E bini unja bunuj onum. Deqa e dego bqa keresai.’

²¹“Nanġi degsi marnabqa kanġal tamo a olo puluosiq gilsiq anjam kalil nanġi na minjeb qaji di goio lanja minjnaqa a minjin oqetonaqa olo qarinyosiq minjej, ‘Ni urur aisimqa gam kokbaq dia gam kinilalaq dia tamo inġi inġi saiqoji unub qaji nanġi ti tamo jejamu lainjro qaji nanġi ti tamo nam qandimnjro qaji nanġi ti tamo sinja ugeinjro qaji nanġi ti kalil joqsimqa ijo talq belerjoie.’ ²²Onaqa kanġal tamo a olo aisiq tamo nanġi di kalil joqsi bosiqa aqa tamo koba minjej, ‘O Tamo Koba, e ino anjam dauryosim agi nanġi kalil joqsi bonum. Ariya ino tal tamo na maqosaiunu.’

²³“Onaqa goio lanja na olo aqa kanġal tamo qarinyosiq minjej, ‘Ni aisim gam kalilq dena ti nañuq dena ti tamo nanġi joqsim au. Nanġi kalil babqa ijo tal magwas. ²⁴Ariya tamo nanġi bqa uratonub qaji nanġi ijo maruro unqasai.”’

Tamo bei a Yesus dauryqa marsimqa a mati geregere are qalsim Yesus dauryem

²⁵Yesus a yawo anjam degsi marsiq tigelosiq walwelej. A walwelosi gileqnaqa tamo unġasari tulaġ gargekoba nanġi dego a dauryosib giloqneb. Deqa a bulosiq nanġi endegsi minjrej, ²⁶“Tamo bei a e daurbqa osimqa aqa abu, aqa ai, aqa njaun, aqa angro nanġi, aqa was nanġi, aqa jaja nanġi ti, aqa segi jejamu dego jeutnjrqasai di a ijo angro sqa keresai. ²⁷Tamo bei na aqa segi namburbas qoboiyosim e daurbqasai di a ijo angro sqa keresai.”

²⁸Osiqa nanġi endegsi minjrej, “Tamo bei a tal atqa osimqa a mati awoosim tal kobotqajqa aqa awai geregere are qalsim aqa silali sisiyqas. Aqa silali kereqas kio sai kio degsi are qalqas. ²⁹⁻³⁰Ariya a mati degsi are qalqasai di a tal aqa utru atsim bati amble di aqa silali saiamqa tal kobotqa keresaiiyimqa tamo qudei nanġi unsib a kikiyosib minjqab, ‘Ni tal aqa utru atem di ni kobotqa keresai.’ Yim a jemaiyqas.

³¹“Mandor koba bei na mandor koba bei qoto itqa marsimqa a mati awoosim geregere endegsi are qalqas, ‘Ijo qaja tamo 10 tausen nanġi na mandor di aqa qaja tamo 20 tausen nanġi ñumsib winjrqa kere kio?’ ³²A degsi are qalsim marqas, ‘E na mandor di qoto bunyqa keresaiibqas.’

Degsi marsimqa aqa wau tamo qudei nangi qarinjnrim gilsib mandor di minjqab, ‘Ungum, iga qotqa uratonum.’

³³ “Dego kere tamo bei na e daurbqa osimqa a mati aqa segi ingi ingi kalil uratosim di a e daurbqa kere. Aqa ingi ingi kalil uratqasai di a ijo angro sqa keresai.”

Bar qa yawo anjam

³⁴ Osiqa olo marej, “Bar a bole. Ingiq di bar atoqnib aqa uyo boledamuqas. Ariya bar aqa qajarara koboqas di ingi kie na olo qajararatqas? Di keresai. ³⁵ Bar aqa qajarara koboqas di a ugeqas. Iga bar di osim mandam ti bulyonamqa mandam namuryqa keresai. Deqa iga bar di uratosim waiyqom. Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Kaja du alelqo qaji aqa yawo anjam

15 ¹ Bati bei takis o qaji tamo nangi ti une tamo nangi ti kalil Yesus aqa anjam quqwa marsibqa aqa areq bosib koroeb. ² Koroonabqa Farisi nangi ti dal anjam qalie tamo nangi ti di unsibqa Yesus yomuiyosib mareb, “Ningi uniye. Yesus a une tamo nangi joqsiqu koba na walweloqnsib ingi uyeqnu.”

³ Degsi marnabqa Yesus a nango anjam di qusiqa yawo anjam bei endegsi minjrej, ⁴ “Tamo bei na aqa kaja du du 100 nangi joqsim laqnimqa nangi nin uyoqnibqa qujai bei alelqas. Alelamqa tamo dena kaja du du 99 nangi uratnjrsimqa qujai alelqo qaji di namosim gilsim itqas. ⁵ Itosim areboleboleiyim soqtosim qoboilyqas. ⁶ Qoboilyosi aisim aqa qureq di brantosim aqa was nangi ti aqa qure qujai nangi ti kalil koroinjrsimqa minjrqas, ‘Ningi uniye. Ijo kaja alelqo qaji agi olo itonum! Deqa ningi e ombla areboleboleigim sqom!’” ⁷ Osiqa Yesus na olo minjrej, “Dego kere une tamo qujai a are bulyimqa lan goge dia nangi a qa tulan areboleboleinjqas. Bole, tamo tintin 99 nangi nami are bulyeb. Deqa nangi olo are bulyqajqa wau saiqoji. Nangi qa dego lan goge dia nangi areboleboleinjqreanu. Ariya une tamo qujai a are bulyimqa nangi a qa tulan areboleboleinjqas.”

Silali loumqo qaji aqa yawo anjam

⁸ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Unj bei aqa silali banga 10-pela sqas. Ariya silali banga qujai loumimqa a lam qatrentosim aqa talq di manj solsim namosim itqas. ⁹ Itosim gilsim aqa was nangi ti aqa qure qujai nangi ti kalil koroinjrsimqa minjrqas, ‘Ijo silali banga qujai loumqo qaji agi olo itonum! Deqa ningi e ombla areboleboleigim sqom!’” ¹⁰ Osiqa Yesus na olo minjrej, “Dego kere une tamo qujai a are bulyimqa Qotei aqa lan angro nangi a qa tulan areboleboleinjqas.”

Tamo bei aqa ŋiri aiyel qa yawo anjam

¹¹ Yesus a degsi marsiqa olo marej, “Tamo bei aqa ŋiri aiyel soqneb. ¹² Bati bei ŋiri yala na aqa siqali minjej, ‘Abu, ni na ino ŋoro kalil ambleq na potosimqa taqal bei e ebe.’ Degsi minjnaqa siqali na aqa ŋoro ambleq na potosiqa taqal bei aqa ŋiri yala yej. Taqal bei aqa ŋiri koba yej. ¹³ Onaqa bati bei ŋiri yala na aqa ŋoro kalil qarinyosiqa silali osiq tigelosiqa sawa beiq gilej. Gilsiq dia diqosi laqnsiqa aqa silali kalil uyekritej. ¹⁴ Onaqa sawa dia mam koba aiej. Deqa ŋiri yala a ingi tulan saiej. ¹⁵ Deqa a sawa deqaji tamo bei aqaq gilnaqa minjej, ‘Ni ijo bel taqatnjroqnsim ingi anainjroqnsim wauoqnqam.’ ¹⁶ Onaqa a gilsiq bel nanġi taqatnjroqnsiqa ingi anainjroqnej. Osiq are qaloqnej, ‘E mam koba unum. Deqa bel nanġi ingi oto uratoqnibqa di osiy uyoqnitqa dena e kereoqnqas.’ A degsi are qalsiq soqnej. Di kiyaqa? Tamo bei na yala ingi anaiyosaiioqnej deqa.

¹⁷ “Osiqa are qalej, ‘Bole. E kumbra grotonum. Deqa bini e mam na moiqa laqnum. Ijo abu aqa wau tamo nanġi ingi koba uyeqneb. Ariya e segi qujai agi mam na moiqa laqnum. ¹⁸ Deqa e olo puluosiy ijo abu aqaq aisiy minjqai, “O Abu, e Qotei aqa ŋamgalaq dia ino ŋamgalaq dia dego une kobaquja atonum. ¹⁹ Deqa e ino anġro sqa keresai. Deqa ni marimqa e ino wau tamo sosiy ni wauetmoqnqai.”’ ²⁰ Degsi are qalsiqa tigelosiq bel taqato wau di uratosiq aqa abu aqaq olo aiej.

“Aieqnaqa aqa abu ŋam atsiqa isaq di unsiq a qa tulan dulosiqa urur ti gilsiq a soqonyosiqa qalaqalaiyoqnsiqa kundoqyoqnej. ²¹ Kundoqyonaqa minjej, ‘O Abu, e Qotei aqa ŋamdamuq dia ino ŋamdamuq dia dego une kobaquja atonum. Deqa e ino anġro sqa keresai.’ ²² Degsi minjnaqa aqa abu na aqa wau tamo qudei nanġi minjrej, ‘Ninġi urur ti gilsib gara jugo tulan boledamu olekoba di osi bosib jigetiye. Baŋrin dego osi bosib aqa baŋ duq di jigetiye. Singa tatal dego osib aqa singaq di jigelenetiye. ²³ Bulmakau meli bunuj didiqo di qalsib goisib osi babqa iga koba na uysim areboleboleigim sqom. ²⁴ Iga degyqom. Di kiyaqa? Ijo anġro yala a moiobulosiq agi olo ŋambile sosiq bqo deqa. A loumej agi gagoq di brantqo.’ Degsi minjrnaga nanġi urur ti gilsib bulmakau goisib koba na awoosib areboleboleinjrnag soqneb.

²⁵⁻²⁶ “Ariya ŋiri koba a wauq di sosiq dena puluosi bosiq tal jojomyosiqa nanġi areboleboleinjretnaq lou tueqnabqa qusiqa wau tamo bei metonaq aqa areq bonaqa nenemyej, ‘Nanġi lou kiyaqa tueqneb?’ ²⁷ Degsi nenemyonaqa wau tamo dena minjej, ‘Ino was yala a olo bqo. Deqa ino abu na bulmakau meli bunuj didiqo di qalqo nanġi uyoqnsib areboleboleinjretnaq lou tueqneb. Aqa anġro moiobulosiq olo ŋambile sosiq brantqo deqa lou tueqneb.’ ²⁸ Degsi minjrnag qusiqa ŋirinosisiq qudalej. Osiqa tal miligiq gilqa uratej. Deqa aqa abu a talq

dena oqedosiq minjej, ‘O ijo angro, ni tal miligiq au. Bamqa iga koba na awoosim ingi uysim areboleboleigim sqom.’ ²⁹Onaqa njiri koba a na kamba aqa siqali minjej, ‘O Abu, ni que. E wasau gargekoba ino anjam dauryosim ni wauetmoqnem. E ino anjam bei yala gotrangyosaiqnem. Ni deqa e qa are qalsim e ijo kadoi nangi ti koba na areboleboleigwajqa kaja du bei qalsim goiosaieqnum. ³⁰Ariya ino angro yala a na ino ñoro kalil osiq gam qaji uña nangi ti sambalaosi laqnsiq silali kalil uyekritej. Osiq olo bqoqa ni a qa tulan areboleboleimqoqa bulmakau meli bunuj didiqo di agi qaletonum.’

³¹“Degsi minjnaqa aqa siqali na kamba minjej, ‘O ijo angro, ni gaigai e ombla unum. Ijo ingi ingi kalil di ino dego. ³²Ariya bini iga maruro atsimqa areboleboleigeqnu. Di kiyaga? Ino was a moiobulosiq agi olo ñambile sosisq bqo deqa. A loumej agi gagoq di olo brantqo.”

Yesus a ñoro taqato tamo aqa kumbra qa yawo anjam marej

16 ¹Yesus a na Farisi nangi anjam degsi minjrsiq koboonaqa olo aqa angro nangi yawo anjam bei endegsi minjrej, “Ñoro tamo bei soqnej. Aqa ñoro kalil aqa wau tamo bei na taqatoqnej. Bati bei tamo qudei nangi na ñoro tamo di minjeb, ‘Ino ñoro taqato tamo a na ino ñoro kalil laña uyeqnu.’ ²Degsi minjnabqa a na ñoro taqato tamo di metonaq aqa areq bonaqa minjej, ‘Ni qa anjam degsi merbonubqa e quonum. Ni kiyaga kumbra degyonum? Deqa ni ijo ñoro kalil uyonum qaji di sisiyosim merbimqa e geregere qalieosiy ni kobotmqai. Yim ni ijo ñoro olo taqatoqnqasai.’

³“Onaqa ñoro taqato tamo di a segi are qalej, ‘E kierqai? Ijo tamo koba a na e kobotbqas. E singila saiqoji. Deqa e wau bei yqa keresai. E tamo qudei nangi minjrit silali laña ebqab e jemaibqas. ⁴Deqa e kierqai? E qalieonum. Tamo qudei nami ijo tamo koba aqaq dena ñoro osibqa nangi a kamba olo yqajqa minjeb qaji nangi di metnjrit ijoq babqa ñoro nami eb qaji di e na aguq atitqa nangi e qa tulan areboleboleinjqas. Deqa ijo tamo koba a na e wibimqa tamo nangi dena e osi gilsib nanggo talq dia e geregereiboqnqab.’ ⁵A degsi are qalsiq tamo kalil nami aqa tamo koba aqaq dena ñoro eb qaji nangi metnjrnaq bonabqa tamo namo bej qaji di nenemyej, ‘Ni ñoro gembub ijo tamo koba aqaq dena em?’ ⁶Onaqa minjej, ‘E gorej kulum 100 em.’ Degsi minjnaqa ñoro taqato tamo na minjej, ‘Pepa nangi nami nengrenyeb qaji di osim gorej kulum 50 segi nengrenye. Amqa ijo tamo koba a bosim pepa di unsim gorej kulum 50 segi olo yaimqas.’ ⁷Osiqa olo tamo bei nenemyej, ‘Ni ñoro gembub ijo tamo koba aqaq dena em?’ Onaqa minjej, ‘E bem sum aqa quñ 100 em.’ Degsi minjnaqa ñoro taqato tamo na minjej, ‘Pepa nangi nami nengrenyeb qaji di osim bem sum aqa quñ 80 segi nengrenye. Amqa ijo tamo koba a bosim pepa di unsim bem sum aqa quñ 80 segi olo yaimqas.’

8“Onaqa ñoro tamo a aqa ñoro taqato tamo aqa kumbra gisanj di poiyoanaqa aqa ñam soqtosiq minjej, ‘Ni keretonum.’ Degsi minjej. Di kiyaqa? Ñoro taqato tamo uge di a powo ti sosiq deqa kumbra gisanj di yej. Deqa ningi quiye. Mandam endeqa tamo ungasari nanngi mandam qa kumbra dauryqajqa nanngo powo kobaquja. Ariya ningi Qotei aqa segi tamo ungasari suwanjoq di unub qaji ningi mandam qa kumbra dauryqajqa nanngo powo kiñala.

9“Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi mandam qa ñoro na tamo ungasari nanngi aqaryainjroqñibqa nanngi na ningi kadoingwab. Osib bunuqna mandam qa ñoro kalil koboamqa nanngi na ningi joqsib tal gaigai sqas qaji dia ningi geregereingqonqab.

10“Ningi tamo bei aqa banq di ñoro kiñala atib a na geregere taqatqas di ningi ñoro qelikoba dego aqa banq di atibqa a na geregere taqatqas. Ariya ningi tamo bei aqa banq di ñoro kiñala atib a na geregere taqatqasai di ningi ñoro qelikoba dego aqa banq di atibqa a na geregere taqatqasai. 11Ningi mandam qa ñoro geregere taqatqasai di lanj qure qa ñoro dego ningi geregere taqatqa keresai. Deqa tamo yai na lanj qure qa ñoro nanngo banq di atqas? Tamo dego bei sosai. 12Ningi tamo bei aqa ñoro geregere taqatqasai di nanngo segi ñoro dego geregere taqatqa keresai. Deqa tamo yai na ñoro bei nanngo banq di atqas? Tamo dego bei sosai.

13“Tamo qujai a tamo kokba aiyel nanngo sorgomq di sqa keresai. A tamo kobaquja bei qalaqalaiyosim olo tamo kobaquja bei qa are ugeiyqas. Bei aqa anjam dauryoqnqas. Bei qoreiyqas. Dego kere ningi silali ti Qotei ti ombla turtsib nanngo sorgomq di sqa keresai.”

**Yesus a dal anjam qa ti Qotei a tamo ungasari nanngo Mandor
Koba sosiq nanngi taqatnjreqnu deqa ti anjam palontosiq marej**

14Yesus a na aqa angro nanngi anjam degsi minjrnaqa Farisi nanngi qusib deqa Yesus yomuiyeb. Farisi nanngi bati gaigai silali koba oqnqajqa are qaloqneb. Utru deqa nanngi Yesus yomuiyeb. 15Onaqa Yesus na kamba Farisi nanngi minjrej, “Ningi mareqnub, ‘Iga kumbra bole yo qaji tamo. Tamo ungasari nanngo ñamdamuq dia iga kumbra bole bole yeqnum.’ Ningi degsib mareqnub. Ariya nanngo are miligi di Qotei a segi qalie. Di kiyaqa? Kumbra qudei tamo nanngi arearetnjreqnu qaji di Qotei aqa ñamdamuq di tulanj ugedamu.

16“Nami Qotei aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngo anjam ti maroqneb dena bosiq Jon aqa bati brantej. Jon aqa bati brantej dena bosiq agi bini tamo nanngi sawa sawa kalilq dia Qotei aqa anjam bole palontosib mareqnub. Tamo kalil nanngi Qotei na taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqajqa deqa are qaloqnsib areqalo di tulanj singilatejunub.

17“Lan̄ ti mandam ti koboqab. Ariya Qotei aqa dal anjam mutu kiñala bei koboqasai bolesai.”

Yesus a tamo bei na aqa ŋauŋ uratqa kumbra qa anjam marej

18 Yesus a anjam degsi marsiqa olo endegsi marej, “Tamo bei na aqa ŋauŋ uratosimqa olo uŋa bei oqas tamo dena aqa ŋauŋ kumbra uge yqo. Uŋa bei aqa gumbuluŋ na a uratimqa bunuqna tamo bei na olo oqas tamo dena uŋa di kumbra uge yqo.”

Yesus a ñoro tamo wo Lasarus wo nan̄go sa anjam marej

19 Yesus a anjam degsi minjrsiq koboonaqa olo anjam bei endegsi minjrej, “Ñoro tamo bei soqnej. A bati gaigai gara bole bole jugoqnsiqa tulaŋ areboleboleiyeqnaqa iŋgi bole bole uyoqnsiq soqnej. 20 Ariya aqa tal meq dia tamo uge bei aqa ñam Lasarus a bati gaigai awooqnsiq ŋeioqnsiq soqnej. Lasarus a iŋgi iŋgi tulaŋ saibolessai. Aqa jejamu kalil yu na ugetej. 21 Deqa a tal meq dia awesonaqa ñoro tamo a iŋgi uyeqnaqa ñeŋgi ululoneqnaqa osiq uyoqnej. Aqa yuq dena leŋ aieqnaqa baun nan̄gi boqnsib nan̄go meŋ na yu bilgetoqneb.

22 “Bati bei Lasarus moiej. Moinaqa Qotei aqa lan̄ angro nan̄gi bosib aqa qunuŋ osib Abraham aqa areq di awoteb. Ariya bunuqna ñoro tamo a dego moinaqa subq ateb. 23-24 Subq atnabqa aqa qunuŋ aisiq moio qureq di soqnej. Sosiqa jaqatiŋ kobaiyeqnaqa tarosiqa Abraham isaq di sonaq unej. Lasarus a Abraham aqa areq di awesonaq unsiq tulaŋ koba maosiqa Abraham minjej, ‘O Abu Abraham, e ŋamyuoq endi sosimqa tulaŋ kaŋkaŋoqnsim jaqatiŋ koba eqnum. Deqa ni e qa are ugeimimqa Lasarus minjim aqa baŋ gei yaq di tuqtosimqa bosim ijo meŋq di atimqa kiñala ulilibqas.’

25 “Onaqa Abraham na minjej, ‘O angro, ni are qale. Ni nami ñoro koba ti sosimqa areboleboleimeqnaqa iŋgi bole bole uyoqnem. Ni degsi sonamqa Lasarus a ino iŋgi ñeŋgi uyoqnsiq soqnej. Deqa bini Lasarus a sawa bole endi sosiqa a tulaŋ areboleboleiyeqnu. Ariya ni agi ŋamyuoq di sosimqa jaqatiŋ koba eqnum. 26 Ni ŋam atsim une. Ni ti iga ti ambleq di sub guma koba unu. Deqa iga na sub di laqaiosim nun̄goq bqa keresai. Niŋgi dego sub di laqaiosib gagoq bqa keresai.’

27-28 “Onaqa ñoro tamo dena kamba Abraham minjej, ‘O Abraham, ni na Lasarus minjimqa olo puluosimqa ijo abu aqa talq gilsim ijo was 5-pela nan̄gi saidnjrimqa nan̄gi sawa uge endeq bqasai.’ 29 Onaqa Abraham na minjej, ‘Ino was nan̄gi Moses aqa dal anjam qalieonub. Nan̄gi Qotei aqa medabu o qaji tamo nan̄go anjam dego qalieonub. Nan̄gi anjam di dauryqab di kere.’ 30 Onaqa ñoro tamo dena olo minjej, ‘O Abu Abraham, di keresai. Ariya tamo bei moio qaji a subq na tigelosim anjam minjrimqa di nan̄gi qusib are bulyosib dauryqab.’

³¹ “Onaqa Abraham na minjej, ‘Tamo nangi Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nango anjam ti qusib are bulyqasai di tamo bei a subq na tigelosim nangi anjam minjrqs di dego nangi qusib are bulyqasai.’”

**Tamo bei na Yesus aqa angro kiñala bei uneq
waiyqas di a tulan padalougetqas**

17 ¹ Yesus a anjam degsi marsiq kobotosiqa aqa angro nangi endegsi minjrej, “Kumbra qudei na tamo ungasari nangi uneq breinjroqnqas. Bole, kumbra di brantoqnqas. Ariya tamo a kumbra di babtoqnqas qaji a tulan padalougetqas. ² Tamo dena ijo angro kiñala endego bei e qa aqa areqalo singilatqo qaji di osim uneq waiyqas di uge. Tamo qudei nangi na tamo di ojsib meniñ kobaquja osib sil na aqa kakoroq di tontosib waiyib ya robuq aisim moiqa di kere. Deqa ningi segi segi geregere ñam atsib soqniye.

³ “Ino was bei a une bei atimqa ni na minje, ‘Une di urat.’ Yim a ino anjam di qusim are bulyimqa ni aqa une di torei moiotime. ⁴ Ariya a na une 7-pela ni emoqnsim bati qujai deqa olo boqnsim ni mermoqnqas, ‘O was, e kumbra grotonum.’ Degsi mermo 7-pelatimqa ni aqa une kalil di torei moiotime.”

Yesus na aqa angro nango areqalo singilatetnjrqajqa deqa minjeb

⁵ Onaqa Yesus aqa angro nami giltjnjrej qaji nangi na Yesus minjeb, “O Tamo Koba, ni na gago areqalo singilatetgimqa iga ni qa gago areqalo geregere singilatsim sqom.” ⁶ Onaqa Tamo Koba Yesus na kamba minjrej, “Nunjo areqalo e qa singilato qaji di sis yago bul kiñala sqas di kereqas. Degesqas di ningi subar endi minjibqa a nunjo anjam dauryosim jirim qoji waqosim aisim yuwalq di tigelqas.”

Yesus a wau tamo aqa kumbra qa anjam marej

⁷ Yesus a nangi anjam degsi minjrjsiqa olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei na aqa wau tamo bei qarinyim gilsimqa aqa kaja nangi taqatnjroqnqas kio aqa ingi wauq gilsimqa dia mandam qamsim bulyoqnqas kio ariya a wau di kobotimqa aqa tamo koba na endegsi minjqasai, ‘Ni namo ingi uye.’ Degyqasai. ⁸ A minjqas, ‘Ni ijo ingi goietbosim gara tigsimqa ingi suweiyosim ebimqa ingi ti ya ti uyqai. Uyt menetbimqa bunu ni kamba ingi ti ya ti uyqam.’ Aqa wau tamo degsi minjqas. Di kiyaaq? A wau tamo lanaj deqa. ⁹ Deqa a na aqa tamo koba aqa anjam qusim dauryoqnmqa aqa tamo koba na aqa ñam soqtetqasai. ‘Ni keretsimqa ijo wau ojonum’ degsi minjqasai. Di kiyaaq? A wau tamo lanaj deqa. ¹⁰ Deqa ningi dego Qotei aqa wau tamo sosibqa wau kalil a na ningi engoqnqas qaji di yoqniye. Yoqnsib mariye, ‘Iga wau tamo lanaj. Deqa wau kalil Qotei na egeqnu qaji agi wau yeqnum.’”

**Yesus a na tamo 10-pela nango jejamu yu na
ugeelenej qaji nangi boletnrej**

¹¹Yesus a dena tigelosiqqa Jerusalem aiqajqa gam dauryosiqqa Samaria sawa ti Galili sawa ti ambleq dena walwelosi aioqnej. ¹²⁻¹³Aioqnsiq qure beiq di brantej. Onaqa tamo 10-pela nango jejamu yu na ugeelenej qaji nangi bosib gamq dia Yesus itosibqa nangi kiñala isaq di tigelosib tulan koba maosib minjeb, “O Tamo Koba Yesus, ni iga qa are ugeimimqa aqaryaige.” ¹⁴Onaqa Yesus a nangi unjrnsiq minjrej, “Ningi olo puluosi aisib nungo jejamu atra tamo nangi osornjriye.” Degsi minjrnaqa nangi aioqnsibqa gamq dia nango yu kalil koboonaqa nango jejamu boleonaq uneb. ¹⁵Onaqa nango ambleq dena qujai a segi olo puluosiqqa Yesus aqa areq gilej. A tulan koba lelenqonsiqqa Qotei aqa ñam soqtoqnsiq giloqnej. ¹⁶Gilsiq Yesus aqa singaq dia singa pulutosiqqa binjyosiq minjej, “O Tamo Koba, ni keretsimqa ijo jejamu boletonum.” Tamo di a Samaria qaji. ¹⁷Onaqa Yesus a tamo di unsiqqa marej, “E na tamo 10-pela nango jejamu boletetnronumqa ariya qujai a segi ijoq bqo. Tamo 9-pela nangi qabi unub? ¹⁸Nangi ijoq olo bosai. Nangi Qotei aqa ñam soqtosai dego. Sawa bei qaji tamo endi a segi qujai olo bosiq Qotei aqa ñam soqtqo.” ¹⁹Yesus a degsi marsiqqa tamo di minjej, “Ni tigelosim gile. Ni ino areqalo e qa singilatonum deqa ino jejamu boleqo.”

Mondon Tamo Angro a lan qureq na bqas

²⁰Bati bei Farisi nangi na Yesus endegsib nenemyeb, “Bati gembu Qotei a bosim aqa segi tamo ungasari nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas?” Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei a tamo nango Mandor Koba sqa bati di brantimqa kumbra bei namoqna brantqasai. Deqa nungo ñamdamu na kumbra bei namoqna unsib dena poingwasai. ²¹Tamo bei na bosim endegsi merngwasai, ‘Ningi uniye, Qotei na iga taqatgwa bqo agiende,’ o ‘Qotei bqo agide.’ Degyqasai. Ningi quiye. Qotei a nami bosiq nungo ambleq endi Mandor Koba sosiq ningi taqatngeqnu.”

²²Yesus a anjam degsi marsiq kobotosiqqa aqa angro nangi endegsi minjrej, “Bati bei bamqa ningi e Tamo Angro olo bqajqa bati unqajqa maroqnqab. Ariya ningi bati di unqasai. ²³Tamo qudei nangi na ningi gisanqonsib merngoqnqab, ‘Ningi uniye. Tamo Koba bqo agide,’ o ‘Tamo Koba bqo agiende.’ Degsib merngoqnibqa ningi nangi daurnjraib. ²⁴Kola minjaleqnaqa lan kalil suwanqenu. Dego kere e Tamo Angro brantitqa tamo ungasari kalil nangi e nubqab. ²⁵Ariya namoqna e jaqatin koba oqai. Amqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nangi na e qoreibqab.

²⁶“Noa aqa bati qa tamo ungasari nangi kumbra yoqneb dego kere e Tamo Angro bqajqa bati qa nangi kumbra degyoqnqab. ²⁷Agi Noa

aqā bati qa nangi kalil ingi uyoqnsib ya uyoqnsib uŋa baŋ ojelenoqnsib sonabqa Noa a qobuŋ miligiq gilnaqa awa koba aisiqa mandam ya maqonaqa tamo kalil moreŋekriteb. ²⁸⁻²⁹ Lot aqa bati qa dego tamo uŋgasari nangi ingi uyoqnsib ya uyoqnsib ingi ingi awaiyelenoqnsib silali oqnsib ingi yagelenoqnsib tal atelenoqneb. Nangi kumbra degyoqnsib sonabqa Lot a Sodom qure uratosiq ulaŋeqnaqa ŋamyuo ti meniŋ puloŋ ti laŋ goge dena awa bul aisiqa Sodom tamo uŋgasari kalil nangi padaltŋrej. ³⁰ Dego kere tamo uŋgasari nangi kumbra degyoqnsib soqŋibqa e Tamo Aŋgro brantqai.

³¹ “Gulube aqa bati di brantimqa tamo nangi tal meq di unub qaji nangi jaraiqa oqnsib ingi ingi oqa osibqa olo warum miligiq gilaib. Nangi jaraiqujatebe. Tamo nangi wauq di unub qaji nangi jaraiqa oqnsib ingi ingi oqa osibqa olo puluosib qureq baib. Nangi dena torei jaraiqujatebe. ³² Kumbra nami Lot aqa ŋauqali aqaq di brantej qaji ŋingi deqa are qaliye. ³³ Tamo bei a aqa segi ŋambile qa areqalo kobaiyqas di a padalqas. Ariya tamo bei a aqa segi ŋambile uratqas di a olo ŋambile bole oqas.

³⁴ “E na ŋingi endegsi merŋgwai. Ijo bqajqa bati brantimqa qolo deqa tamo aiyel bijal qujaiq di ŋerenesoqŋibqa Qotei na bei laŋ qureq osi oqsimqa bei uratim sqas. ³⁵ Uŋa aiyel tal qujaiq dia saplaŋ gereiyoqŋibqa Qotei na bei laŋ qureq osi oqsimqa bei uratim sqas. ³⁶ Tamo aiyel wau qujaiq dia ingi yagoqŋibqa Qotei na bei laŋ qureq osi oqsimqa bei uratim sqas.” Yesus a na aqa aŋgro nangi anjam degsi minjrej. ³⁷ Onaqa nangi na kamba Yesus nenemyeb, “O Tamo Koba, kumbra kalil di sawa qabia brantqas?” Onaqa Yesus na minjrej, “Wagme nangi qusaonub qaji sawa dia qal nangi koroqab.”

Uŋa qobul a bati gaigai anjam gereiyo tamo na a aqaryaiyqa minjoqnej

18 ¹⁻² Yesus a na aqa aŋgro nangi anjam degsi minjrej. Osiqa nangi bati gaigai Qotei pailyoqŋib asŋinjrāim deqa olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qure beiq dia anjam pegiyo tamo bei soqnej. Tamo di aqa kumbra bolesai. A Qotei ulaiyosaioqnej. A tamo uŋgasari nangi qa dego are qalosaioqnej. ³ Qure dia uŋa qobul bei dego soqnej. A bati gaigai anjam pegiyo tamo di aqa areq giloqnsiqa minjoqnej, ‘Tamo bei na e gulube ebeqnu. Deqa ni na aqaryaibosim gago aiyel anjam pegiyetgimqa tamo dena e olo gulube ebqasai.’ ⁴ A degsi minjeqnaqa a aqaryaiyqa uratoqnej. Ariya bunuqna a are qalej. ‘Bole, e Qotei ulaiyosaieqnum. E tamo uŋgasari nangi qa are qalosaieqnum. ⁵ Ariya uŋa qobul di a bati gaigai e waiŋboqnsiqa merbeqnu, “Ni aqaryaibe.” A merbo gaigai yeqnu deqa uŋgum e aqa anjam gereiyetqai. E aqa anjam gereiyetqasai di a bati gaigai ijo areq boqnsim sqas. Yimqa e tulaŋ asgibo uge.”

⁶ Tamo Koba Yesus a na aqa aŋgro nangi yawo anjam degsi minjrāsiqa olo minjrej, “Anjam pegiyo tamo uge aqa anjam marej qaji di ŋingi

quonub. ⁷Qusib are qaliye. Qotei a tamo bole. A tamo uge sai. Deqa aqa segi tamo ungasari nami giltnejrej qaji nanği qolo ti qanam ti pailyoqnqab di a nanço pail qusimqa tariņsokobaiyqasai. A nanği urur aqaryainjrqas. ⁸E niņği merņgwai. Qotei a na aqa segi tamo ungasari nanği urur aqaryainjroqujatqas. Ariya mondoņ e Tamo Anğro laņ goge dena bosiyqa tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanği kumbra kieryoqnsib soqnibqa e unjrqai. Nanği e qa nanço areqalo singilatosib sqab kio sai kio di geregere unqai.”

Farisi tamo bei wo takis o qaji tamo bei wo nanği aiyel Qotei pailye

⁹Tamo qudei nanği mareqnub, “Iga tamo bole. Iga tamo qudei nanği unub dego sai. Nanği tamo uge.” Tamo qudei nanği degsib mareqnub. Deqa Yesus na tamo deqaji nanği yawo anjam endegsi minjrej, ¹⁰“Tamo aiyel nanği Qotei pailqajqa marsibqa atra tal miligiq gileb. Bei Farisi tamo. Bei takis o qaji tamo. ¹¹Nanği atra tal miligiq gilsibqa Farisi tamo a namo tigelosiq aqa segi jejamu soqtosiq endegsi pailyej, ‘O Qotei, e tamo qudei nanği unub dego sai. E gisaņ na tamo ungasari nanği silali yainjrosaieqnum. E sambala kumbra yosaieqnum. E kumbra uge bei dego yosaieqnum. E takis o qaji tamo di bul sai. ¹²E gaigai ni pailmqa oqnsim iņği ti ya ti urateqnum. E ijo segi iņği iņği kalil poteleņoqnsim oto bei ni atraimeqnum.’ ¹³Farisi tamo a degsiqa Qotei pailyej. Onaqa takis o qaji tamo a kiņala isaq di tigelesosiq laņ goge koqyosim pailqajqa jemaionyanaq turuosiq are soqonyosiq marej, ‘O Qotei, e une ti. Deqa ni e qa dulosimqa ijo une kalil kobotetbe.’ Takis o qaji tamo a degsiqa Qotei pailyej.”

¹⁴Yesus a yawo anjam degsi minjrsiq olo minjrej, “Niņği quie. E bole merņgwai. Takis o qaji tamo di aqa une kalil Qotei na kobotetonaqa a olo puluosiq aqa talq aiej. Ariya Farisi tamo di aqa une Qotei na kobotetosai. Di kiyaga? Tamo kalil nanço segi ñam soqteqnub qaji nanği di Qotei na olo nanço ñam aguq atetnjrqas. Ariya tamo nanği nanço segi ñam aguq ateqnub qaji nanği di Qotei na olo nanço ñam soqtetnjrqas.”

Yesus a marej, “Anğro du du nanği ijo areq bqajqa saidnjraib.”

¹⁵Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa tamo ungasari qudei nanço anğro du du nanği Yesus na aqa baņ nanço gateq di atetnjrqajqa deqa joqsib Yesus aqa areq beb. Beqnabqa Yesus aqa anğro nanği na saidnjrsib minjreb, “Nunço anğro du du joqsib endeq baib.” ¹⁶Degsib saidnjreb deqa Yesus na anğro du du nanği metnjrsiq aqa anğro nanği niřiņnjrsiq minjrej, “Anğro du du nanği metnjribqa ijo areq bebe. Nanği saidnjraib. Di kiyaga? Tamo ungasari nanği anğro du du dego bul sqab di Qotei a nanço Mandor Koba sosim nanği taqatnjrqas. ¹⁷Niņği quie. E bole merņgwai. Niņği anğro du du nanği dego bul sqasai di Qotei a niņği osim taqatņgwasai. Deqa a nunço Mandor Koba sqa keresai dego.”

Juda gate bei inggi inggi koba ti soqnej qaji a Yesus ombla anjam mareb.

¹⁸ Onaqa Juda gate bei na Yesus endegsi nenemyej, “O Qalie Tamo Bole, e kiersiyqa nambile gaigai sqai?” ¹⁹ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni kiyaqa e tamo bole qa merbonum? Qotei a segi qujai tamo bole. ²⁰ Ariya ni Qotei aqa dal anjam kalil qalie unum. ‘Ni tamo bei aqa uña jejamu ojetaim. Ni tamo bei qalsim moiotaime. Ni bajinaim. Ni tamo bei aqa jejamu laña gisanayaim. Ni ino ai wo abu wo nanjo sorgomq di geregere sosimqa nanjo anjam dauryoqne.’” ²¹ Onaqa Juda gate dena olo Yesus minjej, “E angro kiñala qa dal anjam di kalil dauryosim boqnem agi bini degsi unum.” ²² Degsi minjnaqa qusiqa kamba minjej, “Ni dal anjam kalil dauryosim keretonum. Ariya kumbra qujai ni keretosai. Deqa e ni mermqai. Ni gilsim ino inggi inggi kalil qarinyosim silali osim tamo inggi inggi saiqoji unub qaji nanji jeisi enjre. Degsim enjrsim bosim e daurbe. Osim bunuqna ni lañ qureq dia awai bole itqam.” ²³ Yesus a na tamo di degsi minjnaq qusiqa aqa inggi inggi kalil qa are gulubekobaiyej.

²⁴ Onaqa Yesus na tamo di koqyosiq minjej, “Tamo ungasari inggi inggi koba ti unub qaji nanji Qotei na taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqajqa banji koba. ²⁵ Kamel a yumba miligiq gilqajqa tulan banji koba. Dego kere tamo ungasari inggi inggi koba ti unub qaji nanji Qotei na taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqajqa tulan banji koba.” ²⁶ Onaqa tamo ungasari nanji Yesus aqa anjam di qusib minjeb, “Ni anjam degsi mergonum deqa tamo yai nanji nambile gaigai sqa kere?” ²⁷ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo nanji segi nambile sqa keresai. Ariya Qotei a kumbra kalil yqa kere.”

²⁸ Yesus a degsi minjrnaqa Pita na minjej, “O Tamo Koba, ni une. Iga gago inggi inggi kalil uratosimqa ni daurmonum.” ²⁹⁻³⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “Ninggi quie. E bole merngwai. Tamo bei a Qotei na taqatosim aqa Mandor Koba sqa marsimqa aqa segi qure uratosim aqa naun, aqa was nanji, aqa ai wo abu wo nanji, aqa angro nanji ti kalil uratnjrsim e daurbqas tamo di Qotei na inggi inggi gargekoba olo yelenqas. Yimqa mondon a nambile gaigai sqas.”

Yesus a olo marej, “E moisiy olo subq na tigelqai.”

³¹ Yesus a na aqa angro 12-pela nanji anjam degsi minjrsiq koboonaqa nanji joqsqa segitnjrsiq endegsi minjrej, “Ninggi quie. Iga Jerusalem aieqnum. E Tamo Angro deqa Jerusalem dia anjam kalil Qotei aqa medabu o tamo nanji nami e qa nengrenyeb qaji di aqa damu brantqas. ³² Agi jeu tamo nanji na e osib tamo nanji Qotei aqa ñam qaliesai qaji nanjo banq di e atqab. Yimqa nanji na e ojsib misilinboqnsib miselboqnsib ugeugeiboqnqab. ³³ Osib e kumbainbosib lubsib moiottqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.” ³⁴ Yesus a na aqa angro

nanġi anjam degsi minjrnaq qusibqa anjam di aqa utru Qotei na ulitej deqa nanġi geregere poinjrosai.

Yesus na tamo bei ħamdamu getenġej qaji di boletej

³⁵ Onaqa Yesus a walwelosi aisiq Jeriko qure jojomyeqnaqa tamo bei ħamdamu getenġej qaji a gam qalaq di awoosiqa tamo unġasari nanġi silali qa ħilnjqonej. ³⁶ Tamo unġasari tulaġ gargekoba nanġi Yesus dauryosib qatronosib aieqnaq tamo dena qusiqa nenemnjrej, “Niġi qabiteqnub?” ³⁷ Onaqa nanġi na minjeb, “Yesus Nasaret qaji a aieqnu. Deqa iġa a dauryosim aieqnum.” ³⁸ Degsi minjnabqa a tulaġ koba leleġosiqa marej, “O Yesus, Devit aqa Ħiri, ni e qa are ugeimeme.” ³⁹ Onaqa tamo unġasari namoeb qaji nanġi na tamo di ħirinjosib minjeb, “Ni leleġkobaaim. Kiri.” Degsi minjnabqa a nango anjam quetnjrosai. A olo tulaġ koba leleġosiq Yesus minjqonej, “O Devit aqa Ħiri, ni e qa are ugeimeme.” ⁴⁰ Onaqa Yesus a tiġelosiq tamo unġasari nanġi minjrej, “Tamo di osib ijo areq osi boiye.” Onaqa nanġi na a osib Yesus aqa areq osi beb. Osi bonabqa nenemyej, ⁴¹ “E ni kiermqajqa deqa ni e qa leleġoqnam?” Onaqa minjrej, “O Tamo Koba, e olo ħam poibim sawa unqajqa deqa e ni qa leleġoqnam.” ⁴² Onaqa Yesus na minjrej, “Ni e qa ino areqalo siġgilatonum deqa e ni boletmqai. Deqa ino ħamdamu olo poimeme.” ⁴³ Degsi minjnaqa aqa ħamdamu poiyoonaqa sawa unsiq Qotei aqa ñam soqtosiqa tiġelosiq Yesus dauryosiq aiej. Onaqa tamo unġasari kalil nanġi Yesus aqa siġila di unsibqa nanġi dego Qotei aqa ñam soqtoqneb.

Yesus a Sakius aqa talq ġilej

19 ¹⁻³ Onaqa Yesus aisiqa Jeriko qureq di brantosiq qure ambleq na walweleqnaqa tamo bei aqa ñam Sakius a Yesus tamo kiero degosiq unqajqa dauryej. Sakius a takis o qaji tamo nango gate. A ñoro koba ti soqnej. A tamo truquyala. Deqa a Yesus dauryosiq unqajqa yonaq ugeiyej. Di kiyaya? Tamo gargekoba nanġi na sawa getenteb deqa. ⁴ Deqa Sakius a urur ti ġilsiq tamo unġasari kalil nanġi buñnjrsiq namoosiq gam qalaq di ħam bei oqsik ħam atej. Ħam atsiqa are qalej, “Yesus a gam endena bamqa e geregere unqai.” ⁵ Onaqa Yesus a gam dena walwelosi ġilsiq ħam utruq di tiġelosiq tarosiq Sakius unsiq minjrej, “O Sakius, ni mandamq aioqujat. Bini e ino talq di sqai.” ⁶ Degsi minjnaqa a qusiqa mandamq aioqujatosiq tulaġ areboleboleiyonaqa Yesus osiq ombra na aqa talq ġileb. ⁷ Ġilnabqa tamo unġasari kalil nanġi unsibqa ħiriġeb. Ħiriġosib mareb, “Niġi uniye. Yesus a une tamo dauryosiq aqa talq ġilqo.” ⁸ Ariya Sakius a Yesus osiq aqa talq ġilsib iġi uyoqnsib Sakius a tiġelosiq Yesus minjrej, “O Tamo Koba, ni que. E ijo iġi iġi kalil ambleq na potosiy tamo iġi iġi saiġoji unub qaji nanġi jeisi enjrqai. E nami

tamo bei gisanjosim silali dala qujai yayiem kio? Degamqa e kamba silali dala qolqe olo yqai.” ⁹Onaqa Yesus a Sakius aqa anjam di qusiqa tamo ungasari nanqi minjrej, “Bini Sakius a are bulyosiq Abraham aqa angro tinjinqo. Deqa a Qotei na oqo. Tamo kalil aqa tal qujaiq endi unub qaji nanqi dego Qotei na oqo. ¹⁰E segi Tamo Angro. Deqa e na tamo ungasari padalo gamq di unub qaji nanqi namosiy itnjrsiy elenqai. Yimqa nanqi padalo gam uratosib nambile gaigai sqab. E deqa mandamq aiem.”

**Tamo kobaquja bei na aqa wau tamo 10-pela nanqi
silali enjrej. Yesus a deqa yawo anjam marej**

¹¹Onaqa tamo ungasari nanqi Yesus aqa anjam di qusibqa are qaleb, “Bini Qotei a gago Mandor Koba sosim iga taqatgwajqa bati brantqo kio?” ¹²Nanqi degsib are qaleb. Di kiyaqa? Yesus a Jerusalem qure jojomyej deqa. Onaqa Yesus a yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo kobaquja bei a sawa isaq gilej. Tamo di a are qalej, ‘E sawa deq gilitqa sawa deqaji tamo ungasari nanqi na e mandor koba atqab. Yibqa e olo puluosiy bosiy ijo segi tamo ungasari nanjo mandor koba sosiy nanqi taqatnjrqai.’ A degsi are qalsiqa sawa isaq gilej. ¹³A gilqa osiqa aqa wau tamo 10-pela nanqi metnjrnaqa aqa areq bonabqa nanqi segi segi 20 kina enjrsiqa minjrej, ‘Silali endena wauosib olo silali aqa oto dego oiye. Bunuqna e olo bosiy unqai.’

¹⁴“A degsi minjrsiqa sawa isaq gilsiq di sonaqa aqa qure qujai nanqi a qa tulan ugeosib are qaleb, ‘A gago mandor koba sqasai.’ Degsib are qalsib deqa tamo qudei nanqi qarinjrnab sawa deq gilsib sawa deqaji tamo ungasari nanqi minjreb, ‘Tamo di a gago mandor koba ataib. A na taqatgwa iga uratonum.’ ¹⁵Degsi minjrnab qusibqa nango anjam uratosib tamo di mandor koba ateb. Onaqa bunuqna tamo di a olo puluosiq aqa segi qureq aisiqa wau tamo 10-pela nanqi wau qa silali enjrej qaji nanqi metnjrej. Metnjrnaqa nanqi aqa areq bonabqa a na minjrej, ‘E nami silali engem qaji dena waueb olo silali di osorbiye.’

¹⁶“Onaqa wau tamo deqaji bei bosiqa minjej, ‘O Tamo Koba, ino 20 kina ebem qaji dena wauonamqa olo 200 kina brantej agiende.’ ¹⁷Onaqa aqa tamo koba na minjej, ‘Ni wau tamo bolequja. Ni wau kiñala geregere taqatonum deqa e na qure kokba 10-pela olo ino banq di uratitqa ni na taqatnjroqnqam.’

¹⁸“Onaqa wau tamo bei olo bosiqa aqa tamo koba minjej, ‘O Tamo Koba, ino 20 kina ebem qaji dena wauonamqa olo 100 kina brantej agiende.’ ¹⁹Onaqa aqa tamo koba na minjej, ‘Ni dego wau tamo bolequja. Deqa e qure kokba 5-pela ino banq di uratitqa ni na taqatnjroqnqam.’

²⁰“Onaqa wau tamo bei olo bosiqa aqa tamo koba minjej, ‘O Tamo Koba, ni unime. Ino 20 kina ebem qaji agi olo osibetmonum. E gara ñengji bei na dalaosim atnam soqnej. ²¹E kumbra degyem. Di kiyaqa? E ni qa

ulaem deqa. E qalieem, ni tamo ħiriŋ ani. Tamo qudei na waueq nab silali branteqnaqa ni segi na eqnum. Tamo qudei na ingi yageq nab melieqnaqa ni segi na otorosim uyeqnum. Deqa e ni qa ulaosim ino silali agi gara ñeŋgi na dalaosim atnam soqnej.’

²² “Onaqa tamo koba dena kamba endegsi minjej, ‘Ni wau tamo uge. Ino segi anjam dena e na ino une qa pegimqai. Ni nami qalieem, e tamo ħiriŋ ani. Tamo qudei na waueq nab silali branteqnaqa e segi na eqnum. Tamo qudei na ingi yageq nab melieqnaqa e segi na otorosim uyeqnum. Ni nami e qa degsim qalieem. ²³Deqa ni kiyaaq ijo silali di osi gilsim silali talq di atosai? Ni di atem qamu e bosimqa silali talq dena ijo silali aqa oto kobaqo qamu turtsim onum qamu.’ ²⁴Degsi minjsiqa tamo qudei aqa areq di tigelesoqneb qaji naŋgi minjrej, ‘Niŋgi 20 kina di yayiosibqa wau tamo nami wauosiqa 200 kina ej qaji di olo yiye.’ ²⁵Onaqa naŋgi na minjeb, ‘O Tamo Koba, a 200 kina ejunu. Deqa ni kiyaaq 20 kina olo yqa maronum?’

²⁶ “Onaqa tamo koba na minjrej, ‘Niŋgi quiye. E endegsi merngwai. Tamo a wau geregere taqatoqnqas di Qotei na olo wau gargekoba aqa baŋq di atimqa a na taqatoqnqas. Ariya tamo a wau geregere taqatoqnqasai di wau kiñala a na taqatejunu qaji di Qotei na olo aqa baŋq dena yayimqa a laŋa sosimqa wau bei taqatoqnqasai.’ ²⁷Osiqa minjrej, ‘Tamo naŋgi e qa jeu ateb qaji naŋgi joqsib boiye. Naŋgi e qa mareb, “Tamo di mandor ataib.” Deqa tamo naŋgi di joqsib bosib ijo ulatamuq endia naŋgi ñumelenjib moreŋqab.”’

²⁸ Yesus a na yawo anjam degsi minjrsiqa a Jerusalem aiqajqa gam dauryosiq aioqnej.

Yesus a mandor koba bul Jerusalem miligiq gilej

²⁹⁻³⁰ Aisiqa Betfage qure ti Betani qure ti Oliv mana utruq di unub qaji di jojomyosiqa aqa aŋgro aiyel qarinnjrsiqa minjrej, “Niŋgi aisib qure aiyel dia brantosib donki bei tontonub unu di unqab. Donki di bunuj tamo bei nami aqa quraq di awoosaiqnej qaji. Niŋgi donki di unsibqa sil palontosib titosib osi boiye. ³¹Niŋgi sil palontoqnibqa tamo bei na nenemŋgwas, ‘Niŋgi kiyaaq donki aqa sil palonteqnub?’ Degsi nenemŋgimqa niŋgi na endegsib minjiye, ‘Tamo Koba a wau ti deqa donki qa mergwo bosim sil palonteqnum.”’

³² Yesus a naŋgi aiyel degsi minjrsiq qarinnjrnaqa aisib anjam Yesus na minjrej qaji di dauryosib donki di uneb. ³³Unsib sil palonteqnabqa donki aqa abu naŋgi bosib naŋgi aiyel nenemnjreb, “Niŋgi kiyaaq donki aqa sil palonteqnub?” ³⁴Degsi nenemnjrnabqa naŋgi aiyel na kamba minjreb, “Tamo Koba a wau ti. Deqa donki qa mergwo bosim sil palonteqnum.”

³⁵ Degsi minjrnab odnjreb. Deqa naŋgi aiyel na donki di osib Yesus aqa areq osi gileb. Osi gilsib naŋgo segi gara jugo piqtosib donki aqa

quraq di tusib Yesus soqtosib donki aqa quraq di awoteb. ³⁶ Onaqa Yesus a donki aqa quraq di awoonaqa donki a walwelosi aieqnaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi belenjosib nango gara jugo piqtelenjosib gamq dia tuelenjoqneb. ³⁷ Onaqa Yesus a Oliv mana utru jojomyosiq a walwelosi aieqnaqa Yesus aqa angro gargekoba nangi a dauryosib aielejeb. Yesus a nami manjwa tulan gargekoba yeqnaqa nangi unoqneb. Deqa a donki aqa quraq di awoosiq walwelosi aieqnaqa nangi a unsibqa tulan areboleboleinjreqnaqa lelenjoqnsib murqumyoqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnsib maroqneb, ³⁸ “Tamo a bqo endi Tamo Koba Qotei aqa ñam na bqo. A gago Mandor Koba. Deqa Qotei na a tulan geregereiyonqas. Deqa iga Qotei lan qureq di unu qaji aqa ñam soqtoqnqom! A na gago are latetgeqnu.” Yesus aqa angro nangi degoqnsib lelen ti Yesus dauryoqneb.

³⁹ Onaqa Yesus a walwelosi aieqnaqa tamo ungasari nango ambleq dena Farisi tamo qudei nangi tigelosib Yesus minjeb, “O Qalie Tamo Koba, ni ino angro nangi medabu getentetnjrime.” ⁴⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “Ijo angro nango medabu getentqab di menin nangi endi dego tamo bulyosib tulan koba murqumyosib Qotei aqa ñam soqtoqnqab.”

Yesus a Jerusalem qure qa akamej

⁴¹ Yesus a nangi degsi minjrjsiq aisiq Jerusalem qure jojomyosiq ñam atej. Ñam atsiqa Jerusalem qure unsiqa akamej. ⁴² Akamosiq marej, “O Jerusalem tamo ungasari, bini bati endeqa ningi Qotei aqa kumbra qalieeb qamu ningi geregere lawo na unub qamu. Ariya kumbra di ningi qa uliejunu. Deqa ningi unqa keresai. ⁴³⁻⁴⁴ Deqa ningi quiye. Bati bei brantimqa tamo qudei nangi bosib ningi jeutngosib nungo qure agutibqa ningi jaraiqa keresaiingwas. Amqa nangi na ningi qoto itngosib tulan ugeugeingosib nungo qure niñaqyekritqab. Osib menin kalil paraparainjrsib breinjribqa menin bei menin bei aqa quraq di sqasai. Menin kalil segisegiqab. Jeu tamo nangi bosib ningi degngwab. Di kiyaqa? Qotei a ningi aqaryaingwa bati brantqo di ningi poingosai deqa.”

Yesus na tamo nangi atra tal miligiq dia ingi ingi qarinjoqneb qaji nangi winjrnaq jaraieb

⁴⁵ Yesus a nangi degsi minjrjsiq atra tal koba miligiq gilsiq ñam atej tamo ungasari gargekoba nangi ingi ingi qarinyelenjoqnsibqa dena silali eqnab unjrjsiq nangi winjrnaq jaraieb. ⁴⁶ Nangi jaraieqnabqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, ‘Ijo tal endi pailyqajqa tal.’ Qotei aqa anjam degsi unu. Ariya ningi olo tal endi ugetonubqa a bajin tamo nango tal bulqo.”

⁴⁷⁻⁴⁸ Yesus a bati gaigai atra tal miligiq giloqnsiq dia tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej. Ye qnaqa tamo ungasari kalil nangi aqa anjam quqwa tulan arearetnjroqnej. Deqa atra tamo

kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti Juda gate kokba ti nangi minjin oqetnjrnaqa Yesus qalib moiqaqja gam nãamoqneb. Ariya nangi tamo ungasari nangi ulainjrsib deqa nangi Yesus ojsib qalqa keresai.

Juda tamo bole bole nangi na Yesus nenemyeb, “Yai na ni qariñmej deqa ni wau endi yeqnum?”

20 ¹⁻²Bati bei Yesus a atra tal koba miligiq gilsiq dia tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam bole palontosiq minjroqnej. Onaqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti Juda tamo bole bole nangi ti bosib nenemyeb, “Ni iga merge. Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum? Yai na ni qariñmej deqa ni wau endi yeqnum?” ³Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E kamba anjam bei ningi nenemngitqa ningi e merbiye. ⁴Yai na Jon qariñyonaqa bosiqa tamo ungasari nangi yansnjroqnej? Qotei na kio? Tamo bei na kio? Ningi na merbiye.” ⁵Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nangi segi segi qairosib maroqneb, “Iga Yesus minjqom, ‘Qotei na Jon qariñyej’ degsi minjqom di a iga mergwas, ‘Kiyaqa ningi Jon aqa anjam quetosai?’ ⁶Ariya iga minjqom, ‘Tamo bei na Jon qariñyej’ degsi minjqom di tamo ungasari nangi niriñsib bosib iga meniñ na lugwab. Di kiyaqa? Nangi mareqñub, ‘Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’” ⁷Nangi degsib marsib deqa olo Yesus minjeb, “Yai na kio Jon qariñyej di iga qaliesai.” ⁸Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi degsi merbonub deqa e dego yai na qariñbonaq bosim wau endi yeqnum di ningi merngwasai.”

Wain wau taqato tamo uge nangi qa yawo anjam

⁹Yesus a anjam degsi minjrsiqa olo tamo ungasari nangi koroinjrsiqa yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei a tigelosiqa aqa wauq gilej. Gilsiq wain sil yagelenosiqa tamo qudei nango banq di aqa wau uratetnjrsiqa sawa isa q gilsiq dia sokobaiyej. ¹⁰Sonaqa wain gei melionaqa wau lanja na aqa kanqal tamo bei minjej, ‘Ni gilsim wau taqato tamo nangi minjre, “Wau lanja a na qariñbqo bonum. Ningi wain gei ebibqa osi aiquai.”’ Degsi minjsiq qariñyonaqa wau taqato tamo nangoq gilsiq minjrej, ‘Wau lanja a na e qariñbqo bonum. Ningi wain gei ebibqa osi aiquai.’ Degsi minjrnaqa nangi na a ojsib qalougetosib wiyonab lanja puluosi aiej. ¹¹Ainaqa wau lanja na olo kanqal tamo bei qariñyonaq gilnaqa a dego qalougetosib ugeugeiyosib wiyonabqa a lanja puluosiq aiej. ¹²Onaqa wau lanja na olo kanqal tamo bei qariñyonaq gilnaqa a dego qalougetosib ugeugeiyosib wiyonab aiej. ¹³Onaqa wau lanja a are qalej, ‘E kierqai? E endegyqai. E ijo segi angro qujai e na tulan qalaqalaiyeqnum qaji di qariñyit gilqas nangi a qalqasai. Nangi aqa anjam quetqab. A ijo segi angro deqa nangi a qalqasai.’ ¹⁴Degsi are qalsiqa aqa segi niri qariñyonaq gilej. Gileqnaqa wau taqato tamo nangi a unsibqa nangi segi

segi qairosib mareb, ‘Tamo a bqo endi wau lanja aqa segi njiri. A na aqa abu aqa ingi ingi kalil oqas. Deqa iga a qalsim moiotosimqa wau endi iga na oqom.’ ¹⁵ Degsib marsibqa wau lanja aqa njiri ojsib wau qalaq osi gilsib dia qalnab moiej.

“Ariya ningi kiersib are qalonub? Wau lanja a bosimqa wau taqato tamo uge nangi di kiernjrqa? ¹⁶ E ningi merngwai. A bosim nangi ñumsim moiotnjqas. Osim aqa wau di olo yainjrsim tamo qudei nango banq di uratetnjqimqa nangi na taqatqab.” Yesus a na nangi yawo anjam degsi minjrnaqa nangi qusib kamba minjeb, “Wau taqato tamo nango kumbra di tulan uge. Nangi kumbra deqaji yaib.”

¹⁷ Onaqa Yesus a na tamo ungasari nangi koqnjrsiqa minjrej, “Qotei aqa anjam bei unu. Nangi kiyqa anjam endi nengrenyeb? Agi anjam endegsib nengrenyeb unu,

‘Tal gereiyo qaji tamo nangi na tal aqa ai arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb. Onaqa tal aqa ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigeltej unu. Tal aqa ai di tal singilatqajqa deqa tigeltej unu.’

¹⁸ Deqa tamo kalil ulonjosib tal aqa ai di aqa quraq aiqab qaji tal aqa ai dena nango tanu gingenyqas. Ariya tal aqa ai di ulonjosimqa tamo bei aqaq aiqas di aqa jejamu ti tanu ti torei paraparayqas.”

¹⁹ Yesus a na atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti yawo anjam degsi minjrnaqa nangi qusib endegsib qalieeb, “Yesus a yawo anjam dena gago jejamu qametgwo.” Nangi degsib qalieosibqa minjin oqetnjrnaqa Yesus ojqa mareb. Ariya nangi tamo ungasari nangi tulan ulainjrsib deqa nangi Yesus ojqa uratosib jaraieb.

**Tamo qudei nangi Yesus a anjam bei grotim ojqaqqa deqa
nenemyeb, “Iga Sisar takis yqom e? Yqasai e?”**

²⁰ Deqa nangi Yesus laja koqyesoqneb. Osib endegsib are qaleb, “Iga tamo qudei qarinnjrnang nangi Yesus aqa areq gilsib anjam bei nenemyibqa a anjam grotimqa di iga qusim ojgom. Ojsim Rom nango gate koba aqa banq di atqom.” Nangi degsi are qalsibqa tamo qudei minjreb, “Ningi na Yesus gisanjosib anjam bei nenemyibqa a ningi tamo bole edegwas. Osim anjam bei grotqas. Yimqa iga na ojgom.” ²¹ Nangi na tamo qudei degsib minjrsib nangi qarinnjrnab Yesus aqa areq gilsib gisanjosib minjeb, “O Qalie Tamo Koba, iga qalie, ni anjam bole maro qaji tamo. Ni anjam bole segi tamo ungasari nangi minjroqnsim Qotei aqa kumbra osornjreqnum. Ni tamo bei ulaiyosaieqnum. Ni tamo ñam ti nangi anjam bei minjroqnsim olo tamo ñam saiqoji nangi anjam bei minjrosaieqnum. Ni anjam qujai tamo kalil nangi minjreqnum. ²² Deqa ni iga merge. Iga Sisar takis yqom e? Yqasai e? Ni kiersi are qalonum?”

²³ Onaqa Yesus a nango areqalo uge di poiyoanaqa minjrej, ²⁴ “Ningi meninj silali bei osorbiye.” Degsi minjrnaqa nangi meninj silali bei osi bosib

osoryonab unsiq a minjrej, “Meniñ silali quraq endi tamo yai aqa ulatamu ti ñam ti unu?” Onaqa nanği na minjeb, “Di Sisar aqa ulatamu.” ²⁵ Onaqa a na minjrej, “Deqa Sisar aqa ingi ingi a qa olo yiye. Ariya Qotei aqa ingi ingi a qa olo yiye.” ²⁶ Onaqa nanği Yesus aqa anjam di qusib nanği tulan prugeleñosib anjam bei minjqa keresaiinjnaqa mequmosib soqneb.

**Tamo moreño qaji nanği olo subq na tigelqajqa anjam
deqa Sadyusi nanği na Yesus nenemyeb**

²⁷ Onaqa Sadyusi tamo qudei nanği Yesus a nenemyqa beb. Sadyusi nanği mareqñub, “Tamo moreño qaji nanği olo subq na tigelqasai.” ²⁸ Deqa nanği bosib Yesus endegsib nenemyeb, “O Qalie Tamo Koba, ni que. Moses a nami anjam endegsi nengrenyej, “Tamo bei a moiimqa aqa ñauqali angro saiqoji soqñimqa aqa was bei na olo uña qobul di osimqa aqa was moiej qaji aqa angro ñambabtetqas.’ Moses a nami anjam degsi nengrenyej. ²⁹ Deqa ni que. Was 7-pela nanği soqneb. Nango was matu a uña osiqa moiej. A angro saiqoji. ³⁰ Onaqa aqa aube yala na olo uña qujai di osiqa a dego moiej. A angro saiqoji. ³¹ Onaqa aqa aube yala na olo uña qobul di osiqa a dego moiej. A angro saiqoji. Degsib gilsib was 7-pela kalil nanği uña qujai di osib moreñeb. Nanği angro saiqoji. ³² Nanği kalil moreñonabqa ariya bunuqna uña di a dego moiej. ³³ Ni iga merge. Mondon subq na tigelo batiamqa tamo kalil nanği subq na tigelabqa uña di a yai aqa ñauñ tintin sqas? Ni qalie, nanği kalil uña qujai di eb.”

³⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Mandamq endia tamo nanği uñateqñub. Uña nanği tamoteqñub. ³⁵ Ariya mondon Qotei aqa segi tamo uñgasari nami giltñjrej qaji nanği subq na tigelosibqa nanği tamotqasai. Nanği uñatqasai. ³⁶ Nanği lañ angro bul laña sqab. Deqa Qotei na nanği subq na tigeltñjrimqa nanği aqa segi angro bole sqab. Deqa nanği olo moreñqa keresai. ³⁷ Ariya tamo nanği olo subq na tigelqab deqa e nñgi endegsi mernğwai. Moses a nami Qotei aqa anjam bei endegsi nengrenyej unu, ‘Ijam mariñ miligiq dia puloñeqnaqa Qotei a ñam puloñq di sosisqa Moses metosiq minjej, “E Abraham aqa Qotei. E Aisak aqa Qotei. E Jekop aqa Qotei.” ’ ³⁸ Moses a anjam degsi nengrenyej. Anjam dena iga poigwo, Qotei a tamo moreño qaji nango Qotei sai. A tamo ñambile so qaji nango Qotei. Di kiyaa? Nanği kalil aqa ñamgalaq di ñambile unub deqa.”

³⁹⁻⁴⁰ Onaqa dal anjam qalie tamo nanği Yesus aqa anjam di qusibqa nanği olo anjam bei nenemyqajqa keresaiinjrej. Deqa nanği na minjeb, “O Qalie Tamo Koba, ino anjam di bole.”

Yesus a tamo uñgasari nanği Kristus qa anjam bei nenemñjrej

⁴¹ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Tamo uñgasari nanği mareqñub, ‘Kristus a Devit aqa ñiri.’ ⁴²⁻⁴³ Ariya Devit a segi nami marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba dego.’ Agi louqa buk miligiq dia Devit a anjam endegsi nengrenyej,

‘Tamo Koba Qotei na ijo Tamo Koba minjej,

‘Ni ijo banj woq endi awo.

Awesoqnimqa e na ino jeu tamo kalil nangi elejosiy ino sorgomq di atitqa ni na nangi taqatnjroqnqam.” ’

44Ningi uniye. Devit a segi marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Deqa Kristus a kiersi Devit aqa njiri sqas?”

Dal anjam qalie tamo nangi kumbra uge uge yeqnub

45Tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa anjam di queqnabqa nangso namgalaq dia aqa angro nangi anjam endegsi minjrej, 46“Dal anjam qalie tamo nangi kumbra uge uge yoqnsib laqnub. Deqa ningi na nangso kumbra uge di geregere tenemtoqniye. Tenemtsib nangso kumbra di dauryaib. Nangso kumbra uge agi ubtsiy mernjwai. Nangi bati gaigai koro sawaq dia gara jugo olekokba jugoqnsib laqnbqa tamo ungasari nangi na nangi unjrsib nangso nam soqtetnjrsib banj ojetnjroqnqajqa deqa nangi gara walaosi laqnub. Nangi bati gaigai Qotei tal miligiq dia tamo nam ti nangso awo jaramq dia awoqnibqa tamo ungasari nangi na nangi unjrsib binjnjrqajqa deqa nangi areboleboleinjreqnu. Nangi goio kokba bati qa giloqnsibqa tamo nam ti nangso awo jaramq dia awoqnibqa tamo ungasari nangi na nangi unjrsib nangso nam soqtetnjrqajqa deqa nangi areboleboleinjreqnu. 47Nangi na unja qobul nangi gisanjroqnsibqa nangso tal ti ingi ingi ti laja yainjreqnub. Nangi qure ambleq dia tigeloqnsibqa tamo ungasari nangi na nangi unjrsib nangso nam soqtetnjroqnqajqa deqa pail olekokba yeqnub. Di gisanj koba. Deqa mondonj tamo nangso une qa peginjrqqa bati qa Qotei na nangi gulube tulanj kobaquja enjrqas.”

Unja qobul bei aqa silali kiñala soqnej di kalil osiq Qotei yekritej

21 1Bati bei Yesus a olo atra tal miligiq gilsiqu nam atej ñoro tamo nangi bosib silali ato qaji kulumq dia silali ateqnab unjroqnej. 2Onaqa unja qobul bei ñoro tulanj saiqoji soqnej qaji a dego bosiqu silali kiñilala aiyel segi waiyonaqa Yesus na unsiqu aqa angro nangi minjrej, 3“Ningi quie. E bole mernjwai. Unja qobul endi a ñoro tulanj saiqoji. Aqa meniñ silali kiñilala aiyel segi naj agi waiyekritqo. Aqa kumbra dena a na ñoro tamo kalil nangi bunjrsiqu silali kobaquja atqo. 4Ñoro tamo nangi silali koba ejunub. Nangi oto kiñala segi waiyonub. Ariya unja qobul endi a silali tulanj saibolesai. Aqa meniñ silali kiñilala aiyel segi naj agi waiyekritqo.”

Bunuqna jeu tamo nangi na bosib atra tal tulanj niñaqyqab

5Onaqa Yesus aqa angro qudei nangi atra tal di koqyosibqa Yesus minjeb, “O Tamo Koba, ni une. Meniñ na atra tal walato qaji di tulanj boledamu. Qotei atraiyo qaji ingi ingi dego meniñ ti turtsib atra tal

endi walateb.” Onaqa Yesus na kamba minjrej, ⁶“Atra tal nĩngi unonub endi bunuqna jeu tamo nangi na bosib tulan nĩñaqyosib aqa meniñ kalil paraparainjrsibqa taqal breinjraqab. Yimqa meniñ bei meniñ bei aqa quraq di sqasai. Meniñ kalil segisegiqab.”

Gulube kobaquja bunuqna brantqas qaji deqa Yesus a anjam marej

⁷Onaqa minjeb, “O Qalie Tamo Koba, bati gembu jeu tamo nangi bosib atra tal nĩñaqyqab? Nĩñaqyqa osibqa kumbra kie namoqna bamqa iga unsim poigwas, ‘Bati di jojomqo?’” ⁸Onaqa Yesus na minjrej, “Nĩngi geregere ñam atsib soqniye. Tamo qudei nangi na nĩngi gisanjo uge. Bunuqna gisa gisanj tamo gargekoba nangi ijo ñam na boqnsib maroqnqab, ‘E Kristus.’ Qudei na maroqnqab, ‘Kristus bqajqa bati agi jojomqo.’ Degsib gisanjosib maroqnibqa nĩngi nangi daurnjraib. ⁹Bunuqna nĩngi anjam endegsib quoqnqab, ‘Sawa bei beiq dia nangi añ na qotokobaiyeqñub.’ Ariya nĩngi anjam di qusib nĩngi deqa tulan prugaib. Qotei a nami marej, ‘Kumbra di brantqas.’ Deqa branteme. Ariya kumbra di brantimqa diño bati urur brantqasai. Soboleiyosim brantqas.”

¹⁰Yesus a nangi degsi minjrsiq a olo minjrej, “Bati deqa sawa bei ti sawa bei ti qoto tigeloqnsibqa segi segi qotelenoqnqab. Mandor kokba qudei nangi dego qoto tigeloqnsibqa mandor kokba qudei nangi qoto itnjroqnqab. ¹¹Sawa bei beiq dia mimiñ kokba ti ma uge ti mam ti ingi saio bati dego brantelenqas. Lan goge dia manwa bei bei brantoqnibqa tamo ungasari nangi unoqnsib ulaugetoqnqab.

¹²“Ariya kumbra kalil di brantosaisoqnibqa namoqna tamo qudei nangi na bosib nĩngi jeutngoqnsib ugeugeinggoqnsib ojelenoqnqab. Ojelenoqnsib Juda gate kokba nango ulatamuq dia nĩngi tigeltngoqnibqa nangi na nungo jejamuq di anjam gargekoba qametngoqnsib nĩngi tonto talq di breinggoqnqab. Nĩngi ijo ñam ejunub deqa nangi na nĩngi joqsib Rom nango mandor kokba ti nango gate kokba ti nango ulatamuq dia nĩngi tigeltngoqnqab. ¹³Bati deqa Qotei na gam waqtetngoqñimqa nĩngi aqa anjam geregere palontosib minjroqnqab. ¹⁴Deqa nĩngi na kamba anjam kie minjraqajqa deqa nami are koba qalaib. ¹⁵Di kiyaga? E segi na nungo medabu singilatetngsiy areqalo engitqa nĩngi kamba anjam minjroqnqab. Minjroqnibqa nangi na anjam bei nungo jejamuq di qametngwa yoqnib ugeinjroqnqas.

¹⁶“Bati deqa nungo segi meani nangi ti nungo segi was nangi ti nungo segi leñ nangi ti nungo segi kadoi nangi ti tigelosib nĩngi ojelenosib jeu tamo nango banq di atelenoqnqab. Osib nĩngi qudei lungoqnib moreñoqnqab. ¹⁷Nĩngi ijo ñam ejunub deqa tamo ungasari kalil nangi nĩngi qa tulan ugeoqnsib jeutngoqnqab. ¹⁸Ariya Qotei na nĩngi geregere taqatngoqnqas. Deqa ijo angro bei padalqasai. Nĩngi kalil bole sqab. Nungo gate banga bei ugeqasai dego. ¹⁹Deqa nĩngi ijo ñam singila na

ojsib soqrib soqrib Qotei na ningi elenqas. Amqa ningi nambile gaigai sqab.

Qaja tamo nanngi bunuqna Jerusalem qureq niñaqyqab

²⁰“Bunuqna qaja tamo nanngi bosib Jerusalem qure agutosib soqribqa ningi unsibqa endegsib marqab, ‘Bole, Jerusalem qure padalqa bati agi brantqo.’ ²¹Bati deqa tamo ungasari Judia sawaq di unub qaji nanngi jaraosib manaq oqoqujatebe. Tamo nanngi Jerusalem qureq di unub qaji nanngi dego qure uratosib jaraioqujatebe. Tamo nanngi wauq di unub qaji ti gamq di laqnub qaji nanngi ti olo puluosib qureq baib. Nanngi dena torei jaraioqujatebe. ²²Qotei a nami marej, ‘Bati deqa e na tamo ungasari nanngo une qa peginjrsiy nanngi ñumqai.’ Qotei a nami degsi marej. Deqa bati di brantimqa Qotei aqa anjam kalil nami nengrenyeb qaji di aqa damu brantqas. ²³Bati deqa Qotei aqa minjiñ mandamq aiimqa Juda tamo ungasari nanngi gulube tulañ kobaquja oqab. Deqa uña gumañ ti unub qaji nanngi jaraio bangioqnsib gulube koba oqnqab. Uña angro mom ti unub qaji nanngi dego jaraio bangioqnsib gulube koba oqnqab. ²⁴Jeu tamo nanngi bosib Juda tamo ungasari nanngi di serie na ñumoqnib moreñoqnqab. Osib nanngi ojelenosib joqsib sawa bei beiq dia uratnjroqnqab. Lenj bei bei qaji tamo nanngi bosib Jerusalem qure tulañ niñaqyosib taqatesqab. Taqatesoqnibqa bati Qotei a nami giltej qaji di brantimqa Qotei na nanngi olo taqal wainjrqas.

Tamo Angro a singila ti rianj ti lanbiq na mandam aiqas

²⁵“Bati deqa señ ambruqas. Bai dego suwanqasai. Bongar nanngi ululonosib mandamq aielenqab. Yuwal dego korkortosim anjam atoqnimqa tamo ungasari sawa sawa kalilq di so qaji nanngi quoqnib dena nanngo areqalo niñaqyetnjroqnimqa nanngi tulañ ulaugetoqnqab. ²⁶Lañ goge dia ingi ingi kalil renginyelenamqa tamo ungasari nanngi di unsib maroqnqab, ‘Bole, gulube oqa batiqo.’ Nanngi degsib maroqnsib ulaugetosib ñam eririqnjroqnqas. ²⁷Bati deqa e Tamo Angro singila ti rianj koba ti lanbiq na mandamq aioqnit tamo ungasari nanngi tarosib e nubqab. ²⁸Ariya kumbra kalil di brantqa utru atoqnimqa ningi ulaaib. Ningi tigelosib tarosib ñam atoqniye. Di kiyaya? Qotei a ningi elenqajqa bati agi jojomqo.”

Ningi qayu qa yawo anjam dena poingem

²⁹Yesus a na nanngi anjam degsi minjrekritosiqa olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Ningi qayu ti ñamtañ kalil ti unjriye. ³⁰Qayu banga qalsim olo ñalguyoqnimqa ningi unsib endegsib marqab, ‘Señ aqa bati jojomqo.’ ³¹Dego kere kumbra kalil e na merngonum qaji endi brantimqa ningi unsibqa endegsi poingem, ‘Bole, Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqajqa bati agi jojomqo.’

³²“Ningi quiye. E bole mernḡwai. Tamo unḡasari bini bati endeqa unub qaji nangi kalil moreḡosaisoqḡibqa kumbra kalil e na mernḡonum qaji endi brantelenḡas. ³³Laḡ ti mandam ti koboqab. Ariya iḡo anjam koboqa keresai.”

Ningi ḡam atsib soḡniye

³⁴Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minḡrej, “Ningi geregere ḡam atsib soḡniye. Ningi ya uge uyoqnsib nanarioqnqajqa are prunḡoqnaiq. Nunḡo segi jejamu qa inḡi inḡi qa areqalo kobaiyoqnaib. Ningi kumbra uge kalil deqaji yoqḡibqa e urur mandamq aisiy ningi prutḡḡo uge. ³⁵Aḡi aliem urur bel qaleqnu dego kere. Bati deqa e bosiy tamo unḡasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanḡoq di brantoqujatqai. ³⁶Deqa ningi bati gaigai ḡam atoqnsib Qotei pailyoqnsib soḡniye. Qotei pailyoqnsib soḡḡibqa Qotei na ningi singila enḡoqnimqa kumbra kalil bumbranḡelenḡab qaji di nunḡoq bqasai. Bati deqa e Tamo Anḡro nunḡoq botqa ningi iḡo ulatamuq dia tigelqab.” Yesus a na aqa anḡro nangi anjam degsi minḡrej.

³⁷Bati gaigai qanam Yesus a atra tal miligiq di sosisqa tamo unḡasari nanḡi Qotei aqa anjam palontosiq minḡroqnej. Qoloeqnaqa a olo qure uratoqnsiq mana ḡam Oliv dia ḡeioqnej. ³⁸Nebeeqnaqa a olo tigeloqnsiq atra tal miligiq dia Qotei aqa anjam palontoqnej. Deqa tamo unḡasari kalil nangi aqa anjam quqwa maroqnsib nobqolo ambru tigeloqnsibqa atra tal miligiq giloqneb.

Judas a na Yesus osim atra tamo kokba nanḡo banḡ di atqajqa deqa anjam gereiyeḡ

22 ¹Onaqa Juda nanḡo yori bati koba jojomeḡ. Yori bati di aqa ḡam Bem Tiyosai Qaji Uyqajqa Bati. Qotei a nami Israel nangi Isip sawaq dia padalqa laqnabqa eleḡosiq aqaryainḡrej. Juda nanḡi deqa olo are qalqajqa yori bati aḡi jojomeḡ. ²Deqa bati di atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti Yesus qalsib moiotqajqa gam ḡamoqneb. Di kiyaya? Nanḡi tamo unḡasari nanḡi ulainḡreb deqa.

³Onaqa Satan a Judas aqa miligiq aiej. Judas aqa ḡam bei Iskariot. A dego Yesus aqa anḡro 12-pela nangi deqaji bei. ⁴Satan a Judas aqa miligiq aisiq walawalaiyonaqa tigelosiq atra tamo kokba ti atra tal taqato tamo nanḡi ti nanḡoq gilsiq minḡrej, “E Yesus osiy nunḡo banḡ di atitqa ningi na qalqab.” ⁵Degsi minḡrnaqa nangi tulan areboleboleinḡrnaqa minḡeb, “Ni Yesus osim gago banḡ di atimqa iga na silali emqom.” ⁶Degsi minḡnabqa a nanḡo anjam di qusiq minḡrej, “Di kere.” Degsi minḡrsiq gilsiq a Yesus osim nanḡo banḡ di atqajqa deqa gam ḡamoqnej. A are qaleḡ, “Yesus a tamo unḡasari nanḡi uratnḡrsim a segi soḡnimqa bati deqa e na osiy Juda tamo kokba nanḡo banḡ di atqai.”

Yesus aqa anḡro aiyeḡ nanḡi yori bati koba aqa inḡi inḡi gereiyeḡ

⁷Ariya Bem Tiyosai Qaji Uyqajqa Bati branteḡ. Qotei a nami Israel nangi endegsi minḡrej, “Ningi kaja du du nanḡi ḡumsib siranḡmeq dia leḡ liyibqa

e na unsiy ningi padaltngwasai.” Qotei a nami Israel nangi degsi minjrej. Kumbra deqa olo are qalqajqa yori bati brantonaqa Juda nangi mareb, “Yori bati brantqo. Deqa iga kaja du du nangi ñumsim Qotei atraiyqom.”⁸ Onaqa bati deqa Yesus na aqa angro aiyel Pita wo Jon wo nangi minjrej, “Bini yori bati koba. Deqa ningi aiyel aisib gago ingi ingi gereiyetgibqa iga koba na aisim ingi uyqom.”⁹ Onaqa nangi aiyel na minjeb, “Ni iga merge. Iga aisim tal qabia ingi ingi gereiyqom?”¹⁰⁻¹¹ Onaqa Yesus na nangi aiyel qarinjrsiqa minjrej, “Ningi aiyel aisib qure ambleq dia tamo bei ya nobu qoboiosim giloqnm gamq dia itosib dauryiye. Ningi a dauryosib tal a gogetqas qaji di miligiq gilsib tal lanja endegsib minjiye, ‘Tamo Koba a marqo, “Bini yori bati koba. Deqa e ijo angro nangi koba na awoosim ingi uyqajqa warum qabi unu?”’¹² Ningi degsib minjibqa a na warum kobaquja bei gogeqi unu di ningi osornqwas. Warum dia nami jar ti awo jaram ti ateleheb unu. Ningi aiyel aisib warum dia gago ingi ingi gereiyelenjoie.”¹³ Onaqa nangi aiyel aisib anjam kalil Yesus na minjrej qaji degsi brantonab unsibqa ingi ingi kalil warum dia gereiyeleheb.

Yesus aqa angro nangi koba na bem ti wain ti uyeib

¹⁴ Onaqa ingi uyqa bati brantonaqa Yesus aqa anjam palonto tamo 12-pela nami giltinjrej qaji nangi ti koba na aisib warum di miligiq gilsibqa awoosib ingi uyoqneb. ¹⁵ Nangi ingi uyoqnsibqa Yesus na nangi endegsi minjrej, “E ningi koba na awoosim yori bati endeqa ingi uyqajqa tulan areboleboleibqo. Ariya ingi uyo koboamqa e jaqatinj oqai. ¹⁶ E ningi merngwai. E ingi endi olo uyqasai. Degsi gilsiy gilsiy mondonj Qotei a nunjo Mandor Koba soqnmqa ingi endi aqa utru e na geregere babtosiya olo uyqai.”

¹⁷ Osiqa a wain osiqa gambanq di bilentosiqa Qotei pailyosiqa aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ningi wain gambanq endi osib uyiye. ¹⁸ Ningi quie. E wain endi olo uyqasai. Degsi gilsiy gilsiy mondonj Qotei a nunjo Mandor Koba soqnmqa e olo uyqai.” ¹⁹ Yesus a na nangi degsi minjrsiqa olo Qotei pailyosiqa bem osiq gingenyosiqa nangi enjrsiqa endegsi minjrej, “Endi ijo jejamu. E na ningi aqaryaingwajqa deqa ijo jejamu endi ningi engwai. Deqa ningi ijo jejamu osib uyiye. Bunuqna ningi gaigai uyoqnsib e qa are qaloqniye.” ²⁰ Nangi bem uynabqa Yesus na olo wain gambanq osiq Qotei pailyosiqa minjrej, “Wain gambanq endi ijo lej. Nunjo une kobotqajqa deqa ijo lej aisim Qotei aqa anjam bunuj nami gereiyej qaji di singilatqas. ²¹ Ariya ningi uniye. Tamo e osim jeu tamo nango banq di atqas qaji agi iga koba na endego awoosim ingi uyeqnum. ²² E Tamo Angro. Deqa Qotei na nami merbej, ‘Ni moiqam.’ A degsi merbej deqa e aqa anjam di dauryosiy moiqai. Ariya tamo e osim jeu tamo nango banq di atqas qaji a tulanj padalougetqas.” ²³ Yesus a na

aqa angro nangi anjam degsi minjrnaq qusibqa nangi segi segi maroqneb, “Angro yai na kumbra di yqas?”

Yesus aqa angro nangi njirinosib anjam na qotoqnsib maroqneb, “Angro yai a ñam ti tigelqas?”

²⁴Ariya nangi segi segi njirinosib anjam na qotoqneb. Osib maroqneb, “Gago ambleq endena Yesus aqa angro yai a ñam ti tigelqas?” ²⁵Onaqa Yesus a nango areqalo di qalieosiq minjrej, “Mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nangi minjin na tamo ungasari nangi taqatnjroqnsibqa singila na anjam minjreqnub. Yeqnabqa tamo ungasari nangi na nango ñam soqtoqnsibqa mareqnub, ‘Nangi iga geregere taqatgoqnsibqa kumbra bole bole yeqnub.’ ²⁶Ariya ningi kumbra degyaib. Nungo ambleq di angro bei a ñam ti tigelqa marsimqa a mati angro kiñala bulem. Osimqa a ñam ti tigelqas. Nungo ambleq di angro bei a tamo kobaquja tigelqa osimqa a mati nungo kanjal tamo soqnem. Osimqa a tamo kobaqujaqas. ²⁷Ningi are qaliye. Tamo yai a tamo kobaquja? Tamo awoosiq ingi uyeqnu a kio? Kanjal tamo ingi suweiyosiq anaiyeqnu a kio? Tamo agi awoosiq ingi uyeqnu qaji a tamo kobaquja. Ariya ningi degyaib. Ningi ijo kumbra dauryiye. Agi e nungo ambleq endi sosimqa ningi kanjalngeqnum.

²⁸“E gulube gargekoba qoboieyqnamqa ningi e uratbosaieqnub. Ningi gaigai e beterbeqnub. Ningi keretsib e beterbeqnub. ²⁹Ijo Abu na e Mandor Koba atej deqa e na kamba ningi mandor kokba atelenqai. ³⁰Yimqa ningi e koba na awoelenosib ingi ti ya ti uyoqnqab. Osib ningi awo jaram kokbaq dia awoosib Israel nango moma 12-pela nango len kalil nangi taqatnjroqnqab.”

Yesus na Pita minjej, “Ni bini gisañoqalubtsim marqam, ‘E Yesus qaliesai.’”

³¹Yesus a na aqa angro nangi anjam degsi minjrnsiq koboonaqa olo Pita minjej, “O Saimon, ni que. Ijo angro kalil ningi dego quiye. Satan a na ningi uneq waingwa marqo. Ningi singila na tigelesosib e daurbqab kio e uratbosib jaraiqab kio di Satan a nungo areqalo tenemtsim qalieqajqa deqa ningi uneq waingwa marqo. Agi tamo nangi wit ñoqoryoqnsib damu eleneqnub dego kere. ³²O Pita, e ni qa gaigai endegsim Qotei pailyeqnum, ‘O Abu, ni na Pita aqa areqalo singilatetimqa a e uratbqasai.’ E ni qa degsim pailyeqnum. Bole, ni mati ulonqam. Ariya bunuqna ni olo are bulyosimqa ijoq bqam. Bosim ino was nangi singilatnjroqnqam.”

³³Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni na marimqa aqo ombla tonto talq aiqom. Aisim ni marimqa aqo ombla morenqom.”

³⁴Onaqa Yesus na minjej, “O Pita, ni que. Bini tuwe anjamosaisoqnimqa ni gisañoqalubtsim marqam, ‘E Yesus qaliesai.’”

**Yesus na aqa angro nanŋi minjrej, “Niŋgi
silali ti qaquŋ ti sebru ti oiye.”**

³⁵ Osiqa Yesus na aqa angro nanŋi endegsi minjrej, “Nami e na niŋgi qarĩngosim merĩgem, ‘Niŋgi gilsib ijo anjam mare mare laqniye.’ Osim endegsim merĩgem, ‘Niŋgi silali ti gilaib. Nunŋo qaquŋ aib. Singa taqal jigaib.’ Degsi merĩgonamqa niŋgi gileb. Gilsibqa niŋgi iŋgi bei qa truqueb e?” Onaqa nanŋi na minjeb, “Sai. Iga iŋgi bei qa truquosai.” ³⁶ Onaqa a na minjrej, “Ariya bini e anjam bei olo beltsiy merĩgwai. Nunŋo silali bei soqnimqa oiye. Nunŋo qaquŋ bei soqnimqa di dego oiye. Niŋgi sebru saiamqa nunŋo gara jugo bei qarĩnyib tamo bei na silali eŋgim dena sebru awaiyiye. ³⁷ Niŋgi quiyē. Qotei aqa anjam bei nami e qa nengrenyeb qaji di aqa damu brantqas. Agi nami e qa anjam endegsib nengrenyeb, ‘Tamo unŋasari nanŋi Kristus unsib marqab, “A dego une tamo. Deqa a une tamo nanŋi koba na gaiŋesqab.”’ Degsib e misilĩnqab. Yimqa Qotei aqa anjam kalil nami e qa nengrenyeb qaji di aqa damu brantqas.” ³⁸ Onaqa Yesus aqa angro nanŋi na minjeb, “O Tamo Koba, ni unime. Iga sebru aiyel ejunum.” Onaqa Yesus na minjrej, “Di kere.”

Yesus a Oliv manaq oqsq dia Qotei pailyej

³⁹ Ariya Yesus aqa kumbra gaigai yoqnej qaji di dauryosiqa Jerusalem qure uratosiq Oliv manaq oqej. Aqa angro nanŋi dego a dauryosib oqeb. ⁴⁰ Oqsibqa nañu agu beiq di brantosib Yesus na aqa angro nanŋi minjrej, “Niŋgi endegsib pailyiye, ‘O Abu, gulube bei gagoq di brantosim iga uneq waigaiq.”’ ⁴¹ Yesus a degsi minjrsiqa nanŋi uratnjrsiq kiñala sasalej. Tamo bei na meniŋ waiyim isaq yala gilqas dego kere a sasalosiq singa pulutosiq Qotei pailyej. ⁴² A endegsi pailyej, “O Abu, ni na marimqa gulube endi e qa baiq.” Degsi pailyosiqa olo urur are qalsiq endegsi pailyej, “Unŋum, ni ijo areqalo dauryaim. Ni ino segi areqalo dauryosim ye.”

⁴³⁻⁴⁴ Yesus a degsi singila na Qotei pailyoqnsiqa a are tulaŋ gulube kobaiyej. Onaqa a ƚeskobaiyosiqa aqa ƚes leŋ ti mandamq aioqnej. Deqa laŋ angro bei aisiqa Yesus taqysiqa aqa areqalo olo singilatetej. ⁴⁵⁻⁴⁶ Yesus a pailyosiq koboonaqa a olo tigelosiq aqa angro nanŋo areq aisiq unjrej, nanŋi are gulube na ƚerenesoqneb. Deqa minjrej, “Niŋgi kiyāqa ƚerenējunub? Niŋgi tigelosib Qotei pailyiye. Yim gulube bei nunŋoq di brantosim niŋgi uneq waĩŋgo uge.”

Judas na Yesus osiq jeu tamo nanŋo baŋq di atej

⁴⁷ Ariya Yesus aqa angro 12-pela nanŋi deqaji bei agi Judas a na qaja tamo gargəkoba nanŋi joqsiqa Yesus aqa areq di branteb. Brantonabqa Judas a Yesus aqa areq bosiq kundoqyej. ⁴⁸ Kundoqyonaqa minjej, “O

Judas, ni bosim e Tamo Angro e kundoqbonum e? Yim qaja tamo nanği e qa qalieosib ojqaqqa deqa.”

⁴⁹Onaqa qaja tamo nanği brantosib ban waiysib Yesus ojqa laqnabqa aqa angro nanği di unsibqa Yesus minjeb, “O Tamo Koba, ni na marimqa iga gago sebru osim tamo nanği di ñumnam morenqab.” ⁵⁰Degsi minjsibqa aqa angro bei na aqa sebru osiqa atra tamo gate aqa kangal tamo bei gateq di qalqajqa waiyej grotosiqa dabkala wo segi gentetej. ⁵¹Onaqa Yesus na aqa angro nanği minjrej, “Kumbra degyai. Uratiye.” Degsi minjrsiqa tamo di aqa dabkala ojnaqa olo boleej.

⁵²Osiqa atra tamo kokba ti atra tal taqato tamo nanği ti Juda tamo bole bole ti nanği minjrej, “E leŋ ojo tamo deqa kio nĩngi sebru ti torom ti eleŋosib e ojqa bonub e? ⁵³E nami koba atra tal miligiq dia nĩngi koba na sosim anjam merŋgoqnem bati deqa nĩngi yala ban waiysib e ojsai. Ariya bini nuŋgo bati brantqo. Endego ambru aqa siŋgila aŋi brantqo.”

Pita a marej, “E Yesus qaliesai.”

⁵⁴⁻⁵⁵Yesus a na nanği degsi minjrnaqa nanği a ojsib walwelosib atra tamo gate aqa talq osi gileb. Nanği Yesus osi gileqnabqa Pita a kiŋala isa isaq na nanği daurnjrsiq gilej. Gilsiq atra tamo gate aqa tal meq di brantej. Brantosiqa nanği koqnjroqnej. Nanği Yesus kieryib unqajqa deqa qaja tamo qudei nanği tal meq di ŋam tunɣuyosib awesonabqa bosiq nanği koba na ŋam yoroqnej. ⁵⁶Pita a ŋamyuo areq di awesonaqa kangal uŋa bei na unsiqa koqyosiq qaja tamo nanği minjrej, “Tamo endi Yesus ombla soqneb.” ⁵⁷Onaqa Pita a saidosiq minjej, “Uŋa, e tamo di qaliesai.” ⁵⁸Sokiŋalaynaq tamo bei na olo Pita unej. Unsiqa minjej, “Ni dego Yesus aqa angro bei.” Onaqa Pita na minjej, “E aqa angro sai.” ⁵⁹Olo kiŋala soboleiyonaq tamo bei na Pita koqyosiqa tamo nanği dia soqneb qaji siŋgila na minjrej, “Tamo endi a dego Galili qaji tamo. Deqa e qalieonum, a Yesus dauryoqnej qaji.” ⁶⁰Onaqa Pita na minjej, “Ni anjam maronum di e poibosai bolesai.” Degsi minjnaqa tuwe anjamej. ⁶¹⁻⁶²Tuwe anjamonaqa Tamo Koba Yesus a bulosiqa Pita koqyonaqa anjam nami Yesus na minjej qaji, “Bini tuwe anjamosaisoqnimqa ni gisaŋoqalubtsim marqam, ‘E Yesus qaliesai,’ anjam deqa olo are qalsiqa poiyoŋaqa tal qalaq gilsiq tulaŋ akamugetej.

Nanği na Yesus misiliŋyoqnsib ban na qaloqneb

⁶³Ariya tamo Yesus ojeb qaji nanği a osi gilsibqa atra tamo gate aqa tal miligiq dia a misiliŋyoqnsibqa ban na qaloqneb. ⁶⁴Ban na qaloqnsibqa aqa ŋamdamu gara na qosetosib minjoqneb, “Ni Kristus amqa ni ubtsim mare, yai na ni lumqo?” ⁶⁵Degsib minjoqnsib olo misiliŋ anjam gargekoba minjoqneb.

Juda tamo kokba nanği koroonaqqa qaja tamo nanği na Yesus osi bosib nanjo ulatamuq di tigelteb

⁶⁶Onaqa nobqolo malu qameqnaq Juda gate kokba ti atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanği ti bosib koroonaqqa qaja tamo nanği na

Yesus osi bosib nango ulatamuq dia tigeltonabqa Juda tamo kokba nangi na nenemyeb, ⁶⁷“Ni Kristus amqa geregere merge.” Onaqa a na minjrej, “E Kristus degsi merngwai di ningi ijo anjam di quetbqasai. ⁶⁸E anjam bei nenemngwai di ningi ijo anjam di dego quetbqasai. ⁶⁹Deqa e ningi endegsi merngwai. Bunuqna e Tamo Angro lan qureq oqsiy Qotei singila koba ti unu qaji aqa ban woq dia gaigai awesqai.”

⁷⁰Yesus a nangi degsi minjrnaqa nangi na nenemyeb, “Deqa ni Qotei aqa Ijiri e?” Onaqa a na kamba minjrej, “Od. Agi ningi na maronub di kere.” ⁷¹Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusib tulan minjin oqetnrnaqa segi segi maroqneb, “Aqa une agi a segi babtqo iga quonum. Deqa kiyayaq tamo bei olo metonam bosim aqa une marqas?”

Juda tamo kokba nangi na Yesus osi gilsib Pailat aqa ulatamuq di tigelteb

23 ¹Juda tamo kokba nangi degsib marsibqa tigelosib Yesus osi gilsib Rom nango tamo koba Pailat aqa ulatamuq dia tigelteb. ²Tigeltosib Pailat minjeb, “Iga Yesus uneqnum, a na Juda tamo ungasari nangi kumbra uge uge yqajqa deqa areqalo tigeltetnreqnu. A na nangi mandor koba Sisar takis yqajqa saidnjqroqnsiya minjreqnu, ‘E segi nungo Mandor Koba. E segi Kristus.’” Nangi degsib gisanjosib Yesus aqa jejamuq di anjam qameteb. ³Onaqa Pailat a nango anjam di qusiqa Yesus nenemyej, “Ni Juda nango Mandor Koba e?” Onaqa Yesus na minjej, “Od. Anjam agi ni na maronum di kere.” ⁴Onaqa Pailat na atra tamo kokba ti tamo ungasari kalil nangi ti minjrej, “E segi are qalonum, Yesus aqa jejamuq di une bei saiqoji.” ⁵Degsi minjrnaqa nangi na kamba minjeb, “Yesus a na tamo ungasari nangi kumbra uge uge yqajqa deqa areqalo tigeltetnreqnu. Agi a Galili sawaq dia aqa wau utru atsiqa dena Judia sawaq gilsiq qure qure kalilq dia walweloqnsiya tamo ungasari nangi kumbra uge uge yqajqa deqa areqalo tigeltetnreqnu. Dena bosiq gago qure endia dego kumbra degyeqnu.”

Pailat na Yesus qarinyonaqa Herot aqaq gilej

⁶Onaqa Pailat a nango anjam di qusiqa nenemnjrej, “Yesus a Galili qaji tamo e?” ⁷Degsi nenemnrnaqa nangi na minjeb, “Od, a Galili qaji tamo.” Onaqa Pailat a nango anjam di qusiqa minjrej, “Herot a Galili sawa taqatejunu. Bini a Jerusalem endi unu. Deqa e Yesus Herot aqaq qarinyitqa a kamba Yesus aqa anjam quqwas.” Degsi minjrnsiya Yesus qarinyonaqa Herot aqaq gilej.

⁸Herot a nami anjam endegsi quoqnej, “Yesus a manwa gargekoba babteqnu.” Deqa a Yesus itqajqa are qaloqnej. Yesus a bosim Herot aqa ulatamuq dia manwa bei yim unqajqa deqa are qaloqnej. Deqa Pailat na Yesus qarinyonaqa Herot aqaq gilnaqa Yesus aqa ulatamuq unsiqa tulan

areboleboleiyej. ⁹Onaqa Herot na Yesus anjam gargekoba nenemyoqnej. Nenemyeqnaqa Yesus a kamba anjam bei marosai. A torei kiriesoqnej. ¹⁰Deqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nan̄gi ti bosib Herot aqa ulatamuq dia tigelosib gisaṇosib Yesus aqa jejamuq di anjam gargekoba qamelerjoqneb. ¹¹Onaqa Herot a nan̄go anjam di qusiqa aqa qaja tamo qudei nan̄gi minjṛnaqa bosib Yesus tulaṇ ugeugeiyosib misilin̄yoqneb. Yesus a segi Mandor Koba degsi maroqnej deqa nan̄gi gara jugo olekoba mandor kokba nan̄gi gaigai jigeqṇub deqaji bei osib jigetosib qarinyonab olo Pailat aqaq aiej. ¹²Bati deqa Herot wo Pailat wo nan̄gi jeu turyeb. Nami nan̄gi ombla jeu soqneb.

Pailat a Yesus ṇamburbasq di qamqajqa marej

¹³⁻¹⁴Onaqa Pailat na atra tamo kokba ti Juda gate kokba ti tamo un̄gasari kalil nan̄gi ti metṇṛnaqa aqa areq bosib koroonabqa endegsi minjrej, “Nin̄gi Yesus osib ijo areq di tigeltosib merbonub, “Tamo endena tamo un̄gasari nan̄gi kumbra uge uge yqajqa deqa areqalo tigeltetṇreqnu.’ Ariya nin̄gi quieye. Yesus a segi ijo areq di tigelesonaqa aqa kumbra deqa e na geregere nenemyonumqa nin̄gi quonub. Ariya anjam kalil nin̄gi aqa jejamuq di qameqṇub qaji di e quonum ugeibqo. E aqa jejamuq di une bei itosai. ¹⁵Herot a dego Yesus aqa jejamuq di une bei itosai. Deqa a na Yesus olo qarinyoqqa ijoq bqo. Deqa nin̄gi quieye. Nin̄gi Yesus aqa une kobaquja bei babtosai. Deqa e na Yesus laṇa moiotqa keresai. ¹⁶⁻¹⁷Deqa e na ijo qaja tamo qudei nan̄gi minjrit nan̄gi bu toqoṇ na Yesus kumbain̄yosib a uratib olo gilqas.”

¹⁸Onaqa tamo un̄gasari kalil nan̄gi Pailat aqa anjam di qusibqa nan̄gi tulaṇ koba murqumyosib minjeb, “Ni Yesus urataim. Ni a moiotime. Osim Barabas oqeq atsim iga ege.” ¹⁹Barabas a nami tamo qudei nan̄gi joqsiqa Rom nan̄gi ti qotsib tamo qudei ṇumnab moreṇeb. Deqa nan̄gi Barabas osib tonto talq di waiyeb. ²⁰Ariya Pailat a Yesus uratim oqedqajqa areqalo soqnej. Deqa a na tamo un̄gasari nan̄gi olo nenemnjrej, “Nin̄gi maribqa e Yesus uratit gilqas.” ²¹Onaqa nan̄gi olo tulaṇ koba murqumyosib wain̄yosib minjoqneb, “Ni Yesus urataim. Ni ṇamburbasq di qame! Ni ṇamburbasq di qame!” ²²Onaqa olo minjrej, “Kiyaga Yesus qalit moiqa? A une kie yqo deqa a ṇamburbasq di qamqai? Nin̄gi Yesus aqa une kobaquja bei babtosai. Deqa e Yesus laṇa moiotqa keresai. Deqa e na ijo qaja tamo nan̄gi minjrit nan̄gi bu toqoṇ na Yesus kumbain̄yosib a uratib olo gilqas.” ²³⁻²⁴Onaqa tamo un̄gasari nan̄gi olo tulaṇ koba murqumyoqnsib singila na Pailat saidyoqnsibqa wain̄yosib minjoqneb, “Ni Yesus ṇamburbasq di qame!” Degsib singila na Pailat minjoqnsib nan̄go anjam dena Pailat aqa anjam qalotoqneb. Deqa Pailat a nan̄go anjam di dauryosiq minjrej, “Di kere. Un̄gum. E na ijo qaja tamo nan̄gi minjrit Yesus osi gilsib ṇamburbasq di qamib moiqa.” ²⁵Degsi minjrsiq Barabas

tonto talq dena oqeq atsiqa nangi enjrej. Enjrsiqa tamo ungasari nango areqalo dauryosiqa olo Yesus osiqa qaja tamo nango banq di atnaqa nangi na osib aqa qawarq di aqa segi namburbas atetosib a osi gileb.

Nangi na Yesus osib namburbasq di qameb

²⁶A osi giloqnsibqa gamq dia tamo bei walwelosiq Jerusalem qureq aieqnaqa a turosib ojsib Yesus aqa qawarq dena namburbas yaiyosib tamo di yonabqa a kamba qoboyosiqa Yesus gam na dauryosiq giloqnej. Tamo di aqa ñam Saimon. A Sairini qure qaji.

²⁷Tamo ungasari tulan gargekoba nangi Yesus gam na dauryosib giloqneb. Giloqnsibqa nango ambleq dia uña qudei nangi are tulan ugeinjrnaqa Yesus qa akamoqnsib lou ti giloqneb. ²⁸Gileqnaqqa Yesus a qusiqa bulosiqa nangi minjrej, “O Jerusalem ungasari, ningi e qa akamaib. Ningi nungo angro nangi qa ti ningi segi qa ti are qalsib akamoiye. ²⁹Ningi quie. Bati bei brantimqa tamo nangi endegsib marqab, ‘Uña nango miligi ugeej qaji nangi areboleboleinjreme. Uña nami angrotosaioqneb qaji nangi areboleboleinjreme. Uña angro mungum anainjrosaieqnub qaji nangi dego areboleboleinjreme.’ Nangi degsib marqab. ³⁰Bati deqa nangi na mana endegsib minjrqab, ‘Ningi bosib iga kabutgosib ulitgiye.’ ³¹Bini nangi ñam gesgi kumbra degyeqnub. Ariya nangi ñam moio kumbra kieryqab?”

³²Ariya qaja tamo nangi na Yesus osi giloqnsibqa bajin tamo aiyel nangi dego namburbasq di ñumib morenqajqa deqa koba na joqsib giloqneb.

³³Nangi gilsib sawa agu kiñala bei aqa ñam Tamo Gate Tanu di brantosib dia Yesus namburbasq di gaintsib qameb. Qamsib bajin tamo aiyel nangi dego namburbasq di gaintjrsib ñumeb. Bei Yesus aqa ban woq di qameb. Bei Yesus aqa ban qonanq di qameb. ³⁴Yesus a namburbas goqe di sosisa a endegsi Qotei pailyej, “O Abu, ni na nango une di kobotime. Nangi une yonub di nangi qaliesai.” Ariya qaja tamo nangi Yesus aqa gara elenqa marsib gilteleneb. Osib menin silali alaneb. Tamo yai aqa menin na bunjrqas a na gara oqas. Degsib marsib menin silali alanosib gara eleneb.

³⁵Ariya tamo ungasari kalil nangi tigelesosib Yesus koqyeqnaqqa Juda gate kokba nangi na Yesus misilinyosib maroqneb, “A na tamo ungasari nangi aqaryainjroqnej. Ariya a na aqa segi jejamu aqaryaiyqa keresai. A segi Kristus boleamqa a na aqa segi jejamu aqaryaiyosim namburbas uratosim mandamq aiem.” ³⁶⁻³⁷Qaja tamo nangi dego Yesus degsib misilinyeb. Osib aqa areq gilsib wain isa koba anaiyosib misilinyosib minjeb, “Ni Juda nango Mandor Koba boleamqa ni na ino segi jejamu aqaryaiyosim namburbas urat.” ³⁸Onaqa qaja tamo nangi ñam sarqei bei osib quraq di anjam endegsib nengrenyeb, “Tamo endi a Juda nango Mandor Koba.” Degsib nengrenyosib ñam sarqei di osib Yesus aqa namburbas mutu goqeq di qameb.

³⁹Onaqa bajin tamo bei namburbasq di gainteb qaji a na Yesus misilinyosiq minjej, “Ni Kristus boleamqa ni ino segi jejamu aqaryaiyosim aqo aiyel dego aqaryaige.” ⁴⁰Onaqa bajin tamo bei na aqa anjam di qusiq olo niringtosiq minjej, “Ni dego gulube qujai endi onum. Deqa ni kiyaaqa Qotei ulaiyosai? ⁴¹Aqo aiyel une tamo. Deqa iga kere morenqom. Ariya Yesus aqa jejamuq di une bei saiqoji.” ⁴²A degsi marsiq Yesus minjej, “O Yesus, mondon ni olo bosim Mandor Koba sosimqa ni e qa are qalsim e ame.” ⁴³Onaqa Yesus na minjej, “Ni que. Bini qujai ni e ombla lan qureq di sqom.”

Yesus a moiej

⁴⁴⁻⁴⁵Onaqa qanam jige sej bati 12 onaqa sawa kalil tulan ambruosi sonaq sonaq gilsiq sej bati 3 onaq bilaqtej. Bati qujai deqa gara kobaquja atra tal miligiq di gainesoqnej qaji a goge na branosiq aisiq poaiyelej.

⁴⁶Onaqa Yesus a tulan koba belejosiq marej, “O Abu, e na ijo qunun osim ino banq di atonum.” Degsi marsiq mondor titosiq moiej.

⁴⁷Onaqa qaja tamo nango gate koba a Yesus degsi mondor titosiq moiej di unsiq a Qotei aqa nam soqtosiq marej, “Bole, Yesus aqa jejamuq di une bei saiqoji.”

⁴⁸Onaqa tamo ungasari kalil Yesus unqa belejeb qaji nangi dego Yesus degsi moiej di unsibqa a qa tulan are ugeinjrnaqa are soqonyeb. Osib jaraosib nango segi segi talq gileleleb.

⁴⁹Onaqa tamo qudei nami Yesus dauryosib laqneb qaji nangi ti ungasari qudei nami Yesus dauryosib Galili sawa uratosib Jerusalem belejeb qaji nangi ti isaq di tigelesosibqa Yesus a namburbasq di gainosiq moinaq koqyoqneb.

Josep na Yesus aqa jejamu osiq sub bei nami menin miligiq di gereiyeb qaji dia atej

⁵⁰Tamo bei aqa nam Josep a dego tigelosiq Yesus a namburbasq di gainosiq moinaq unej. Josep a Juda nango gate bei. A Arimatea qure qaji. Arimatea qure a Judia sawaq di unu. Josep a tamo bolequja. Aqa kumbra tulan boledamu. ⁵¹Juda gate kokba nangi Yesus qalib moiqajqa maroqneb bati deqa Josep a nangi koba na marosaioqneb. A uratoqnej. A endegsi are qaloqnej, “Mondon Qotei a bosim gago Mandor Koba sosim iga taqatgwas.” A degsi are qaloqnsiq bati di brantqajqa deqa tariñoqnsiq soqnej. ⁵²Ariya Josep a Pailat aqa areq bosiq nenemyej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?” ⁵³Degsi nenemyonaqa Pailat na odyonaqa gilsiq Yesus aqa jejamu namburbasq dena osiq gara qat na dalaosiq osi gilsiq sub bei nami menin miligiq di gereiyeb qaji dia atej. Sub di bunuj. Tamo bei nami sub dia atosaisoqneb. ⁵⁴Bati di Juda nango yori bati brantqa laqnej deqa yori bati aqa ingi ingi kalil gereiyosib atnab soqnej.

⁵⁵Ariya bati di ungasari qudei nami Yesus dauryosib Galili sawaq dena beleneb qaji nangi Josep koba na subq gileb. Gilsib Josep na Yesus atej qaji sub di uneb. ⁵⁶Unsib olo puluosib nango talq aisib nam so aqa ya quleq tulan boledamu di gereysib atnab soqnej. Nam so aqa ya di Yesus aqa jejamuq di liyqajqa marsib deqa gereiyeb. Onaqa yori bati brantonaqa nangi Qotei aqa dal anjam dauryosib wau getentosib aqaratosib soqneb.

Yesus a olo subq na tigelej

24 ¹Ariya yori bati koboonaqa nebeonaq nobqolo ambru ungasari nangi di olo tigelosib nam so aqa ya quleq boledamu nami gereiyeb qaji di osib Yesus aqa jejamuq di liyqajqa deqa subq gileb. ²Nangi gilsib nam ateb meniñ kobaquja sub me getenteb qaji di waqosiq taqalq di sonaq uneb. ³Unsib sub meq aisib Tamo Koba Yesus aqa jejamu unqajqa marsib nam ateb nangi aqa jejamu unosai. ⁴⁻⁵Deqa nangi are tulan kobainjrej. Onaqa tamo aiyel brantosib ungasari nango areq di tigelesonab unjrsib tulan ulaugetosib turuosib mandamq di nam queb. Tamo aiyel di nango gara tulan minjalo. Onaqa tamo aiyel nangi na minjreb, “Ningi kiyaaq tamo moreño qaji nango sawaq endia tamo nambile unu qaji a qa nameqnub? ⁶Yesus a endi sosai. A olo subq na tigelqo. A nami ningi koba na Galili sawaq di sosibqa bati deqa a ningi endegsi merngej, ‘E subq na olo tigelqai.’ Ningi aqa anjam deqa olo are qaliye. ⁷Agi a na ningi endegsi merngej, ‘E Tamo Angro ojsibqa une tamo nango banq di atib lubib moiqa. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.’ A ningi degsi merngej. Ningi aqa anjam deqa olo are qaliye.” ⁸⁻⁹Onaqa ungasari nangi di Yesus aqa anjam deqa olo are qalsibqa subq dena olo puluosib aisib anjam kalil lan angro na minjreb qaji di Yesus aqa angro 11-pela nangi ti tamo qudei ti olo sainjreb. ¹⁰Unj bei aqa nam Maria. A Makdala qure qaji. Bei Joana. Bei Maria. A Jems aqa aniqali. Ariya ungasari qudei nangi dego lan angro nango anjam di qusib aisib Yesus aqa angro 11-pela nangi sainjreb. ¹¹Sainjrnab qunab ugeinjrnab mareb, “Ungasari nango anjam di lanja sa anjam.” ¹²Onaqa Pita a tigelosiq urur ti gilsiq sub miligiq di tirosiq nam atej gara Yesus dalaeb qaji di segi sonaq unej. Unsiqa olo puluosiq aqa talq aisiq are koba qaloqnsiq maroqnej, “Yesus aqa jejamu qabi unu?”

Tamo aiyel nangi Emeus gamq dia Yesus iteb

¹³Ariya bati deqa Yesus aqa angro bei wo bei wo nangi Jerusalem qure uratosib qure bei aqa nam Emeus deq gileb. Jerusalem dena tigelosib qure deq gilqajqa kiñala isa. 11-pela kilomita dego. ¹⁴Nangi aiyel giloqnsibqa kumbra kalil jeu tamo nangi na Yesus yoqneb qaji deqa saoqnsib giloqneb. ¹⁵Saoqnsib gileqnabqa Yesus a segi nanqoq di brantosiq nangi koba na walwelosib giloqneb. ¹⁶Nangi Yesus uneb nangi a qa poinjrosai.

¹⁷Deqa a nanŋi aiyel endegsi nenemnjrej, “Niŋgi anjam kie maroqnsib gileqnuḃ?” Degsi nenemnjrnaqa nanŋi tigeleb. Yesus a moiej deqa nanŋi aiyel ulatamu ugeinjrej. ¹⁸Onaqa bei aqa ñam Kliopas a na kamba Yesus minjej, “Tamo gargekoba nanŋi Jerusalem qureq endi unub. Ariya ni segi qujai kio kumbra di brantej ni qaliesai?” ¹⁹Onaqa Yesus na kamba nenemnjrej, “Kumbra kie brantej?”

Onaqa nanŋi aiyel na minjeb, “Yesus Nasaret qaji a ħamburbasq di qalnab moiej. Iga kumbra deqa mareqnum. Yesus a Qotei aqa medabu o qaji tamo bei. A Qotei aqa singila ti sosiq deqa a Qotei aqa maŋwa gargekoba yeqnaqa tamo uŋgasari nanŋi unoqneb. A Qotei aqa singila ti sosiq deqa anjam bolequja mareqnaqa tamo uŋgasari nanŋi quoqneb. ²⁰Ariya a kumbra degyeqnaqa atra tamo kokba ti gago gate kokba nanŋi ti a ojsib Rom nanŋo tamo kokba nanŋo baŋq di ateb. Atnabqa nanŋi na a osib tigeltosib minjeb, ‘Ni une tamo. Deqa ni moiŋam.’ Degsi minjsib a osib ħamburbasq di qalnab moiej. ²¹Nami iga endegsi are qaloqnem, ‘Yesus a na qujai iga Israel tamo uŋgasari aqaryaigosim gago jeu tamo nanŋo baŋq dena iga elenqas.’

“Anjam bei dego unu. Jeu tamo nanŋi na Yesus qalnab moinaqa bati qalub gilsiq agi bini brantqo. ²²⁻²³Yqoqa nobqolo ambru gago uŋgasari qudei nanŋi subq gilsib Yesus aqa jejamu unqajqa marsib ħam atonub nanŋi aqa jejamu unosai. Dena puluosib bosib iga mergonub, ‘Iga subq dia laŋ angro aiyel unjronumqa nanŋi na mergonub, “Yesus a subq na tigelqo. Deqa a ħambile unu.” ’ Uŋgasari nanŋi iga degsi mergonubqa iga tulaŋ prugugetonum. ²⁴Gago was qudei nanŋi dego subq gilsib kumbra kalil uŋgasari nanŋi na unsib saigonub qaji di unonub. Unsib Yesus aqa jejamu unqajqa marsib ħam atonub nanŋi dego aqa jejamu unosai.”

²⁵Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Nuŋgo areqalo tulaŋ truquingwo. Qotei aqa medabu o qaji tamo nanŋo anjam nami maroqneb qaji di niŋgi poingosai. ²⁶Agi Qotei aqa medabu o qaji tamo nanŋi nami anjam endegsib maroqneb, ‘Kristus agi Qotei na giltej qaji a jaqatiŋ koba osim moiŋas. Osim a laŋ qureq oqimqa Qotei na ñam kobaquja yqas.’ Qotei aqa medabu o qaji tamo nanŋi nami anjam degsib maroqneb. Nanŋo anjam di niŋgi qaliesai kio?” ²⁷Yesus a nanŋi degsi minjrsiqa a segi qa anjam kalil nami nengrenyeleneb qaji di sainjrsiq Moses aqaq dena utru atsiq gilsiq Qotei aqa medabu o qaji tamo nanŋo anjam kalil nami a qa nengrenyeleneb qaji di geregere plaltosiq minjroqnej.

²⁸⁻²⁹Ariya nanŋi qalub koba na walwelosib qure nanŋi gilqa mareb qaji di jojomyoqnsib Yesus a nanŋi uratnjrsim gam bei dauryqa laqnaqa nanŋi aiyel na saidyosib minjeb, “Ni iga uratgaim. Qoloqas. Deqa ni iga koba na sqom.” Degsi minjnabqa a nanŋi aiyel daurnjrsiqa nanŋo talq aisib koba na soqneb. ³⁰Sosib awoosib iŋgi uyoqnsib Yesus a bem osiq Qotei pailyosiqa bem ġiŋgenyosiqa nanŋi aiyel anainjrej. ³¹Anainjrnaqa bati

deqa nan̄gi Yesus qa poin̄jrnaqa mareb, “Bole, tamo endi Yesus.” Degsi marnabqa Yesus a nan̄go ambleq na loumosiq ulañej. ³² Ulañonaq nan̄gi mareb, “Bole, aqo aiyel gamq di walwelosi gileqnamqa Yesus a Qotei aqa anjam nami nen̄grenyeb qaji di aqa utru geregere plaltosiq mergeqnaqa iga qusim tulañ arearetgoqnaj.”

³³ Nan̄gi aiyel degsi marsib bati qujai deqa olo puluosib Jerusalem aisib Yesus aqa angro 11-pela nan̄gi tamo qudei ti koroesonab itnjreb. ³⁴ Itnjrnab minjreb, “Bole, Tamo Koba Yesus a subq na tigelqo. Agi a subq na tigelosiq Saimon aqaq di brantqoqa Saimon a bole unqo.” ³⁵ Degsi minjrnabqa nan̄gi aiyel kamba gamq dia anjam kalil Yesus na minjrej qaji deqa ti a na bem gingen̄yosiq anain̄jrnaqa nan̄gi aiyel a qa poin̄jrej deqa ti nan̄gi sainjreb.

Yesus aqa angro nan̄gi na a uneb

³⁶ Degsi sainjreqnabqa Yesus a segi nan̄go ambleq di brantosiq minjrej, “Ningi are lawo na soqniye.” ³⁷ Degsi minjrnabqa nan̄gi kalil ulaosib tulañ prugeleñosib are qaleb, “Iga buga bei unonum kio?” ³⁸ Degsi are qalnabqa Yesus na minjrej, “Ningi kiyaaq e buga qa marsib ulaosib prugonub?” ³⁹ Endi e di. Ningi ijo bañ bile unsib ijo singa unsib bañ waiysib ijo jejamu ojsib poingwas, e damu ti tanu ti. Ariya buga a damu ti tanu ti saiqoji.” ⁴⁰⁻⁴¹ Yesus a na nan̄gi degsi minjrsiqa aqa bañ ti singa ti nan̄gi osorn̄jrnaqa nan̄gi unsib tulañ arebolebolein̄jrej. Onaqa nan̄gi olo areqalo aiyelteb. Tamo endi Yesus bole kio Yesus bolesai kio degsib are qaloqneb. Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi ingi bei unu e?” ⁴²⁻⁴³ Onaqa nan̄gi qe bei koiteb qaji di gentosib mutu bei Yesus yonab osiq nango ñamgalaq di uyej.

⁴⁴ Uysiq minjrej, “Nami e ningi koba na sosimqa bati deqa e ningi endegsim mern̄gem, ‘Dal anjam kalil Moses na nami e qa nengren̄yej qaji di aqa damu brantqas. Anjam kalil Qotei aqa medabu o tamo nan̄gi nami e qa nengren̄yelen̄eb qaji di aqa damu dego brantqas. Anjam kalil louqa buk miligiq di nami e qa nengren̄yeb qaji di dego aqa damu brantqas.’ E nami ningi degsi mern̄gem.” ⁴⁵ Yesus a na nan̄gi degsi minjrsiqa aqa anjam dena nan̄go areqalo waqtetnjrnabqa nan̄gi Qotei aqa anjam nami nengren̄yeb qaji di aqa utru geregere poin̄jrej. ⁴⁶ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengren̄yeb unu, ‘Kristus a jaqatin̄ koba osim moiqa. Moisis bati qalub koboamqa a olo subq na tigelqas.’ Nami e qa anjam degsib nengren̄yeb unu. ⁴⁷⁻⁴⁸ Deqa ningi gilsib e qa mare mare laqnsibqa sawa sawa kalilq dia tamo ungasari nan̄gi anjam endegsib minjroqniye, ‘Ningi are buliye. Yibqa Qotei a Yesus aqa ñam na nun̄go une kalil kobotet̄ngwas.’ Ningi tamo ungasari nan̄gi anjam degsib minjroqnsib kumbra kalil e nami nun̄go ñamdamuq di yoqnem qaji deqa nan̄gi sainjroqniye. Ningi Jerusalem dia wau utru atsib dena

walwelosib sawa sawa kalilq dia ijo anjam minjre minjre laqniye. ⁴⁹Ninigi quiye. Mondor Bole ijo Abu na nami nungoq qarinyqa marej qaji di e na qarinyit nungoq bqas. Deqa ninigi qure endia tariñoqniye. Tariñosi soqnibqa lan goge dena singila nungoq bamqa ninigi singila osib sawa sawa kalilq dia ijo anjam minjre minjre laqniye.”

Qotei na Yesus osiq lan qureq oqej

⁵⁰Yesus a na aqa angro nangi anjam degsi minjrsiqa nangi joqsiqa Jerusalem qure uratosiq Betani qureq gilej. Gilsiq dia aqa ban soqtosiqa aqa angro nangi qa pailyej. ⁵¹Pailyeqnaqa Qotei na a metonaq nangi uratnjrsiqa lan qureq oqej. ⁵²A lan qureq oqeqnaqa aqa angro nangi singa pulutosibqa a qa louosib tulan areboleboleinjrej. Onaqa nangi olo puluosib Jerusalem qureq aieb. ⁵³Aisib dia bati gaigai atra tal miligiq giloqnsibqa Qotei aqa ñam soqtoqneb.